aron cotruş

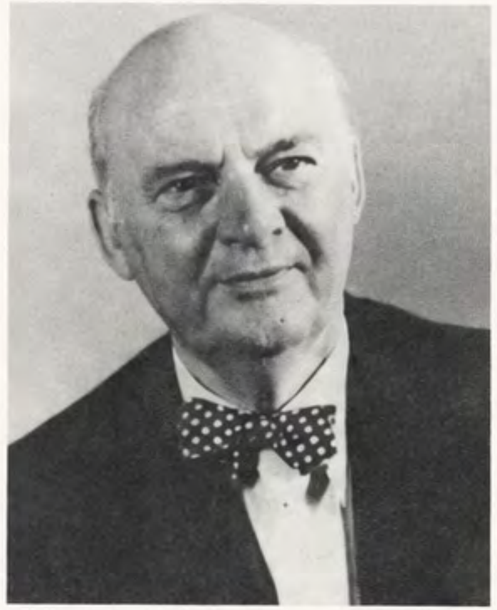

Viaţa lui Aron Cotruş a fost plină de momente dramatice încă din tinereţe. Numai un om de robusteţee lui, a putut rezista atător lovituri ale sorţii. Suferinţa, stoic suportată de poet, a fortificat însă poezia sa în lunga ei trecere majestuoasă peste ani. El rămâne în conştiinţa POETUL, cântăreţ, al destinului poporului său prin istorie, şi — cum a fost resimţit de critica spaniolă, îndeosebi — marele PĂPOSD al Latinăţiii.

ALEXANDRU RUJA

ISBN 973-21-0446-5

1437

LEI 1 500

editura minerva

BIBLIOTECA ALEPH

1437

aron cotruş

centenar
biblioteca bpt pentru toţi
1895–1995

aron cotruş

peste prăpastii de potrivnicie

Ilustrația copertei I : reproducere după o pictură de PAULA TUDOR.

aron cotruș

peste prăpastii de potrivnicie

POEZII

EDIȚIE, PREFAȚĂ
ȘI TABEL CRONOLOGIC
DE ALEXANDRU RUJA

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1995
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Pentru această ediție, toate drepturile rezervate
Editurii Minerva (B.P.T.).

ISBN 973-21-0446-5

PREFAȚĂ

ARON COTRUȘ, POET EXPRESIONIST

Pe drumul care duce din Sibiu, prin Ocna Sibiului, spre Blaj și mai departe, după ce lași în urmă mândrii munți ai Cindrelului și treci spre zona podișurilor Târnavelor și Secașelor, urcând dealuri mai domoale ori mai semețe, traversând sau urmând cursuri de apă (Rusciori, Șura Mică, Pârâul Strâmb, Slimnic, Soroștin), la poalele unui deal, de pe care se poate cuprinde împrejurimea ca din turnul unei cetăți, se află satul Hașag. Localitatea nu este prea mare, dar are oameni harnici, case frumoase și bine gospodărite, văzându-se peste tot *vatra*, semnul temeiniciei și al vredniciei. În acest sat, din fostul județ Târnava-Mare, a văzut lumina zilei Aron Cotruș.

Cu copiii de seama sa, va bate crângurile și dealurile din preajma satului, lăsându-se furat de vraja jocului și lărgindu-și treptat orizontul cunoașterii. De altfel, locurile natale nu i s-au mai șters niciodată din memorie. La anii bătrâneții de pildă, poetul scria, cu durere, din îndepărtata Californie (La Cañada, 31 ianuarie 1959) : „Mi-e dor de locurile unde am copilărit, de Hașagul leagănului meu. De multe ori, în vis, rătăcesc pe câmpurile lui, ca odinioară când mă duceam să culeg fragi." Copilăria îi va fixa, în timp, două repere în acest orizont, care va fi transpus liric într-o viziune expresionistă : *teluricul*, legătura cu pământul prin simbolul „țintirimului", și *munții*, ca simbol

al forței și al depărtării, al ascensiunii și zborului spre înalt. Satul va reveni în amintire, peste ani, la mari depărtări. „Acolo, copil, mă suiam pe deal / să văd departe munții, / munții vineți ai Sibiului. // Acolo, am auzit, pentru întâia dată, vorba Ardeal / de la mama și de la tata... / Acolo m-a alungat din leagăn un frate mai mic, / pe al cărui coșciug, de brad, cât o jucărie, / eu am aruncat întâiul bruș de țărână, / într-un țintirim cu pruni mulți, / țintirim verde, pe care l-am văzut de-atâtea ori, în vis, / la Blaj și la Brașov, / la Arad și la Viena, / la Sulmona și la Padova, / la Roma și la Varșovia, / și aici, la Madrid, / și pe care îl voi mai vedea, poate, într-o bună zi, în țara mea descătușată."

După studii liceale la Blaj și Brașov, urmează cursurile universitare la Viena. Scurta perioadă când Aron Cotruș a fost student la Viena face parte dintr-o epocă în care se prelungeau idealurile din veacul în care a trăit Eminescu. Ca și pentru Eminescu și Slavici în alte vremi, Viena reprezenta pentru Aron Cotruș și alți români un centru cultural de seamă, cu mare pondere în formarea lor intelectuală, dar și un loc în care tinerii studenți erau animați de idealurile naționale. Noile orientări în artă, le cunoaște tot din perioada studenției vieneze. După experiența dură a războiului și activitatea din Italia, Aron Cotruș revine în țară, stabilindu-se în Arad și implicându-se plenar în munca grea de revitalizare a culturii românești din Transilvania. Marea Unire se realizase. Generația idealului național, cea care-și sacrificase întreaga viață realizării Unirii, își văzuse visul împlinit. O altă generație intra pe scena istoriei, cea a creatorilor de mari sinteze, idealiști ai marilor proiecte. Unii dintre reprezentanții acestei generații au trecut prin focul războiului, alții nu. Ei trebuiau să desăvârșească, și cultural, idealul Unirii. Sunt cei chemați să creeze cultură, să facă și să susțină instituții de cultură. Întreaga activitate literară a lui Aron Cotruș a

fost de aceea o permanentă lucrare pentru a crea demn și temeinic opere de permanență în cultura română.

Primele încercări literare ale lui Aron Cotruș datează din perioada liceului. Poetul avea deja un larg orizont de cultură, fortificat de lecturi solide, vaste și variate, din scriitori moderni, care au reprezentat un moment important în evoluția liricii europene. Ca orice tânăr care bate la această vârstă la porțile poeziei, și Aron Cotruș a trimis poezii la mai multe reviste. Consacrarea i-o dă, însă, o revistă de mare prestigiu. De aceea, tânărul Cotruș, bântuit de demonul poeziei și atras de necesitatea deschiderii spre modern a acesteia, trimite versuri revistei „Luceafărul", unde este și publicat de către Octavian Goga. Anul 1911 a fost benefic pentru destinul literar al lui Cotruș. Este anul debutului editorial și al colaborării la „Almanahul scriitorilor de la noi" (Orăștie). Publicarea poetului, la cei douăzeci de ani ai săi, alături de scriitori consacrați ca Octavian Goga, George Coșbuc, Liviu Rebreanu, Ilarie Chendi, Sextil Pușcariu era o recunoaștere publică a talentului său. Cele două poezii cu titlul *Tristia* (nereproduse în volume) comprimă meditații nostalgice, dar și zbuciumări vitaliste din viitoarele mari creații expresioniste. În contextul poeziei românești din această perioadă, debutul editorial al lui Aron Cotruș reprezintă un moment memorabil. Volumul marchează începutul unui drum al poeziei, pe care poetul nu l-a părăsit niciodată, cu toate greutățile și durele întâmplări la care viața l-a făcut părtaș.

Poezia lui Aron Cotruș a fost mai insistent comentată o dată cu volumul *Sărbătoarea morții*. În *Istoria literaturii române contemporane (Evoluția poeziei lirice)*, E. Lovinescu îl include pe poet la capitolul *Contribuția modernistă a Ardealului*, alături de Lucian Blaga și Emil Isac ; iar G. Călinescu, în *Istoria...* sa, îl plasează în capitolul *Moderniștii*. Această situare atrage atenția asupra noutății poeziei lui Cotruș. Aron Cotruș se înscrie, de altfel, într-o strălucită pleiadă de scriitori care au conturat și apoi au

fixat modelul literaturii române de după Marea Unire. G. Călinescu observă că „cele dintâi poezii ale lui Aron Cotruș sunt niște însemnări de război, scrise în fuga impresiei și într-o aparență de realism. Cu toate acestea, curând se observă că adevăratul fond liric e o anume înfiorare în fața grandiosului sinistru. Câteva viziuni colosale turbură conștiința ca niște semne enigmatice."

Cu *Sărbătoarea morții* începe poezia de meditație și înfiorare în fața celor două mari mistere : *viața* și *moartea*. Nu numai *viziunea* îl apropie pe Aron Cotruș de marii poeți europeni, dar și *simbolurile* folosite îl sincronizează cu nivelul liricii europene. *Grandiosul sinistru* de care vorbește G. Călinescu îl întâlnim și în versurile lui Georg Heym sau ale lui Miroslav Krleža și ține de o viziune expresionistă. Totul însă într-o atitudine lirică proprie, care individualizează, de acum, poezia lui Cotruș, într-o dezlănțuire a uriașescului, a colosalului : „Ard case, șuri, jirezi de fân și paie, / În groaznicul incendiului vezuviu, / Aleargă flacările ca un fluviu / Și-un biet popor de-avuturi îi despoaie. / Aleargă flacările-ngrozitor. Aleargă, / Peste câmpia roșie și largă... / Fug flacările-ntruna, fără frâu, / Și ard hambare aurii de grâu, / Și-n poeniele, porumbu-n poduri arde. / Și limbi de foc se-ntind peste clădiri, / În zăpușala grea, care omoară, / Și ca niște sinistri șerpi de pară, / Se-ncolăcesc pe plopii albi, subțiri, / Și peste cele-nsângerate unde, / În salturi, ca niște pisici bizare, / S-aruncă sprinten, cine știe unde, / Iar șurile schimbate-n stâlpi de jar, / În noaptea sângerie, par / Schelete de-animale-ngrozitoare, / Din lumi, unde nu-i pace, nici visare." *(Geamurile sângerii)*

Cu o intuiție mai sigură, E. Lovinescu sugera o sursă comună a operei lui Cotruș și Blaga, care ar fi de căutat în *modernismul german*, dar nu intră într-o analiză mai de adâncime și nici nu încearcă să-și concretizeze ideea. O asemenea analiză ar fi dovedit sincronizarea poeziei românești, prin cei doi mari reprezentanți ai ei, cu lirica eu-

ropeană a veacului. Bănuim că orientarea modernă de care vorbește Lovinescu este *expresionismul*, una dintre cele mai importante orientări moderne din acest secol. Numai că expresionismul nu a fost pentru Aron Cotruș (ca, de altfel, nici pentru Blaga) o sursă, ci o modalitate de reprezentare poetică. Aron Cotruș nu a pornit de la niște premise teoretice (la acea dată, expresionismul nici nu era cristalizat în formule teoretice) pentru a le reprezenta, apoi, poetic. El a scris o poezie care, prin viziune și structură, s-a conturat de la început a fi expresionistă. Privind problema din perspectiva filozofiei culturii, putem spune că poezia lui Cotruș a contribuit la configurarea unui *stil cultural* al veacului. Într-o analiză a expresionismului european, opera sa poetică reprezintă o direcție esențială.

Trăsăturile pe care E. Lovinescu sau G. Călinescu le găsesc poeziei lui Cotruș sunt, de fapt, expresioniste : intemperanța verbală, revărsarea tumultuoasă, expresia torențială și abruptă, violența și exagerarea, eruptivul, dezlănțuirea unei sălbatice energii ca a unei forțe naturale, stilul congestionat de adjective și pornit spre expresia forte, colosalul și giganticul. Aron Cotruș este între primii expresioniști români, dacă nu cel dintâi, și cu opera cea mai reprezentativă pentru această orientare. De altfel, poezia sa a fost conectată valoric la marile mișcări literare novatoare europene încă din al doilea deceniu al secolului nostru.

Este neîndoielnic că, în timpul studiilor vieneze, Aron Cotruș a cunoscut orientările moderne în artă, mai ales *noul stil*, care se impunea ca o nouă orientare culturală, ce va fi recunoscută, apoi, sub numele de *expresionism*. *Noul stil*, *New Style* (*Jugendstil*, în Germania ; *liberty*, în Italia ; *Secession*, la Viena sau *Art nouveau* la Paris), a exercitat o puternică atracție, la începutul veacului, asupra artiștilor, care încercau să iasă din inerțiile naturalismului.

Două grupări importante de orientare expresionistă — *Puntea* (Dresda) și *Noua alianță* (München) — se impuneau în lumea artistică, fiind agreate și înțelese, în primul rând, de tineri. Ca orice nouă orientare, expresionismul s-a născut ca o artă de opoziție, ca un protest, ca o reacție polemică. Par greu, însă, de cuprins, într-o definiție satisfăcătoare, toate trăsăturile unei orientări de asemenea anvergură. „Expresionismul se naște pe această bază de protest și de critică, și el este, ori vrea să fie, contrariul pozitivismului. E vorba de o mișcare largă, pe care cu greu am putea-o închide într-o definiție sau delimita după forma în care se manifestă, așa cum se poate proceda în alte cazuri, cel al cubismului, de pildă. Modurile în care se manifestă expresionismul sunt, într-adevăr, foarte numeroase și diferite, chiar dacă vrem să le grupăm în linii generale. Singura cale pentru a ajunge la înțelegerea expresionismului este aceea de a pleca de la conținuturile lui, și ele departe de a fi la unison. Ceea ce se poate spune, oricum, de la început e că expresionismul, fără nici o îndoială, este o artă de opoziție", scria Mario de Micheli în *Avangarda artistică a secolului XX*[1].

Este o definiție bazată pe o trăsătură evidențiată de aproape toți cei care au scris despre expresionism. Dar nu cuprinde totul. Arta expresionistă înseamnă *transfigurare*, după cum arăta Kasimir Edschmid, într-o conferință din 1917 asupra poeziei expresioniste : „Artistul expresionist își transfigurează mediul. El nu vede : privește ; nu povestește : trăiește ; nu reproduce : creează din nou ; nu găsește : caută. [...] El ne dă ultima imagine a obiectivului ; mediul în care își spațiază arta este același mare Paradis pe care Dumnezeu l-a creat la începuturile lumii și care e mai bogat, mai variat și mai infinit pe lângă celălalt mediu pe care privirea noastră, în orbul ei empirism, îl consideră real, mediul pentru care n-ar exista in-

[1] *Op. cit.*, București, Editura Meridiane, 1968, p. 84.

teres a-l descrie, dar care, în mod mijlocit, se îmbogățește, dacă i se cercetează adâncimea, caracteristica, ceea ce este demn de admirație cu noi descoperiri și interese." [1]

Expresionismul a fost observat, într-o primă încercare de conturare și în același timp de explicare a poeticii expresioniste, ca strigăt al sufletului și ca invocare a spiritului. Aceasta nu numai într-o opoziție față de impresionism, ca tehnică artistică, ci și într-o spiritualizare a emoțiilor și reacțiilor artistice.

Fețele veacului sunt văzute de Lucian Blaga în perspectiva noului stil din care se va configura expresionismul. Blaga exprimă o îndoială în legătură cu explicarea expresionismului exclusiv în relație cu naturalismul, ca orientare culturală anterioară. Pentru că nu se poate defini exact ce se înțelege prin natură, cât este adaos spiritual și cât definește ceva ce este dat simțurilor. Blaga aduce în definirea expresionismului elemente noi, care nu se referă doar la exagerarea unor note individuale, ci accentuează interiorizarea printr-o tendință spre absolut. Altfel, diferențierea de caricatural ar fi insuficientă. Caricaturalului — spune Blaga — îi lipsește întotdeauna raportul cu absolutul. Definirea expresionismului doar prin potențarea individualului ar fi o limitare la aspectele negative ale sale, deoarece valoarea pozitivă în expresionism este *absolutul.* Blaga descrie și el altarul de la Isenheim al pictorului Grünewald. Ceea ce caracterizează orice stil, deci și expresionismul, este *valoarea fundamentală* pe care acesta are tendința să o realizeze. În cazul expresionismului, valoarea esențială este capacitatea de transcendență, legătura cu cosmicul : „În expresionism, valoarea pozitivă e *absolutul.* Arta care tinde spre tipic retușează individualul. Expresionismul exagerează uneori acest individual, cum de altfel îl poate și complet înlătura. De însemnătate rămâne altceva. Durerea din viziunea lui Grünewald ia proporții

[1] *Op. cit.*, București, Editura Meridiane, 1968, p. 84.

supraindividuale, absolute. Aci, în acest supraindividual, e punctul decisiv și rodnic de unde se poate încerca o definire. De câte ori o operă de artă redă astfel un lucru, încât puterea, tensiunea interioară a acestei redări transcendează lucrul, trădând relațiuni cu cosmicul, cu absolutul, cu ilimitatul, avem de-a face cu un produs artistic expresionist". Fără îndoială că Blaga și Cotruș au discutat despre noul stil cultural al veacului, încă din tinerețe și apoi pe parcursul unei îndelungate prietenii, ce n-a fost alterată de trecerea timpului.

Elanul spre absolut, orientarea spre elementar și arhaic, apropierea de social și național, histeria vitalistă, dezlănțuirea de energii sunt trăsături expresioniste, pe care le întâlnim în poezia lui Aron Cotruș. Realitatea poeziei lui Aron Cotruș este cea a sufletului său, o lume imaginată de poet. Viața, lumea, natura se aranjează după măsura amplă a sentimentului. De aceea, spre exemplu, într-un volum ca *Sărbătoarea morții* nu întâlnim „însemnări despre război", cum s-a spus după o prea fugară lectură a volumului, ci *poezii despre război*, în fapt, *poezii despre viață și moarte*. Confesiunea patetică a eului transcende experiența directă. Viziunea poetică leagă fastul cu durerea, într-o proiecție expresionistă: „Plecară atunci superbele armate / Și duc și astăzi lupte blestemate; / Plecară-atunci cu cântecele lor / Și cum le-au dus, le-aduc cu același zor / Nepăsătoare trenuri, / Ce fac la gări același scurt popas / Și lasă-acasă tot ce-a mai rămas: / Armii de orbi, de șchiopi, de surzi, de ciungi, / Ce-i duc pe târgi ori în convoiuri lungi, / Pe-aceeași tristă, neschimbată cale, / Spre casă ori spre albele spitale..." *(Nu fu-ntâmplare)*. Poezia lui Aron Cotruș a reprezentat efectiv o noutate în contextul literar al vremii. Nu este deci de mirare că noutatea acestei poezii a fost remarcată tot de un

[1] Vezi *Zări și etape*, București, Editura pentru Literatură, 1968.

poet, congenerul său Emil Isac. Considerându-l artist înainte de toate, Emil Isac remarca intuiția bogată, stilul simplu și sugestiv, imaginile colorate, ritmul corect. [1]

Proiecția largă, în culori și cuvinte dominante, urcă totul spre o viziune cosmică. Poezia se încarcă de imagini stranii, în care satanismul devine coordonată incitatoare : „Pe străzi lugubre, pustii, însângerate, / Se-ntinde ca o apă o grea pustietate, / Se-ntinde ca o apă și-n nopțile pustii. / Învie toți oștenii căzuți în bătălii. // Și urcă în palate și-n teatrele cu faimă, / Unde stafii în coruri, macabre arii-ngaimă / Când miezul nopții bate / Și umple cu ecouri satanica cetate / În care stăpânește o ne-nțeleasă spaimă. // Și trec și trec în noapte pe străzile pustii, / Sărmane vieți schimbate de moarte, în stafii / Și trece mândru Satan și-ursuzi în urma lui, / În haite, trec alene câni bolnavi de sătui..." *(Pe urma-armatelor grozave)*. Prin cetăți străvechi, prin spațiul luptelor „se plimbă mândru Satan cu negrele-i stafii" și „râsu-i se revarsă / Peste ruine moarte, peste cetatea arsă". Într-o derulare ce ține de tehnica expresionismului, „nebunia mergerii-nainte" amplifică starea de coșmar. Poezia pare că se construiește pe o *stare de incandescență*. Este o stare incendiară dominată de culoarea roșie, atât cea a focului, cât și a sângelui. Ard „case, șuri, jirezi de fân și paie", geamurile sunt roșii, chiar noaptea este sângerie. Totul devine asemeni unei băi de foc, se întinde zăpușeala, fumul și funinginea. Fundul unui iad, lumea satanică ia locul lumii obișnuite. Tunurile „împroașcă / flacări din plămânii lor de pară", „vântu-nalță-ntruna limbi de foc", „flăcările se zbat spre cer", mereu crește „roșa învălmășeală", sunt roșii și apele, pe șesul bolnav și desfundat „cad ploi de foc", creând un „superb, halucinant decor" : „Bogatul sânge, ce-n pământ s-a supt, / E un fluid ce-asmuță ne-ntrerupt, / E roșie să-

[1] „Românul". (Arad), an. V, nr. 179, 19 august 1915, p. 1—2.

mânța de pierzare, / Sămânță a războaie-ngrozitoare, / Ce vor trăi din grozăvii și-avânt / Pân-va trăi acest bătrân pământ !..." *(Pe-aici trecură-nvinșii)*.

Această vocație pirică ne duce evident către structuri mitologice existente în poezia lui Aron Cotruș, într-o viziune expresionistă. Prin forța purificatoare, focul este, în același timp, început și sfârșit. Imaginile ignice, date de foc, sunt preponderent vizuale ; de altfel, vizualizarea va fi o caracteristică mai largă a poeziei lui Aron Cotruș. Ele au semnificații și conotații diverse : „Îmbrăcat în carnea-mi ca-ntr-o haină grea de pară, / Azi ard pâlpâiri nebune", „Limbi de foc încing de-a lungul munții, / Ca și ieri și azi, / De nopți, în șir...", „Privesc pierdut spre tristul răsărit, / Spre-Ardealul meu. / Spre ale tale roșii frontiere, / Românie fără de noroc !...", „Creșteau în mine poftele într-un imens amețitor tumult ; / Ardea pământul pașii-mi lacomi și tirani...", „ard cu jind, / cu patimă sălbatică, / pentru cei de-un neam cu mine, / din sate albe, de la coasă, de la sapă, / de la plug" etc.

Aron Cotruș a fost un creator de mare forță artistică și un poet care și-a trăit cu demnitate, până la sfârșit, destinul său artistic. A fost un poet complex și la fel îi era și opera pe care a creat-o, având o mare bogăție tematică, iar în ciuda unei aparente monotonii, o diversitate expresivă. Ea se întinde într-un registru larg, de la lirismul social și național, activist și mesianic, la cel în care domină problematica eului, de la ampla și torențiala revărsare de poezie din rapsodii la lirismul îndurerat al psalmilor ultimilor ani.

O privire simplistă asupra creației cotrușiene a condus uneori la impresia unei poezii declarative, exterioare, insuficient filtrată artistic. Nimic mai inexact. Poezia lui Cotruș este o revărsare a temperamentului său, creând un stil ce a devenit inconfundabil în literatura română. E un mod de a dezlănțui și exterioriza forța propriilor emoții. Revărsarea aceasta tumultuoasă de cuvinte devine chiar

specificul unei mari părți a creației cotrușiene. Ea acoperă o viziune a gigantescului, a colosalului și exagerării expresive, specifică expresionismului. De altfel, în afara acestuia sunt greu de înțeles corect amplele poeme cotrușiene, expresionismul reprezentând pentru poetul ardelean o veritabilă afinitate electivă. Marile *rapsodii* sunt creații tipic expresioniste : „mă zbucium, ard și scad, și scapăt, / și ca dintre ruine de potop, / din măruntaiele-mi de flacări mă dezgrop, / rapsod să-ți fiu, în luptă pân-la capăt... // acum, / acum / și peste-acum, / peste pasu-mi ars de praf și scrum, / peste numele-mi de negură și fum, / să-mi spintec sprinten drum / tot mai departe, / tot mai departe, / peste mine, peste viață, peste moarte... // gândul sălbatic, fierbinte, / trece — râu orb — înainte // și-n valuri haiduce / cerul fără margini ți-l duce, / printre vii, printre morți, / spre Marea-Neagră-a uriașei sorți... / cum aș vrea din stânca mea să mă desprind / și c-o putere ce pe morți reînvie, / pe corabia cât o-mpărăție / a unui viforos, oceanic jind, / pe ape haiduc / să mă duc, / să mă duc, / de viscole și valuri beat, / să bat, / să străbat / cu soarele : far, / cu busolă : furtuna, / cu îndrăzneala : singura pâine ; / mările veacurilor tale de mâine, / din totdeauna... spre totdeauna..." *(Rapsodie valahă)*

Poezia lui Cotruș nu este mai puțin tensionată și înfiorată de splendoarea drumului cunoașterii. Aspirația spre absolut se traduce în poezia cotrușiană în zbuciumul de a supune viața prin cunoaștere, într-o stranie luptă și-o iubire pătimașă care, deopotrivă, aprinde și îngheață : „O, cum aș vrea, / Cu lăcomia oarbă, cu privirea mea, / Să te înmoi / Să te înfrâng, / Să te-ngenunchi / Și asprunlănțuindu-ți nepătrunsul trunchi, / Sub sărutări ce-aprind și-ngheață / Cu pofta mea nebună și semeață, / Cu dinții mei de tigru, / Eu sânii să ți-i sfâșii / Din inimă secretele să-ți smulg, / Viață !..." *(Neguri albe, 2)* Această stare antinomică în iubire traduce, de fapt, neliniștea, dorința

de dezlănțuire sub tragica și vitala histerie: „Te vreau pe tine !... / Vreau gura-ți, sărutările-ți feline, / Vreau trupul tău / Și ochii tăi prevestitori de rău — / Te vreau pe tine !... / Vreau trupul tău, / Vreau trupu-ți cald, bronzat de soare / Și graiul tău neînțeles, / Din care, / Respiră voluptate fără frâu / Și-aroma-ndrăgostirilor barbare. // [...] Vreau ochii-ți îmbătați / De patimă nebună, de visare, / Vreau fantezia ta aprinsă de viziuni, / Vreau orele-ți posace / Și voluptatea ta, ce toaleta-și face, / Într-un delir de casă de nebuni !..." *(Neguri albe, 23)*

Există o plenitudine a vieții, o pulsație cosmică în toate fibrele existenței. Propensiunea poetului reprezintă, aici, dorul de nemărginire, asemeni mânzei neîmblânzite în fără-marginea pustiei. Pe poetul „născut cu dorul de lucruri uriașe" îl domină în poezie un vitalism frenetic. Trăirea înseamnă risipire zilnică, dar și înălțare de exaltări dionisiace, proprie învingere a limitelor, deci depășire: „O, a trăi, a trăi !... / Risipindu-te cu dărnicie, zi de zi !... / O, a străbate ne-mblânzit, biruitor, / Ca un năprasnic colonizator, / Pe trenurile și pe navele voinții tale, / Prin văi, prin munți, pe mările fatale, / Pentru-a clădi, / Surâzător, senin, în bine și în rău, / Clădiri să-nfrunte vremuri și urgii, / Clădiri, / Pentru risipitorii fii ai sufletului tău ! // O, a trăi, a trăi ! — / Și-a te-nălța, și a te învinge, zi de zi !" *(Neguri albe, 39)*

În creația lui Cotruș se întâlnesc câteva dominante simbolice pentru expresia vitalismului și a nemărginirii — *drumurile, muntele, pusta, apa, codrul, visul, sufletul, piscul, piatra.* „Ori încotro aș rătăci, uitat și uitător, / 'nainte-mi ies mereu, cu infinitul lor, / drumurile, drumurile, drumurile... // Uriașă bogăție de-a n-avea nimic !... / m-au crescut gigant și m-au scăzut pitic / drumurile, drumurile, drumurile..." *(Drumurile) Muntele* rămâne simbolul aspirației spre înalt, dar și al statorniciei, iar *pusta*, deschidere largă, spațiul unde *dorul de duc-i* se poate manifesta nestingherit: „Ca o sălbatică țigancă, pusta își des-

chide sânii înaintea ta... / ce mai aştepţi tu, dorule de ducă ? !... / netede se-ntind-nainte-ţi drumurile toate... / mai şovăi, poate !? / pe mâine ? poate mâine ?... / trup bolnav, leneş şi greoi, / cine-o să-ţi mai deie mâine vraja clipei, / care trece / ucigător de rece, / ca o iubită care pleacă pentru totdeauna / şi uită să se uite încă-o dată înapoi ?!..." *(Pusta).* În viziunea expresionistă, cel fără-margini este sufletul, dezlănţuirea îi aparţine, iar trupul devine, metaforic, locul prea strâmt, temniţa, ocna etc. Asemeni munţilor care au ţâşnit spre cer într-o uimitoare revoltă, şi poetul doreşte, într-o titanică sforţare, să scape din „ocna" prea strâmtă a trupului : „Ca dintr-o strâmtă ocnă să scap odat' din mine, / Să ies, să scap, să fug, / De piedica-mi de humă, de-al cărnii mele jug, / Despotic, zilnic, slut şi-omorător de greu..." *(Munţii)*

Dintr-o perspectivă existenţial-filosofică se pun mereu întrebări esenţiale despre *dorul de veşnicie şi infinit.* Acest dor traduce, de fapt, tendinţa spre absolut şi transcendent, relaţia cu cosmicul, tensiunea şi viziunea profund metafizică. Întrebările nasc zbuciumări dramatice : „Şi-n-nebunit / M-am răsucit. m-am răzvrătit, / M-am întrebat de-atâtea ori olog, zdrobit : / De ce a vieţii lege sau nebuna întâmplare / A semănat atâta dor de veşnicie şi de infinit / În văzduhurile gândului neputincios şi mărginit, / În trupurile noastre şubrede şi pieritoare ? !" *(M-am întrebat)*

Acest drum al trăirii şi cunoaşterii, cu toată ardenţa şi exaltarea dionisiacă, nu stă doar sub semnul luminii, ci şi al bolii ori oboselii, atingând momente de cumpănă. O interiorizare mai puternică a meditaţiei lirice care, peste timp, se va lega de *Psalmii* ultimilor ani, într-o *eternă reintoarcere* asupra destinului în relaţie cu infinitul şi cosmicul : „Doamne, sunt sătul de-a căuta-n zadar necontenit... / Doamne, nu mai pot să sufăr şi să lupt... ! în faţa ta, zdrobit, / iată, îţi întind toiagul rupt / al drumului

fără-nceput și fără de sfârșit !..." *(Doamne, sunt sătul de-a căuta)*

Poezia *dezmărginirii eului*, tendința sufletului de a ieși din tiparul prea strâmt al trupului în nostalgia trăirii exuberante, *aspirația spre absolut* într-o confundare cu nemărginirea cosmică, dorința conexiunii cu idealul infinit fac din opera lui Cotruș o creație încărcată de adânci sensuri existențiale. Este o stare de elan și dezlănțuire, atât într-o proiecție a individului prin timp, cât și a neamului prin istorie. Dar și una de meditație asupra destinului tragic prin timpul istoric. În mitologia sa poetică, desprins dintre cei mulți, dar parcă și din munte, apare Horia : „De jos / te-ai ridicat drept, pietros, viforos, / pentru moți, / pentru cei săraci și goi, pentru toți... / și-ai despicat în două istoria, / țăran de cremene, / cum n-a fost altul să-ți semene, / Horia ! // te-ai desprins aspru din gloată, / cu-obrajii supți, / cu ochi crunți, / să lupți, / să-nfrunți / din sălbatecii-ți munți : / oștile craiului, temniță, roată... // vrut-ai să spinteci pe munți, pe văi, / largi, netede, slobode căi, / pentru ai tăi, / cei mâncați de străini, despuiați / de biruri, de zbiri, / de rele-orânduiri... / și uitați / de regi și-împărați..." *(Horia)*. Mitul lui Horia se realizează într-o trinitate : *dăruirea, jertfa* (sacrificiul, martiriul), *eroismul*. În linia unei estetici expresioniste, eroul este esențializat și devine simbol. El se întrupează în alții, care pot reface gestul său eroic, într-o solidaritate dictată de istorie. Rapsodiile au o altă amplitudine a gestului eroic : „neam al meu, neam al meu, / înainte / țân' unde te duc aducerile-aminte, / până unde-ajung să te îndemne / noptaticele semne, / lăsate în glie — năzărite turme — / de străvechile strămbunilor urme... // tot ce calci voinic și rupi pe-aici din hău / e-al tău, / al tău, / de mii de ori al tău, cu hrisoave de-ndrăzneli și sânge, întărit, / neîncetat, neîncetat, / neîncetat, / până unde pașii ți-ai purtat / și risipit / de mii de ani, din leat în leat..." *(Rapsodie dacă)*

Cu *Rapsodia ibertcă*, Aron Cotruș conturează spațiul literar al Latinității și devine, poate, cel mai important poet modern al ei. *Rapsodiile* sunt creații de larg suflu liric, rezultat al elanului creator susținut de estetica expresionistă. Roma, „a pământului împărătească", tutelează un spațiu de cultură. Dacul, valahul și iberul își poartă și-și intersectează în acest spațiu civilizațiile : „De dincolo de neguri și piscuri ce sperie, / fără odihnă, gândul meu vine, / vine / spre tine / de mii de ori soră / a țării mele de la porți de aurore, / Iberie, Iberie ! / Sol mă trimite neamul meu și soarele... / Carpații, Dunărea și-ogoarele, / încărcatu-mi-au cu daruri, pentru tine, carele... [...] / se cutremură de-un cântec ce-oprește valul și vântul, / și umple, de la un capăt la altul, pământul, / nou cântec pe-al globului bătrân rotogol, / cânta în spirit și-n grai spaniol, / de Spaniile toate, ce cresc și se-nfrățesc, / și de puternicie făr' de margini tresaltă, / cu neamul meu românesc, / și cu Carpații mei laolaltă, / cu sufletul pământului întreg, laolaltă." *(Rapsodia iberică)* „Rapsoda de la Latinidad", cum l-a numit critica spaniolă, Aron Cotruș a creat prin *Rapsodii*... opere fără egal în literatura modernă a spațiului cultural latin.

Tot în mitologia sa poetică se asociază, ca repere fundamentale, *neamul* și *graiul*. Prin grai se produce întoarcerea spre obârșii și adâncuri, fapt ce ține de coordonatele esteticii expresioniste. Într-un ritm mai puțin cunoscut al poeziei cotrușiene se derulează, tot epopeic, *Cântecul graiului* : „Drumărind și drumărind, / duși de pași și duși de jind, / pe unde umblat-am craina / în aprinsă căutare / de statornice hotare, / întrebatu-ne-am mereu, / munți și ape iscodind : / care-i calea, care-i taina, / care-i steaua, steaua lui, / care-i steaua neamului, / a neamului lor și-al meu, / botezat de Dumnezeu / din smulgere-n smulgere, / cu furtuni și fulgere ; / din trecere-n trecere, / cu-a pierzaniei secere... // Un glas stins de undeva, / nu înceată-a mă-ntreba : / din ce plaiuri smulsu-s-a / furtunatic viță

ta, / de-i sângeră inima, / cum nu-i sângeră nicicui / pe faţa pământului ?..." Aceste permanente *drumăriri* au fost parcă o condiţie a vieţii poetului, cu voie sau forţat călătorind mereu, din tinereţe până spre ultimii ani ai vieţii. Există însă o eternă reîntoarcere spre ţară. *Psalmii*, creaţii ale ultimilor ani, sunt poezii zguduitoare prin profunzimea zbuciumului sufletesc, dar şi prin generozitatea dăruirii : „Tatăl Nostru, carele eşti în cer, / dă-ne puteri din nepătrunsul Tău mister ! // Sfinţească-se, prin timp şi peste timp, numele Tău, / peste bine şi rău ! // Facă-se de-a pururi voia ta de neînfrânt, / precum în cer, aşa şi pre pământ ! // Vie a Ta aşteptată împărăţie / şi peste această robită Românie ! / Pâlnea noastră, tot mai rară şi amară, / oa pe-o mană cerească dă-ne Tu iară ! / Dârji să-ţi putem aştepta judecata, / printre aduşi de vânturi cu pistoalele gata ! // Păcatele toate ni le iartă de-a valma ! / Iartă-ne scrâşnetul şi iartă-ne sudalma ! // Şi duşmăniile aspre, ce-n suflet ni s-ascund, / Ca haiduci fulgeratici prin păduri fără fund ! // Tărie dă-ne şi răbdare neclintită, / de la noi să alungăm orice ispită !" *(Psalm românesc nr. 1)*

Aron Cotruş a fost în viaţă un spirit vertical, independent, dincolo de vremuri şi evenimente. Pentru el, poezia necesita dăruire şi sacerdoţiu. Cred că poetul elabora cu trudă ; avea conştiinţa valorii şi a importanţei muncii sale. Nu atât migala pe text, cât strădania elaborării, exteriorizarea prin actul poetic cereau efort, care deriva din responsabilitatea conştiinţei creaţiei. A ara în piatră şi a semăna în vânt sunt expresii metaforice pentru această torturantă muncă pe care o reprezintă creaţia artistică. Aron Cotruş era conştient atât de dificultatea, cât şi de măreţia ei. Scria Cotruş într-o prefaţă unde prezenta trei tineri poeţi : „După o viaţă de creştere înceată şi anevoioasă împotriva tuturor furtunilor şi îndoielilor, fără prieteni şi înaintaşi, şi în luptă necontenită cu cuvintele, nici

acum în pragul asfințitului nu mă cred vrednic de a lua de mână pe poeții mai tineri decât mine și a-i însoți în fața ta, cititorule! Când mă apropiam, cu pași sprinteni, de douăzeci de ani și încălecam din fugă mânjii tuturor cutezanțelor, nu mi-aș fi putut închipui că va sosi pentru mine ziua în care îmi va fi teamă de cuvinte ca de niște prăpastii. Și totuși, iată-mi bătând, ca în ajunul Crăciunului, drumul spre poarta ta, cititorule, între acești trei poeți din trei provincii ale țării noastre, iviți pe mănoasele câmpuri ale cântecului între cele două războaie mondiale."

Pentru Aron Cotruș, scrisul a fost visul cel mai frumos al vieții, iar ceea ce rămâne, după ce viața se sfârșește, este opera. Dacă viața, chiar dacă ar fi de stâncă, cum spune poetul, se macină (trece), până la urmă rămâne în eternitate opera celui ce și-a subordonat viața creației artistice. Când este întrebat de ce nu-și scrie amintirile, poetul motivează, pe de o parte, prin lipsa unei dispoziții sufletești și a unui timp calm, propice unor asemenea destăinuiri („Suntem încă în toiul luptei, și n-am nici timp, nici dispoziția sufletească să mă apuc de asemenea nimicuri, oricât aș dori să-ți fiu pe plac"), cât și prin lipsa de interes, în comparație cu acela față de valoarea creației („Mă întreb: ce interes ar putea deștepta măcinarea înceată sau rapidă a unei stânci din care la urmă nu va rămâne decât un pumn de pulbere în prada vântului"). Chiar dacă îndoiala în fața forței cuvântului poate să intervină, ea nu este decât o formă de manifestare a responsabilității actului creator. Aron Cotruș a scris aceste memorabile cuvinte despre dramatismul creației artistice: „Uneori îmi ies în drum, ca niște tâlhari, părerile de rău că mi-am risipit zilele făcându-mi din scris visul cel mai frumos al vieții mele, în care m-am ținut în picioare și, de multe ori, mi s-a părut că ar în piatră și samăn în vânt. Am intrat în literatură cu îndrăzneală de vultur și, încetul cu încetul, mi-am pierdut penele și cu creștetul pleșuv m-am încăpățânat împotriva furtunilor. Și-n loc să

fiu uitat undeva, printre stânci, ca un haiduc rănit de moarte, mi-am îndreptat privirile spre pământ, unde nu m-au aşteptat decât prilejuri de sfâşieri. Un ţăran ardelean, venit mai demult în America, căruia am crezut de bine să-i trimit o felicitare de sărbători, mi-a răspuns cu câteva rânduri care m-au impresionat adânc, ca şi când mi-ar fi venit din adâncurile milenare ale neamului: «Maiestrului Aron Cotruş şi neamului», îmi scria el. Acest ţăran-poet mă confundă cu neamul, mă socoteşte una cu el, până la împlinirea vremurilor. Numai din sufletul lui de ţăran ardelean se putea desprinde o asemenea intuiţie, putea încolţi o asemenea viziune."

Viaţa lui Aron Cotruş a fost plină de momente dramatice încă din tinereţe. Numai un om de robusteţea lui a putut rezista atâtor lovituri ale sorţii. Suferinţa, stoic suportată de poet, a fortificat însă poezia sa în lunga ei trecere maiestuoasă peste ani. El rămâne în conştiinţe POETUL, cântăreţ al destinului poporului său prin istorie, şi — cum a fost resimţit de critica spaniolă, îndeosebi — marele RAPSOD al Latinităţii.

ALEXANDRU RUJA

TABEL CRONOLOGIC

1891 La 2 ianuarie, în Haşag — fostul judeţ Târnava Mare — vede lumina zilei ARON COTRUŞ, al doilea copil din cei nouă ai preotului Aron Cotruş şi ai preotesei Ana, născută Isailă, de religie ortodoxă.

Aron Cotruş urmează şcoala primară în Haşag, apoi în comuna Lupu.

1903 Devine elev al Liceului „Sf. Vasile" din Blaj.

1908 Îi apar în revista „Luceafărul" poezia *Noaptea*, iar în revista „Ramuri" poezia *Tisa*. În urma publicării ultimei poezii este transferat de la Blaj la Liceul „Andrei Şaguna" din Braşov.

1910 Participă la excursia pe mare, până în Turcia şi Grecia, organizată cu elevii liceului. În iunie se află la Bucureşti pentru „a cerceta marile biblioteci de aici", dar şi pentru a se angaja la „vreun ziar din Capitală pentru a-mi câştiga cele trebuincioase pentru un trai modest, cu care sunt dedat de la leagăn". Solicită angajarea la „Neamul românesc", după cum rezultă din scrisoarea datată „Bucureşti, 19 iunie 1910" şi trimisă lui Nicolae Iorga.

1911 La Arad apare ziarul „Românul“ (an I, nr. 1, 1/14 ianuarie, una dintre cele mai importante publicații din perioada premergătoare și din timpul Marii Uniri, organ de presă al Partidului Național Român. Pe prima pagină a numărului, se publică, alături de articolele *Către români* și *Programul nostru*, două poezii intitulate *Cântece (Vântule, pribeag bard, Peste lac plutește luna)*, de Aron Cotruș. Debutul editorial cu volumul *Poezii* (Orăștie).

1911—1913 Urmează cursurile Facultății de Litere din Viena. Publică în ziarul „Românul“ (an. II, nr. 29, 7/20 februarie 1913) primul său text în proză *(Un cântec)*. Fiind student la Viena, participă la jubileul de 40 de ani al Societății Academice „România Jună“. Ziarul „Românul“ relatează pe larg despre aceste manifestări la care au fost invitați Vasile Goldiș, Ștefan Cicio Pop, Al. Vaida-Voevod, Teodor Mihali, Caius Brediceanu, I. Urban Jarnik, precum și Stere Ciurcu, membru al „Societății“ de pe vremea când în cadrul ei activa însuși Eminescu.

În 1913 întrerupe studiile universitare și devine redactor al ziarului „Românul“ („...lipsa mijloacelor m-a izgonit și m-a dus — în 1913 — la Arad, în redacția ziarului «Românul». De atunci, voind-nevoind, am rămas credincios gazetăriei.“)

1915 Apare, la Arad, în Tipografia Concordia, volumul *Sărbătoarea morții*.

1916 Aron Cotruș este încorporat în armata austro-ungară în Regimentul 50 infanterie din Alba-Iulia.

În noaptea de 14(27) spre 15(28) august, România declară război Austro-Ungariei. Regimentul 50 infanterie este trimis pe frontul italian. Nu se știe exact dacă Aron Cotruș a căzut prizonier sau a trecut la aliați, așa cum făceau foarte mulți români din armata austro-ungară. Mai plauzibilă este a doua variantă. Stă un timp în lagărul de prizonieri de la Resana, unde-l reîntâlnește învățătorul și folcloristul arădean Petre Ugliș-Delapecica, care ne dă această informație într-un *Jurnal de război*, încă inedit.

După ieșirea din lagăr, Aron Cotruș va lucra la Legația română din Roma. Frecventează casa contelui D'Elti, unde a avut posibilitatea să cunoască o seamă de scriitori italieni. Urmează cursuri de limbă italiană și spaniolă la Institutul de Limbi Străine „Berlitz School".

1918 La 1 Decembrie se înfăptuiește Marea Unire. Aron Cotruș se află în Italia.

Este ales în „Comitetul de Acțiune al Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina", constituit la Cittaducale la 19 iunie, după cum rezultă din procesul verbal. A făcut parte, ca reprezentant român, în Oficiul de Presă și Propagandă de pe lângă Comisia Interaliată de la Padova. Potrivit mai multor scrisori adresate profesorului Simion Mândrescu, președintele „Comitetului de Acțiune", și generalului Luciano Ferigo, Aron Cotruș solicită, insistent, înrolarea în „Legiunea Română", pentru a lupta pe front împotriva armatei austro-ungare.

După încheierea armistițiului, conduce, până în 1920, Serviciul de propagandă al Legației Române din Roma.

1920 Aron Cotruș revine la Arad ; reia colaborarea la ziarul „Românul" ; dar situația lui nu era dintre cele mai prospere.

Se tipărește la Alba-Iulia volumul *Neguri albe*, iar la Brașov poema *România*.

Se va implica plenar în munca pentru revitalizarea culturii românești din Transilvania.

1923 La 31 decembrie se căsătorește cu pianista Szánto Elisabeta, laureată a Conservatorului de Muzică din Cluj.

Prin Hotărârea nr. 5750/1923 a Primăriei orașului Arad, Aron Cotruș este numit inspector al teatrului local, cu o leafă lunară de 1396 lei. În această funcție va depune o admirabilă străduință pentru organizarea teatrului românesc ca instituție de sine stătătoare, pentru organizarea cât mai multor spectacole în limba română, pentru sprijinirea trupelor și companiilor teatrale din București în turneele de propagandă culturală națională prin Transilvania, pentru amenajarea, repararea și dotarea clădirii Teatrului din Arad.

Devine membru al Societății Scriitorilor Români și participă la ședințele organizate de aceasta.

1924 La Arad, Aron Cotruș desfășoară o bogată activitate culturală alături de Vasile Goldiș, Teodor Botiș, Gheorghe Ciuhandu, Al. T. Stamatiad, Volbură Poiană, Romul Ladea. Este recunoscut între poeții activi de seamă și într-un raport oficial *(Despre instituțiile noastre culturale)* trimis Primăriei orășenești de

către Direcțiunea Palatului Cultural prin adresa nr. 27/1924 (cf. Arhivele Statului Arad, Fond Primăria municipiului Arad, Dosar 1923—1924/f. 89—90—91).

Este numit în comisia de artă a orașului, alături de Franyo Zoltan și alți șapte membri.

1925 Apare o nouă ediție din volumul *Sărbătoarea morții.*

În „Biblioteca «Semănătorul»", din Arad, îi apare volumul *Versuri,* despre care va scrie Perpessicius în revista „Salonul literar".

1926 Presiuni economice îl vor determina pe Aron Cotruș ca la începutul anului să solicite aprobarea pentru deschiderea unui magazin de vinuri.

Aron Cotruș face parte din conducerea Librăriei Diecezane, coordonând „Biblioteca «Semănătorul»", în care publică autori valoroși, trimițând invitații de colaborare unor cunoscuți scriitori din întreaga țară.

1927 Publică, la Arad, culegerea de versuri *În robia lor.*

În „Biblioteca Asociației Culturale din Banat" apare poemul *Strigăt pentru depărtări.*

Devine, începând cu nr. 2/1927 (până în august 1928), directorul revistei „Banatul" din Timișoara. Este perioada cea mai prosperă din existența ei, când ajunge revistă „culturală" de ținută europeană, având o largă răspândire în țară și străinătate, până la românii de peste ocean.

1928 La Craiova și la Cluj apare, în ediții succesive, volumul *Mâine.*

Aron Cotruș este ales președintele Sindicatului de Presă din Ardeal și Banat.

În luna iunie, îi solicită lui N. Titulescu, atunci ministru al Afacerilor Externe, numirea ca atașat de presă pe lângă Legația României din Belgrad sau Varșovia.

1929 Începând cu 1 ianuarie, Aron Cotruș este numit atașat de presă pe lângă Ambasada română din Italia, fiind însărcinat să țină contact cu presa din nord, având ca centru Milano. „D-sa — se spune în actul oficial — va lucra sub ordinele și supravegherea Legațiunei României din Roma, iar diurna sa va fi cea prevăzută de buget pentru atașatul de presă la Belgrad, adică 2 500 lei lunar." În această calitate, Cotruș face mari eforturi de popularizare a culturii române în Italia (la Teatrul „Scala" din Milano se prezintă opera *Năpasta* de Sabin Drăgoi ; sunt traduse piesele *Meșterul Manole* de Lucian Blaga și *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale etc.).

La Timișoara îi apare în limba maghiară volumul *Holnap,* traducerea fiind semnată de Bodo Pál.

1930 La sfârșitul acestui an se încheie activitatea lui Aron Cotruș la Milano.

1931 Este numit atașat de presă la Varșovia, misiune pe care o va îndeplini până la 15 decembrie 1936.

1932 Printr-un *Decret regal,* dat în 11 mai, i se conferă medalia „Ferdinand I cu spade pe panglică". În el se menționează că sublocotenentul Aron Cotruș a făcut parte din „Corpul voluntarilor ardeleni-bucovineni și Legiuni în războiul pentru întregirea Neamului 1916—1918".

1933 La Sosnowiecz (Polonia) vede lumina tiparului volumul *Printre oameni în mers.*

1935 La Varşovia se publică (în limba română însă) poemul *Horia,* care cunoaşte mai multe reeditări.

La Cluj îi apare un volum de versuri în limba maghiară, în traducerea lui Kibedi Sandor.

1936 La Liov (Polonia) se tipăreşte în limba polonă o *culegere de versuri,* traducerea aparţinând lui Wlodimierz Lewicz.

1937 La Bucureşti îi apar volumele *Minerii* şi *Ţara.*

1938 Institutul de Arte Grafice „Luceafărul" din Bucureşti îi publică poemul *Maria Doamna,* iar Editura Tiparul Universitar, volumul *Peste prăpastii de potrivnicie.*

1939 Începând cu 1 mai, Aron Cotruş este numit şef al serviciilor de presă de pe lângă Legaţiunile României din Madrid şi Lisabona.

La Editura Cartea Românească din Bucureşti îi apare poemul *Eminescu.*

1940 La Madrid, Aron Cotruş tipăreşte, în limba română, *Rapsodie valahă,* prima parte din ampla epopee dedicată latinităţii.

1941 În traducerea lui Caetano Aparicio, apar, în ediţii bilingve, la Madrid, *Rapsodia valahă. Rapsodia valaca* şi *Peste prăpastii de potrivnicie. A traves de absimos de adversidad.*

1942 La Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă din Bucureşti vede lumina tiparului *Rapsodie dacă.*

1943 În luna august, Aron Cotruş participă, în oraşul spaniol Santander, la un festival de poezie care îi este consacrat şi de asemenea la marile serbări culturale din oraşul Elche, alături de

personalităţi ale literaturii, artei şi ştiinţei spaniole.

1944 La 13 noiembrie i se comunică *Decretul regal* potrivit căruia activitatea diplomatică îi încetează pe data de 1 noiembrie. Aron Cotruş va cere repunerea sa în drepturi, în dorinţa de a se reîntoarce în ţară. Nu i se va soluţiona cererea.

1951 La Madrid publică *Drumuri prin furtună* şi *Poemas de Montserrat,* volum scris în limba spaniolă.

1952 Apare *Canto a Ramon Lull,* scris în limba spaniolă, pentru care autorul primeşte premiul mallorchin pentru poezie.

La 14 iunie, la Madrid, în Aula Institutului de Cultură Hispanică, este omagiat cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Programul cuprinde şi adeziunile pentru această acţiune de comemorare ale unor scriitori, oameni de cultură, asociaţii şi instituţii din Germania, Argentina, Austria, Belgia, Brazilia, Canada, S.U.A., Franţa, Anglia, Mexico, Portugalia, Italia. Publicaţiile spaniole „Diario de Barcelona", „Pueblo", „Informaciones", „La Noche", „Noticiero Universal" publică ample articole despre Aron Cotruş şi poezia sa.

Pe 22 iunie, asemenea manifestări au avut loc şi la Roma. Aron Cotruş este recunoscut drept „cel mai de seamă cântăreţ din pribegia noastră românească".

Este ales „academician corespondent" de Real Academia de Buenas Letras din Barcelona.

1953 Moartea soţiei sale, Virginia, îl marchează profund.

Se constituie, în Spania, Cercul Român pentru Uniunea Latină, al cărui președinte a fost ales Aron Cotruș.

1954 Este director al ziarului „Carpații", care apare la Madrid.

Publică, în Spania, *Rapsodia iberică*, ediție bilingvă, cu o prefață de José Camón Aznar și un studiu de Francisco Sureda Blanes.

1956 Se tipărește, la Madrid, volumul *Între Volga și-ntre Mississippi*.

În august pleacă în S.U.A., la invitația Uniunii și Ligii Societăților româno-americane. Vizitează centrele românești din statele americane, ajungând în octombrie în California. Ca și la Madrid, obține o *oră românească* la Radio California. Locuiește în La Cañada și apoi la Long Beach.

Vara s-a aflat la băile termale din Hot Springs, Arkansas.

1957 Solicită viză pentru stabilirea definitivă în S.U.A., dar nu o primește până la săvârșirea sa din viață.

Moare, într-un accident, Victoria Pandrea, care, deși cu mult mai tânără, a fost de acord cu o căsătorie formală, pentru a-i rezolva viza definitivă pentru S.U.A.

1959 Locuiește în Long Beach, la 279-C Coronado Ave, prin sprijinul Paulei Gibson.
Boala cronică de care suferea (diabet) i se agravează.

1960 La 3 ianuarie, Societatea „Doina" îl sărbătorește la împlinirea vârstei de 69 de ani. În intervenția rostită în fața participanților, evocându-l pe Dante, Aron Cotruș își presimțea sfârșitul : „În măreața lui cântare *Divina Co-*

medie, poetul italian Dante, cel mai mare poet al Creştinătăţii şi poate cel mai mare cântăreţ în vers pe care l-a dat, până azi, neamul omenesc, socotea numărul [de] 35 de ani drept jumătate a anilor vieţii. Număra 35 de ani când a scris *Divina comedie* şi se socotea la jumătatea drumului spre moarte. După socoteala lui Dante, aş mai avea doar un an înainte de a bate la porţile morţii. Ştim cu toţii că numărul anilor nu-i pentru om vreun merit deosebit, vreun semn de vrednicie. Îmbătrânesc şi cei buni şi cei răi, deopotrivă. Se întâmplă însă că, uneori pe creştetele unora cărunteţea cade ca o coroană, ca o podoabă, care ne întoarce privirile spre ei şi ne face să tresărim când le auzim numele. Pentru acest ajun al amurgului meu pe pământ străin, în straie grele de 'desţărat, ne-am întâlnit azi la această masă întinsă de Societatea «Doina» să petrecem împreună o frântură de timp, ceva mai lungă decât trecerea unui vad şi să-l oprim întrucâtva în amintirile noastre astăzi. Cel dintâi gând al meu se îndreaptă spre Paraschiva şi Josef Brezean, care ne-au poftit să ne ospătăm împreună în cinstea anilor mei. La chemarea acestei Societăţi «Doina», am venit în California în toamna anului 1956 şi, copleşit de bunătatea şi atenţiile familiei Brezean, am căutat, la rândul meu, să le răspund cu florile câmpeneşti ale sărăciei mele, de care nu mi-a fost niciodată ruşine, întrucât mi-a plăcut mai mult să dau decât să primesc."

În drum spre Mexico City, pictorul E. Drăguţescu îl vizitează pe Aron Cotruş, la Long Beach, realizând şi portretul poetului.

1961 *La* 22 octombrie suferă un atac de cord. Este internat la County Harbor General Hospital din Los Angeles pentru tratament. Dar în dimineaţa zilei de 1 noiembrie (ora 8., *a.m.)*, Aron Cotruş va trece din viaţă în eternitatea operei. Dorinţa poetului de a închide ochii, pentru totdeauna, în ţara sa nu s-a mai înfăptuit : „M-am hotărât să rămân aici până ce mă voi putea întoarce în România, unde aş dori să-mi închid ochii pentru totdeauna", scria poetul într-o scrisoare, datată La Cañada, California, la 12 septembrie 1958.

Înainte ca rămăşiţele pământeşti să-i fie duse, conform dorinţei poetului, la Cleveland, în Cimitirul „Crucea Sfântă", i s-au făcut două servicii religioase, unul ortodox şi altul catolic, la care au asistat mulţi români din exil şi prieteni americani. Pe piatra funerară i-a fost încrustat textul simplu : „Aron Cotruş, 1891—1961. În veci pomenirea lui."

1962 Apare la Cleveland, S.U.A., *Cântecul deşţărării.*

1978 Prin strădania şi efortul criticului şi istoricului literar Ovidiu Cotruş, apare o antologie de *Versuri*, care, din cauza cenzurii, se opreşte cu antologarea în 1939. Este prima selecţie din poezia lui Aron Cotruş apărută în ţară în perioada postbelică.

La Madrid este tipărit volumul *Opere complete*, care, deşi se intitulează astfel, nu cuprinde *Poezii (1911)*, *România* (1920) şi *Strigăt pentru depărtări* (1927).

1981 Apare monografia *Resurecţia unui poet : Aron Cotruş* de Ion Dodu Bălan.

1985 Se tipăreşte în colecţia de mare tiraj „Arcade" o nouă selecţie din versurile lui Aron Co-

truș, textul fiind preluat din ediția anului 1978. În ambele cazuri, aparatul critic aparține lui Ion Dodu Bălan.

1988 În California vede lumina tiparului o *Antologie selectivă* din creația poetică a lui Aron Cotruș, realizată de Jon Cepoi.

1991 La Timișoara, în Editura de Vest, apar *Poczii* de Aron Cotruș, vol. I (480 p.), vol. II (438 p.); ediție, tabel cronologic și bibliografie de Alexandru Ruja.

A. R.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Prezentul volum antologhează reprezentativ opera poetică a lui Aron Cotruș atât în compartimentul ei antum, cât și postum. Încercând să ne adaptăm la exigențele de spațiu ale colecției, unele poeme de mare amplitudine epică au fost reproduse fragmentar, omisiunile fiind marcate vizibil prin puncte de suspensie cuprinse între paranteze drepte de mărimea ultimului vers. În indicele alfabetic, poeziile selecționate din volumul *Neguri albe* sunt clasate după primul vers, întrucât au ca titlu doar cifre. Textele au fost reproduse din *Poezii*, I-II, Timișoara, Editura de Vest, 1991, având ca *bază* următoarele volume : *Poezii*, Orăștie, Tipografia Nouă I. Moța, 1911 ; *Sărbătoarea morții* (1914—1915), *Versuri*, Arad, Tipografia Concordia, 1915 ; *Neguri albe*, Alba-Iulia, Tipografia Francisc Schaser, 1920 ; *România. Poemă.* Brașov, Tipografia Mureșan-Branițte et Comp., 1920 ; *Versuri*, Arad, Editura Librăriei Diecezane, „Biblioteca *Semănătorul*", nr. 82, 1925 ; *În robia lor*, Arad, Tipografia Corvin I. Lányi, 1926 ; *Mâine. Versuri sociale.* Ediția a II-a, revizuită și întregită. Cluj, Editura revistei *Societatea de mâine*, 1928 ; *Printre oameni în mers*, Sosnowiecz (Polonia), Atelierele Tipografiei A. Wyzykowski, 1933 ; *Horia.* Ediția a II-a. Brad, Editura Pantheon, 1935 ; *Minerii*, București, Tipografia ziarului *Universul*, 1937 ; *Țara*, București, Editura Rânduiala, 1937 ; *Maria Doamna.*

Poem. Bucureşti, Institutul de Arte Grafice „Luceafărul", 1938 ; *Peste prăpastii de potrivnicie,* Bucureşti, Editura Tiparul Universitar, 1938 ; *Eminescu. Poem,* Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1939 ; *Rapsodie valahă,* Bucureşti, Institutul de Arte Grafice „Luceafărul", 1941 ; *Rapsodie dacă,* Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1942 ; *Canto a Ramon Lull,* Madrid (Spania), 1952 ; *Rapsodia iberică. Rapsodia iberica.* Ediţie bilingvă. Madrid (Spania), Editura Carpaţii, 1954 ; *Între Volga şi-ntre Mississippi,* Madrid (Spania), Editura Carpaţii, 1956 ; *Cântecul deşţărării,* Cleveland (S.UA.), 1962 ; *Opere complete,* Madrid (Spania), Editura Dacia, 1978 ; *Antologie* selectivă de Jon Cepoi, Arcata, California (S.U.A.), Humboldt State University Arcata, 1988. Am preferat să creăm în final, pentru câteva postume cu vizibilă individualitate, secţiuni separate : *Cântecul graiului, Psalmii* şi *Alte poezii,* în ultima incluzând, alături de texte publicate după moarte, şi unele apărute antum în diverse reviste.

A. R.

POEZII
(1911)

PLECAI SPRE CULMI ASCUNSE

Plecai spre culmi ascunse,
Pe-un drum îngust și greu,
Crezându-mă-n gândirea-mi
Un mândru Prometeu.

Dar, adormit de visuri,
Din piscul unei stânci,
M-am prăvălit în golul
Prăpăstiilor adânci.

Și-acuma, greul lumii
Îl duc tăcând supus,
Gândind l-a ta viață,
Duiosule Isus.

PE MARE

Treceam cu barca-ncet pe luciu,
Învins de-o vagă nostalgie,
Și ca prin vis vedeam pe mama,
Veghind în trista ei chilie.

Iar undele cântau în juru-mi
O psalmodie fără nume,
Parcă știau de min' și ele.
Că sunt înstrăinat de lume.

Și cum se cobora amurgul
Pe elegantele gondole,
Am aţipit în raza lunii,
Cetind romanţe spaniole.

Insula Prinkipo, 1910.

DIN STRĂINI

În astă noapte mohorâtă,
Când trec pe străzile pustii,
Mă înfrăţeşte pribegia
Cu palide melancolii.

Iar amintirea altor vremuri
Mă face trist, sentimental,
Şi pare că te văd, frumoaso,
În elgant costum de bal.

Iar vântul ce mă însoţeşte
Cu cântece pe bulevard,
Îmi tot repetă vechi istorii
Din odiseea mea de bard.

Şi când s-aude mandolina
Pe promenadă-ntre lămâi,
Gândesc în plâns la serenada
Ce ţi-am cântat-o mai întâi.

Atena, 1910.

NOCTURNĂ

Din fumul tristei cafenele
Ies abătut pe trotuar,
Când blând se joacă vântu' nopții
Cu câte-un bolnav felinar.

De mândre țări orientale
Mă prinde-un melancolic dor,
Și-orchestra trist mă urmărește
Cu dragul ei acord sonor.

Clădirile să par fantome,
Și noaptea-mi pare ca-n povești,
Și în puține locuri numai
Se văd lumini pe la ferești.

Și-n nostalgii, când trec asfaltul
Spre mohorâta mahala,
Blând într-o vilă cânt-o fată,
Pe clape : „Nu m-abandona !...“

A adormit la mal gondola
Și întristații tei din parc,
Doar numai eu mai bat orașul,
Eu al pustiului monarc.

Și-ncet mă pierd pe străzi înguste,
Gândind că-n lume toate mint,
Iar valea mă îngână-ntruna,
Mânându-și apele de-argint.

Şi imnul sărăciei parcă
Mi-l spune-al vântului refren,
Ce-aduce de la gări, prin noapte,
Trudite şuiere de tren.

Eu trec domol şi-ajung deodată
În faţa cunoscutei porţi,
La friguroasa mea mansardă,
Ce-mi pare-un trist lăcaş de morţi.

Iar în ogradă-o cucuvaie
M-aşteaptă îngânând un cânt,
Asemeni unui marş funebru
În tristul drum către mormânt.

DORINŢA

Aş vrea să ai aicea
O vilă de coral,
Şi eu, o dulce liră
De bard medieval.

Să fiu boem ca astăzi
Şi dragă să te am,
Să-ţi cânt în nopţi cu lună
Sub înfloritul geam.

Să-ţi fac orice pe voie,
Ca un cochet aprod,
Să fii crăiasa lumii,
Iar eu un biet rapsod.

Insula Prinkipo, 1910.

UN BOEM

În bolnava lumină-a lampei,
Un tânăr palid și stingher,
Pe gânduri dus, cu ochii umezi,
Visează trist într-un ungher.

Cu haine roase, la măscioara-i,
Stă ca un bard medieval
Și-așa de sfiicios privește
Mulțimea care intră-n bal.

Și din mizeria nespusă
Se-nalță gânduri de blestem,
Că-i negrăit de zbuciumată
Sărmana viață de boem.

Apoi, când muzica începe
O melodie de cadril,
Trist își îngroapă fața-n palme
Al sărăciei stins copil.

Căci nu mai are bani de pâne
Din micul lui câștig de bard,
Când alții beau voioși șampanie
Și joacă-n tihnă biliard.

SĂRBĂTOAREA MORȚII
(1915)

GEAMURILE SÂNGERII

Ard case, șuri, jirezi de fân și paie,
În groaznicul incendiului vezuviu,
Aleargă flacările ca un fluviu
Și-un biet popor de-avuturi îl despoaie.
Aleargă flacările-ngrozitor,
Aleargă,
Peste câmpia roșie și largă...
Fug flacările-ntruna, fără frâu,
Și ard hambare aurii de grâu,
Și-n pocnete, porumbu-n poduri arde.
Și limbi de foc se-ntind peste clădiri,
În zăpușala grea, care omoară,
Și ca niște siniștri șerpi de pară,
Se-ncolăcesc pe plopii albi, subțiri,
Și peste cele-nsângerate unde,
În salturi, ca niște pisici bizare,
S-aruncă sprinten, cine știe unde,
Iar șurile schimbate-n stâlpi de jar,
În noaptea sângerie par
Schelete de-animale-ngrozitoare,
Din lumi, unde nu-i pace, nici visare.

În sat, în case, prin ferestre sparte,
Prin geamurile roșii, de departe,

Se văd făpturi purtate brusc de spaimă,
Cum vorbe nenţelese, rupte-ngaimă,
Cum uşile le cată în zadar,
Cum păru-şi smulg, cum plâng şi ţipă-amar,
Cum leşină şi pe podele cad,
Ca-n fundul unui iad...
În râu parc-au căzut macabri sori,
Şi apele murdare le-au aprins...
În râu parc-au căzut macabri sori
Şi-acum plutesc pe apele murdare...

Pe apele aprinse şi murdare.
Şi focul creşte-ntruna-n faţa lor...
Cât vezi, întinsu-i roşu, schimbător ocean,
Pe care-aleargă focul călător
Şi-n care parc-armate crunt învinse
Ori turme mari de oi şi capre-aprinse
Aleargă-n spaimă, fug din loc în loc,
Purtând cu ele baia lor de foc,
Prin fum şi prin funingine opacă,
Pe unde cad şi-n flăcări se îneacă...

Şi-mproaşcă tunurile-n astă-seară,
Cu flacări din plămânii lor de pară...
Împroaşcă-ntruna, cu putere grea,
Din depărtări adânci de undeva...

Sinistru ard pădurile bătrâne
Şi vânturile-n drumul lor nomad,
Aduc mirosuri grele, tari, de brad,
Aduc un suflu aspru, violent,
Şi boale din bolnavul Orient...
Sinistru ard pădurile bătrâne
Şi doar cenuşă fi-vor ele mâne,

Pe-aicea când vor trece-n roșii pași
Imensele armii de ucigași...

Sinistru ard pădurile bătrâne,
Iar brazii cu coroanele macabre,
Par uriașe, roșii candelabre,
Cu mii și mii de brațe arzătoare,
Ce ard la astă groaznică serbare,
La agonia unei lumi de fiare...

Și crește-ntruna roșa învălmășeală,
Mai groaznică, ca-n Roma, când ardea,
Iar colo-n codrii-acum, e noapte grea
Stă, poate, ca Nerone, cineva,
Privind cu o privire infernală,
La astă monstruoasă-nvălmășeală...

Întruna crește-ngrozitoarea larmă,
Iar tunurile groaznice s-aud,
Aproape-aproape,-ntruna mai aproape
Și larma vine ca pe roșii ape,
Pornită din plămâna infernală,
A tunurilor grele ce s-aud,
Venind în marșul lor de sânge ud...

...Țărani îmbătrâniți fără de vreme,
Cu ochi ca niște plăci de întuneric,
Aleargă cu obrazul cadaveric...
Ei vin și trec cu fețele de ceară,
Zdrobiți de nedreptatea milenară...
Ei vin și trec, își duc copiii lor,
Tot ce le lasă focu-ucigător...
Copiii triști sunt tot ce le rămâne
Copiii lor zdrențoși, dar drăgălași,
Ce-odat' și-odat', în vremile de mâne,
Vor fi, poate, asemeni ucigași...

Şi vântu-nalţă-ntruna limbi de foc,
Iar flacările ce se zbat spre cer
Par roşii munţi ce nasc şi-n urmă pier,
Pentru-a renaşte mai grozavi apoi...
Fug oamenii, — o turmă de strigoi —,
Treziţi din somn de focu-ngrozitor
Şi fugăriţi din paturile lor...
Şi creşte focul aţâţat mereu,
Iar tunurile durduie din greu,
Lăsând pe cele drumuri lăcrimând,
Un biet popor zdrenţos, murdar, flămând...

Doar morţii-n urma lor de mai rămân
Şi-oştenii unui împărat păgân,
Ce şi-or căta — când vor sosi — culcuşe
Aici în munţii-aceştia de cenuşe...
De spaimă va-ngheţa atunci oricare
Şi nebunia le-o pătrunde-n oase,
Când şi-or vedea făpturile scârboase,
În geamurile roşii,-ngrozitoare...

Incendiul ăsta groaznic se îmbată,
Cu flacări infernale se îmbată...
Nu vezi nimic pe străzile pustii
Decât doar geamuri lucii, sângerii,
Şi-n satul ăsta mândru, care moare,
Ele-s podoabe-atotstăpânitoare...

În satul ars străine de-i veni,
Tu n-o să vezi nimic în calea ta
Decât doar geamuri lucii-sângerii,
Stropite-ngrozitor de cineva...

Nici râde n-o să poți atunci, nici plânge,
Iar nebunia-n creieri și în sânge
Îți va trezi dorințe și viziuni...
Și roșii fi-vor ochii tăi nebuni,
Când vei privi
Cum spectri fac satanice orgii,
În dosul celor geamuri sângerii.

NOCTURNĂ

Se sparg granate-n zări
Și se desfac în purpurii petale,
Desprinse din corole infernale
De fuga unui foc ucigător...
Se sparg și se desfac strălucitoare
Și-ntr-un superb, halucinant decor,
Cad în noroi,
Între războinici cruzi, ce-aproape goi
Dorm duși pe șesul desfundat de ploi,
Dorm lângă-un cort,
În car' le zace prințu-n luptă mort,
Pe șesul bolnav, desfundat de ploi !...
Înrumenind văzduhul, cad mereu,
Cad ploi de foc, strălucitoare ploi,
Cad în noroi...
Parc-o princesă magică acum,
Aruncă printre flacări și prin fum
Inelele, brățările-i de aur...
Și-ntregul ei tezaur...
Parcă le-azvârle-acum,
Prin ploaia de rachete și prin fum,
Siniștrilor eroi,
Ce dorm în așternuturi de noroi,
Pe șesul bolnav, desfundat de ploi.

NU FU-NTÂMPLARE...

Nu fu-ntâmplare și nici glumă, nu !...
Întâia zi fu zi de sărbătoare,
Apoi, pe-ncetul, fastul dispăru
Și țara se umplu de-nfiorare !...

Nu fu-ntâmplare și nici glumă nu !

Retrageri iuți, învingeri uriașe,
Neliniște-n[1] sate și orașe...
Și rane, rane-adânci și jale...
Azi, plânset, mâne, marșuri triumfale
Și orbi, și șchiopi, și ciungi,
Aduși de trenuri și convoiuri lungi,
Și lazarete pline, și spitale...

Plecară-atunci superbele armate
Și duc și astăzi lupte blestemate ;
Plecară-atunci, cu cântecele lor,
Și cum le-au dus, le-aduc cu același zor
Nepăsătoare trenuri,
Ce fac la gări același scurt popas
Și lasă-acasă tot ce-a mai rămas :
Armii de orbi, de șchiopi, de surzi, de ciungi,
Ce-i duc pe tărgi ori în convoiuri lungi,
Pe-aceeași tristă, neschimbată cale,
Spre casă ori spre albele spitale...

[1] În textul de bază, greșit : „neliniștite-n" *(n. red.)*.

CA MÂNE PLEC DE-AICI

Ca mâne plec de-aici,
Cu ultimii Ardealului voinici...
Ca mâne plec şi eu,
Pe drumul cel mai lung şi greu,
Ce mi-l deschide viaţa blestemată...
Mă duc şi eu
Şi, poate, nu m-oi mai întoarce niciodată...

Plec mut cu ai Ardealului voinici,
Mă duc spre ţara
În care curge sângele fierbinte,
Pe munţii albi
Şi peste şesuri pline de-oseminte.

Mă duc ca mâni,
Cu slugi şi cu stăpâni...
Mă duc pe-un drum cu-aceia ce mi-s dragi,
Cu-ndurerate turme de iobagi,
Care vorbesc o limbă ce-i şi-a mea...
Mă duc cu ei,
Mă duc la lupta grea...
Şi, poate, nu m-oi mai întoarce niciodată...

VIZIUNILE SANTINELEI

Undeva-n neguri, cineva acum
Opritu-s-a din mers şi mă aşteaptă,
Cu arma, poate, ţintă spre-al meu piept...
Îi văd, parcă, prin neguri talia dreaptă...

Undeva-n neguri cineva m-așteaptă...

Cineva, aproape, arma și-o încarcă,
Și pașii mei sunt tot mai slabi, mai rari...
Ceva trecu pe lângă mine, parcă...
A fost al morții suflu ? Ori fu om,
Ori chinu-ngrozitorului pogrom,
Ori sufletul voinicilor tatari,
Cari au căzut astăzi de mâna mea,
În lupta cruntă, lupta cea mai grea ?!...

Undeva-n neguri, cineva m-așteaptă,
Cu ochi grozavi, cu poftele-i de lup...
Ceva furnică prin întregu-mi trup...

. . . . . .

Trecutul iar în mintea-mi se deșteaptă...

Pe-o clipă, gându-mi zboară iar departe
De lumea asta bolnavă, nefastă...
Văd în iatac pe tânăra-mi nevastă
Pe masa ei, deschisă, doarme-o carte.

O văd pe ea în haina ei de noapte,
Gândind la răul care mă răpune,
Aud abia umilele ei șoapte,
Din dulcea, din amara-i rugăciune...
Văd curtea mea, văd porțile-ncuiate
Și cânele ce odihnește-n cușcă...
Simt gerul ce din brazii-mi tineri mușcă
Și-aud cum vântul în obloane-i bate...

M-au coborât pe cea mai joasă treaptă
Cărările destinului hain,
Și după-atâtea lupte sângeroase,

Fluidul nebuniii-ncepe iar
Să mi s-afunde-n creieri și în oase...

Undeva-n neguri, cineva acum
Opritu-s-a și dușmănos m-așteaptă,
Cu arma, poate, țintă spre-al meu piept...

.

Eu trec prin beznă făr' să știu ce vreau
Iar pașii mei slăbesc, slăbesc mereu...

SPRE LAZARETE

Ne-adună de pe câmpii morții crude
În vagonete ce se duc trândave,
Cu legănări de-mbătrânite nave...
Ni-s hainele de sânge încă ude,
Ni-s mâinile de sânge încă ude !...

Din lupte pe viață și pe moarte,
Atâți schilavi sunt duși acum în cete,
Sunt duși încet spre albe lazarete,
Spre lazarete-n zările deșarte...
Și de acolo iarăși, mai departe !

Iar soarele brutal ce-acum răsare,
Aruncă raze calde-ametitoare,
Pe drumurile unde trecem noi,
Noi, ultimii pământului eroi !...

Ne duc !...
În monotone zgomote ne duc
Și nicicând nu ne-om întoarce-aici...
Ni-i părul alb, suntem bătrâni voinici...
Ni-s hainele de sânge încă ude...
Ni-s mâinile de sânge încă ude !...

PE URMA-ARMATELOR GROZAVE

Prin inima cetății străvechi, pline de slavă,
Unde trecuse Moartea, cu noaptea ei grozavă,
Se plimbă mândru Satan cu negrele-i stafii,
Și tristele patrule adorm pe străzi pustii...
Se plimbă mândru Satan și râsu-i se revarsă,
Printre ruine moarte, peste cetatea arsă !

Armatele grozave se afundară-n stepe,
Iar corbii trec în stoluri cu sânge să se-adepe,
Și peste tot cuprinsul, în urma lor acuma,
Sunt regi atotputernici : dihăniile și ciuma...

Azi, nime nu mai merge-n biserici și în lavre,
Căci în cetatea moartă nu sunt decât cadavre...
Iar mutele patrule, adese-n furii grele,
Nebune schimbă focuri, luptându-se-ntre ele...

Pe străzi lugubre, pustii, însângerate,
Se-ntinde ca o apă o grea pustietate,
Se-ntinde ca o apă și-n nopțile pustii,
Învie toți oștenii căzuți în bătălii
Și urcă în palate și-n teatrele cu faimă,
Unde stafii în coruri, macabre arii-ngaimă,
Când miezul nopții bate

Şi umple de ecouri satanica cetate
În care stăpâneşte o nenţeleasă spaimă.

Şi trec, şi trec în noapte, pe străzile pustii,
Sărmane vieţi schimbate de moarte în stafii,
Şi trece mândru Satan, şi-ursuzi în urma lui,
În haite, trec alene câni bolnavi de sătui...

CA NIŞTE NEGRI MONŞTRI URIAŞI...

Ca nişte negri monştri uriaşi,
Cu gurile, cu creierii de foc,
Cu suflet aspru, roşu şi flămând,
Şi cu plămâni de forţe zdrobitoare,
Stau tunurile fioros urlând,
Stau tunurile-n zare
Şi-mproaşcă-ntruna înfiorător,
Cu flacări din gâtlejurile lor...

Iar la lumina fulgerelor grele,
Se văd pe-o clipă-armate-ngrozitoare,
Mişcându-se cu tunuri şi drapele,
Sub ploaia de granate şi şrapnele,
Pe şesurile fără de hotare...

Văzduhul nopţii îl străbat urlând
Bolizi, macabri-aducători de moarte
Şi vin armate nouă, de departe,
Cu pofte mari, cu suflet sângerând,
Ca brutele, mânate fără minte,
De nebunia mergerii-nainte...

Prin bezna înălțimilor pustii.
Baloane uriașe trec alene
Și cad din ele căpățâni de foc,
Ca niște sori ce s-au urât cumplit,
De pacinicele lumi aeriene...

Războinicii brutali,
Războinicii de-atât omor sătui,
Privesc pământul cu priviri de gâde,
Iar demonul distrugerii azi râde,
La cea mai mare sărbătoare-a lui...

ÎN ȚARA MORȚII

ÎN ȚARA MORȚII

Din zare-n zare,
Întreg văzduhul și pământul pare
Un iad îngrozitor, fără pereche,
Aprins vijelios de-o ură veche,
În noaptea astei groaznice orgii,
Dată de Moarte-n cinstea celor vii !...

Ploi de rachete,
Ploi roșii, albe, verzi și violete,
Aprind văzduhul iar,
Cu zborul lor halucinant, barbar...
Ploi de rachete, ploi
Ce cad să se sfârșească în noroi
Și-n trupuri ostenite de eroi !...

Iobagi viteji, voinici de fier, eroi,
În șanțuri, prin zăpezi ori prin noroi,
Pe ger și ploi,
În marșuri, la atacuri zdrobitoare,
Mi-e sufletul cu voi !...
Iar când dormiți, c-o dragoste rebelă,
Iubirea mea vi-i tristă santinelă,
Și până la mormânt va fi cu voi,
Frați dulci, iobagi, nenorociți eroi !

RĂNITUL

Căzu pe pusta frământată-n sânge,
Căzu rănit de moarte,
Gândindu-se la mama care-l plânge,
La turmele-i de oi, ce-i sunt departe...

Căzu copilul munților, căzu
În iarba roșe ca atâți de-ai lui,
Cari au murit de-atât omor sătui,
Cum moare el acu...

În vaierele-atâtor camarazi,
Moare tăcând al culmilor voinic...
Moare ca-n umbra codrilor de brazi
Și nu-i mai cere bietei vieți nimic...

Deodată, cu puterile lui toate,
Se mișcă, se ridică-ncet pe coate
Și stă așa îngândurat privind
Însângeratul soare în apus...

Cu capul luminat de-un calm nespus,
În pulberea solară-acest cioban
Pare-un superb legionar roman !...

CAZACII

Pe cai crescuți în stepe, încet și monoton,
Trec în răzlețe cete cazaci grozavi de Don...
Din ochi prin întuneric le fulgeră schintei,
Cum trec sătui de jafuri și tinere femei.

Se înfioară noaptea de sulițele lor,
Iar caii plini de rane merg greu, încetișor...
Potcoavele în neguri răsună stins și sec
Și noaptea crește oarbă pe drumul unde trec...

În urma lor rămâne un sărăcit norod,
Când trenuri duc aiurea al jafurilor rod,
Iar corbii-n cete dese rotesc voioși pe-aici,
Să s-ospăteze lacomi din bieții lor voinici.

Pe cai crescuți în stepe, încet și monoton,
Trec în răzlețe cete cazaci grozavi de Don,
Și-așa cum trec, par hoarde macabre de strigoi,
Ce se afundă-n neguri ca-n noaptea de apoi.

APUSUL ROȘU

Coboară printre nouri în apus,
Coboară-ncet însângeratul soare...
Dureri ascunse prind să mă-nfioare :
Sunt sufletele celor ce s-au dus,
La lupte uriașe,-ngrozitoare !...

Cu ore roșii, grele și pustii,
Se-ncheie încă-o zi,
În care au pierit fără de rost,
Atâtea mii de inși,
Învingători semeți și bieți învinși,
Cari au plecat cu voie și cu zor
La lupte grele pentru țara lor !...

Se-ncheie încă-o zi,
Cu ore roșii, grele și pustii,
Și-n pacea astor duioșii solare,
Începe iar aceeași frământare,
Cu neguroase vrăji să mă-nfioare...
Ca niște corbi scăpați din reci morminte,
Vin, vin mereu aducerile-aminte :
Sunt sufletele celor ce s-au dus,
Spre miazănoapte, miazăzi și-apus,
La lupte mari, cum n-au mai fost sub soare !...

TRENURILE

Jos lângă drum, pe unde trenuri trec,
Cosesc în iarba-naltă albi cosași...
Cosesc încet,
Moșnegi duioși, cu plete albe, lungi,
Cu ochii uzi și cu nesiguri pași...
Și când le văd că vin din fund de zare,
Al lor bătrân și pacinic piept tresare
Și se opresc deodată din cosit...
S-opresc duioși și se proptesc pe coase,
Și-așteaptă pân' ce-n fugă, zgomotoase,
Se pierd în zarea fără de sfârșit...
Și-așa privind pierduți, cum trec cu zor,
Pe fețe, lacrimi le pornesc ușor,
Gândindu-se l-ai lor, ce ele-n chin,
De ani i-au dus și-acasă nu mai vin...

PE-AICI TRECURĂ-NVINȘII...

Pe-aici trecură-nvinșii, muți, în fugă,
Pe-aici trecură ei
Și semănară sânge-n picuri grei,
Prin țara unde oamenii se-njugă...

Pe-aici trecură-n marșuri triumfale
Și cu nădejdi în piepturile lor...
Pe-aici zdrobiră-n sânge și în jale
Mândria unui îndrăzneț popor...

Movile de cadavre au rămas
În urma lor, în zarea-nsângerată...
Și cad, și cad la fiecare pas,
Din cei ce-au vrut pământu-ntreg să-l bată.

Bogatul sânge ce-n pământ s-a supt,
E un fluid ce-asmuță nentrerupt,
E roșie sămânța de pierzare,
Sămânță a războaie-ngrozitoare,
Ce vor trăi din grozăvii și avânt
Pân'va trăi acest bătrân pământ!...

DE VA VENI-NTR-O ZI...

De va veni-ntr-o zi,
Albit, din lupta grea,
Dă-i cheile-aurii,
De la odaia mea !...

Acopere cu giulgi
Oglinzile pustii,
Să nu îi cadă rău,
În ele de-o privi.

Și dac-o fi bolnav,
De drumul lung și greu,
Arată-i patul alb,
În care m-am stins eu.

Iar dacă te-o-ntreba
De min' unde m-am dus,
C-un gest sfios, supus,
Dă-i cheia asta grea
Și, pe deschisul geam,
Arată-i cripta mea !...

DANȚUL UMBRELOR

În raze și umbre bizare
Surâde nostalgic veranda,
Iar palida Wanda,
Stă singură-acuma și coase
Cu albă mătase...
Stă singură-acuma și coase,
Stă singură Wanda...
Și ca și în ora când el a pornit,
Coboară același bizar asfințit
Și umple cu soare veranda,
Și umple cu umbre veranda...
Pe leneșa ei otomană,
Ea cântă, suspină și coase,
Ca-n zile frumoase...
Și lunecă acul de aur,
Lăsând pe-a lui urmă podoabe
Și-albine, și fluturi de-argint,
Înfipți în mătase,
În neagra, în fina mătase,
În care ea zilele-și coase...

Fugarele raze se joacă,
Scăldând în lumină buiacă
Pantofii-i de blană de jder
Și sânii ei albi, dezveliți...
Iar ea se gândește posacă,
Cu suflet stingher,
La mândrii războinici ce pier,
La bieții războinici ce pier...

Culcată, îi stă la picioare
O neagră, trândavă ogarcă,

Ce parcă
Visează păduri seculare
Şi lungi vânători princiare...

Amurgu-nfloreşte veranda,
Iar Wanda,
Priveşte mâhnită pe stradă
Şi parcă aşteaptă să-l vadă,
La poarta înaltă,
Pe cel ce ea n-o să-l mai vadă...

Iar acul de aur,
Luceşte înfipt în mătase,
În neagra, în scumpa mătase...

SCRISOAREA CELUI DUS

Încep !...
Încep a nu ştiu câtea-oară...
Încep să-ţi scriu...
Dar scrisul nu mai seamănă cu-al meu...
Parcă-ntr-un strâmt, hidos mausoleu,
Ar scrie-un bolnav, îngropat-de-viu,
Cuvinte-otrăvitoare-amantei lui,
Cuvinte dure, ne-nţelese, reci,
Ca liniştea de veci,
Cum n-a mai scris condeiul nimănui...
Încep să-ţi scriu,
În ăst satanic, fioros, pustiu,
În care morţii dorm tăcuţi, de zile,
În care morţii dorm,
În groaznice, gigantice movile,
Cari în zăduful soarelui ce arde,
Se frig mocnit ca-ntr-un cazan enorm...

Îţi scriu,
Iar literele ce rămân în şir,
Schiloade, pe hârtia mea murdară,
Par o osândă scrisă de un zbir...
Murdare par,
Scârboase şi murdare...
Picuri murdari din creieru-mi murdar...
Iar pe cerneala umedă şi groasă,
Gândind acasă,
Presar nătâng, presar nisipuri verzi,
Nisipuri purpurii, strălucitoare,
Spălate în sânge, arse sec de soare,
Nisipuri roşii ce minoase-a mort,
Ca pana mea,
Ca haina care-o port...

Şi ochii mei abia mai pot privi,
Ei sunt acuma iară,
Ca o fereastră largă şi murdară,
Prin care nu mai poţi privi afară.

În jurul meu, războinici fioroşi,
Aproape goi,
Stau tolăniţi sub arborii-coloşi,
Cu ochii ficşi şi sprijiniţi pe coate,
Cu uitături cumplite, idioate...
. . . . . .

Sub părul alb, ce-a început să cadă,
În craniul lor pleşuv,sălbăticit,
Mijeşte-acuma nebunia, poate...
Şi palizi, în amurgul sângeriu,
Ei mă privesc cum scriu
Şi-un straniu râs pe-o clipă îi încearcă,
Că-n viaţă, parcă,
Nicicând asemeni joc nu mai văzură...

Privirea lor sălbatică e plină
De scârbă-otrăvitoare și de ură...
În jurul lor, sub cruci de ei cioplite,
În bolnave morminte de noroi
Dorm bieți eroi,
Ce-nnebuniră-n șanțuri blestemate,
De insolații ori pustietate...

*

...Dar tunurile nu vreau să mai tacă
Și tusea lor de foc e zdrobitoare...
Nu, nu mai tac, și nervii mei sătui
Vibrează greu,
Vibrează, ca firele de telegraf pe vânturi.

Și soarele aprinde-ntreg pământul,
Iar vântul
Aduce peste trupul meu inert
Nisip arzând din jalnicul deșert,
Și după-atâtea lupte fioroase,
Ce-au înălbit câmpiile cu oase,
În țara unde ne-am zdrobit dușmanii,
Azi, sângele în vine ni se-ncheagă
Și creierii ni se topesc în cranii...

Îți scriu, îți scriu !...
Iar literele cresc amețitoare...
Cuvinte aspre, fără înțeles,
Din pana-mi ies
Și leneș curg pe filele murdare...
Iar la lumina bolnavă a lor,
Te văd ca-n vis
Într-un satanic, dulce paradis...
Văd camera ta albă și bizară,
În sombrul ei decor,

Te văd pe tine viperă-femeie,
Cu ochi, cu mers, cu trup de Salomee...
Aprinsă de-al vieții jind,
Te văd stăpâna mea, te văd citind
Un voluptuos roman,
Din viețile amantelor faimoase...

Stinsă-i lampa ta în astă seară,
Lampa ta cu abajur macabru,
Stins e și superbu-ți candelabru
Astă-seară !...
Și tu citești, citești în noaptea grea,
Înconjurată, la măsuța ta,
De lumânări ce pâlpâie abia,
De lumânări îngrozitor de albe,
Ce-n fulgerări bizare,
Pe brațe-ți pun podoabe princiare
Și peste sâni îți desenează salbe...

Îți scriu, îți scriu,
Dar poate azi ori mâni, ori mai târziu,
Vrun foc dușman mă va opri deodat'
Și nu voi isprăvi scrisoarea asta,
Ce-mi chinuiește țeasta...
Scrisoarea asta bolnavă și-amară,
Cu slove ce se zvârcolesc și gheară
În inima mea neagră,
Îmbolnăvită parcă
De lepră-ngrozitoare ori pelagră...

Îți scriu, îți scriu,
Dar poate azi ori mâni, ori mai târziu,
Vrun negru tren în zgomot de vagoane,

Spre răsărit va trece-n aspre goane,

Spre răsărit va trece
Și ne va duce-ntruna, ne va duce,
Spre răsărit, mai departe,
În groaznice-nchisori siberiene...

Îți scriu, îți scriu
Și-aș vrea
Să isprăvesc-nainte de-a începe.
Să isprăvesc nebuna mea scrisoare,
Ce mi-o șoptește, parcă un sălbatic
Într-un deșert, la gura unei peșteri,
Unde trăiră cândva cei mai meșteri,
Din vrăjitorii cari au fost odată !...

Îți scriu, îți scriu
Și-aș vrea
Să isprăvesc-nainte de-a începe,
Să isprăvesc sălbatica scrisoare,
Pe care-i aștepta-o în zadar,
Pe care nu-i primi-o niciodată,
Pe care nu-i citi-o niciodată,
Stăpâna mea !...

MURIND

Prin codri crește-ntr-una noaptea grea,
Iar eu, în zvârcoliri îngrozitoare,
Mă sting încet...
Regret după regret
Răsar din zarea vremii și dispar...
Și inima mea bate tot mai rar...

Prin codri crește oarbă noaptea grea,
Cu vedenii, mute, reci, cumplite,
Ca-n oasele-mi sfărâmate din copite,
Ca-n vinele-mi fierbinți și-n țeasta mea...

Zac între morți,
Dar parcă pleacă pe furiș și ei —
Și peste ochii-mi grei,
Peste viața mea,
Copleșitoare crește noaptea grea...
Piciorul stâng mi-a dispărut ca-n vis
Și pântecele-mi larg deschis.
Parc-a crescut un uriaș abis.

Zac între morți,
Dar parc-au dispărut și ei,
Să nu mai fie martori ăstor chinuri fără leac —
Lin pipăi întunericul, înfrânt.
Întorcându-mi fața la pământ,
Dar negurile se retrag și fug,
Spre orașele fantastice și albe,
Ce ard în zări.

Și se deșteaptă amintirile de-a valma :
Văd încă uriașa-învălmășeală.
Prin nourii de fum,
Parcă revăd și-acum
Turbate hoarde de cerchezi și de tătari
Și baionete-nfipte-n mii de piepturi,
Și sânge cald curgând din mii de rane,
Și cai înspăimântați în crunte goane
Prin codri milenari...

Dar mâinile de ce îmi cresc așa, mereu ?...
Le simt cum cresc — grozave, moarte, grele.
Și sângele l-aud.

Ah ! îl aud
Cum freamătă, cum plânge, cum furnică,
Cum clocote, cum gâlgâie în ele !...

Un glas de om în noapte, undeva,
S-aude murmurând încetișor,
Și-n gemetu-i s-adună-atâta dor,
Atâta dor nesăturat de viață !...

Un glas de om în noapte, undeva,
S-aude încet și greu...
Cuvinte schilodite,-nsângerate,
Izvorăsc din depărtări și parcă
Se fărâmă-n vânt și cresc mereu...

E glas de dușman ori de frate ?
E oare unul dintre-ai mei ?...
(Ești tu copilul meu fără noroc ?)
Ori poate vrun necunoscut,
Vrun crud protivnic,
Venit aici din marginile lumii ?!

Îl aud, din când în când,
Gemând,
Strigând,
Ca trezit de-un junghi fulgerător,
Ce-i deschide ranele pe rând...
La răstimpuri îl aud strigând,
Și-n creierul meu bolnav, nici gând
Nu își mai află loc
Decât durerea lui,
Care-i durerea-ntregului pământ...

O, prieten scump ori drag necunoscut !
Un singur gând
A mai rămas în creieru-mi de rând :

Un gând de-a mă târî prin noaptea oarbă,
Prin șanțuri, prin noroi,
Peste cadavre calde de eroi —
De-a te găsi, o prieten bun ori dușman,
Și de-ați întinde mâna mea de frate
Și de-a te face să înceți a plânge,
Ca zorile de mâne,
Să ne găsească morți lângă olaltă,
În purpuriul soarelui de sânge !...

NEGURI ALBE
(1920)

1.

Ca un nour negru, plin și greu,
Ce-n noaptea-nfuriată mut aleargă,
Într-o ciocnire oarbă să se spargă, —
Peste pământul ăsta sec,
Ce, poate, mâne-odihnă o să-mi deie,
Splinatic eu
În goană trec,
Ducând sub haina arzătoare-a cărnii mele
Înăbușite fulgere rebele
Și nevăzute străluciri de curcubeie !...

2.

O, cum aș vrea,
Cu lăcomia oarbă, cu privirea mea,
Să te înmoi,
Să te înfrâng,
Să te-ngenunchi
Și aspru-nlănțuindu-ți nepătrunsul trunchi,
Sub sărutări ce-aprind și-ngheață,
Cu pofta mea nebună și semeață,

Cu dinții mei de tigru,
Eu sânii să ți-i sfâșii,
Din inimă secretele să-ți smulg,
Viață !...

3.

Împrăștie-te ceață deasă, grea,
S-o văd odat',
S-o văd culcată-n fața mea,
Aprinsă de-un nebun, sălbatic jind,
Mișcându-se trândav,
Zâmbind,
Voluptoasă, albă, goală,
Vagabond-amantă ce mă-nșală,
Amanta mea sublimă — Depărtarea...

5.

Cu mâna-mi de-ncăpățânat copil,
În fâșia de pământ a umbrei mele,
La răsăritul primei stele,
Am semănat un viu, exuberant grăunte —
Și palid, în picioare,
Crezând în doru-mi fără de hotare,
Într-o nebună nerăbdare,
Am așteptat să crească până-n zori — un munte...

7.

S-aud sub glia aspră murmure înăbușite, line...
Îngaimă de cu sară.
Îngaimă uriașa rădăcină seculară :
Tu crești și te hrănești din mine,
Moliftule,
Și maiestuos te-nalți sub vânturi și sub soare,
Dar, vai ! eu nu te pot vedea,
Din noaptea mea,
Cât ești de-nalt, de viguros, de mare !...

8.

Credeam că nu va fi nici greu, nici lung
Drumul către muntele cu-atâta dor visat...
Durerile încrezător le-am alungat
Și le alung —
Și de-ani și ani, pribeag întârziat,
Rătăcesc și drumăresc neîncetat,
Și tot nu mai ajung...

9.

Picioarele-mi de-ntârziat nomad
Mă poartă zi de zi,
Mai șovăind,
Mai greu,

Şi-nţepenite braţele îmi cad —
Prea le-am întins, în visuri dulci, mereu,
Buiac, aprins, prin neguroase sfere,
După fantome efemere,
Pâinea mea de toate zilele — Durere !...

10.

Din vasta noapte-a lanurilor coapte,
Cu vântul vin amăgitoare şoapte...

O, vântule,
O, vântule molâu,
Nu simţi cât e de beznă şi pustiu —
Şi-n mine ca şi-afară — miez de noapte ?

11.

Visatu-te-am, halucinat, viaţa toată
Pe căi întortocheate şi străine,
Pe tine,
Grădină uriaşă, fermecată !...

Putea-voi eu, în calea-mi blestemată,
Uitând de rău, de bine,
Să gust măcar o dată,
În voia mea, din merele-ţi de aur ?...

12.

Într-o pornire nempăcată, furtunoasă,
Pe rând,
Am sfărâmat cu pumnul sângerând,
Statuile, ce cu priviri poruncitoare
Mă ţineau sub stăpânirea lor ca-ntr-o-nchisoare,
Căci înţeleg să fiu despot la mine-acasă...

13.

Cu haine şi cu gânduri întinate,
Ostenit de aşteptări şi de păcate,
Eu mă opresc şovăitor, pe-o clipă,
La intrările-ţi neprietineşti, obscure,
Catedrala mea sălbatică — Pădure !...

Cu ochii umezi la pământ eu cad
Şi lacrimile-amare zvântu-le,
Cu haina ta, duhovnice nomad,
Vântule ! Vântule !...

14.

Ca un războinic orb, fără picioare,
Ce-aude-n depărtări ameţitoare,
Pe pusta fără de hotare,
Un corn prelung sunând,
Chemând,
În oarba noapte-n care moare ;

Cu inima, cu trupul sângerând,
Mă răsucesc, mă sting cu fiecare gând,
Delirând,
În frigurile asprelor ispite,
Cu nostalgia
De noi cetăți și de pământuri cucerite...

15.

Sătul de-a căuta în depărtări pustii
Comori,
Ce niciodată nu le voi găsi,
Lovește târnăcop himeric,
Lovește-n munții tăi de întuneric
Și furișează-le adânc, adânc în măruntaie,
Un luminos,
Un răzbitor grăunte de văpaie...

Și, cine știe, dacă mâne,
Uriașii munți de întuneric, munții tăi,
Nu s-or topi-ntr-o mare de văpăi ?!...

Lovește crunt,
Aicea vreau visurile, tinerețea să-mi îngrop,
Nebun târnăcop !...

16.

Rebel,
Cu ură-ntemnițat —
În al nemărginirii bolnav dor,

Pe-al neputinței negru, aspru pat,
Mă-ntorc,
Mă răsucesc, mă zbat —
Și mor,
Sub săpături cețoase și pustii,
În ocna fără margini
A vecinicei zădărnicii...

17.

Îți caut lacom gura-n întuneric
Și sufletu-ți neînțeles, himeric,
Iar sânii-ți calzi, sub sărutarea mea,
În mătăsurile cenușii,
Palpită speriați, încetișor,
Ca doi rotunzi și tineri colibri,
Surprinși de-o mână aspră, grea,
În primăvara dulce-a cuiburilor lor...

18.

Orice vorbă legănată, rea,
Din gura ta,
Cade zvâcnind, ucigător de grea,
Și-mi tulbură vijelios, profund,
Creierul, ființa toată,

Întocmai ca o stâncă,
Aruncată,
În apa unui lac fără fund...

19.

În razele ce-ţi umplu-ncet veranda,
În toată gingăşia ta,
Stai tolănită leneş pe sofá,
Citind ca-n vis **Pescarul de Islanda**...

Stai tolănită leneş pe sofá,
Iar ochii tăi ce mint
Se-nchid şi se deschid, fără să vrea,
Ca două libelule de iacint...

Şi cum te pierzi în visuri dulci aşa,
Pantofiorii tăi de catifea
Par două fine scoice de argint,
Pescuite-n nopţi de nebunii,
În mări pustii,
În mări de voluptăţi ce mint...

21.

Am plecat de lângă tine — m-ai uitat,
Femeie zvăpăiată !...
Şi-acum te caut şi te caut ne-ncetat,
Cu dorul încăpăţânat
De-a nu te mai afla în viaţă niciodată !...

22.

La ce te-abați din nou în calea-mi blestemată ?...
Te-mbată
Capriciile de-altădată
De-a te trezi în noaptea-ți fără stele,
Seducător culcată
Pe patul alb al cântecelor mele ?!

23.

Te vreau pe tine !...
Vreau gura-ți, sărutările-ți feline,
Vreau trupul tău
Și ochii tăi prevestitori de rău —
Te vreau pe tine !...

Vreau trupul tău,
Vreau trupu-ți cald, bronzat de soare,
Și graiul tău neînțeles,
Din care,
Respiră voluptate fără frâu
Și-aroma-ndrăgostirilor barbare !...

Vreau ochii-ți îmbătați
De patimă nebună, de visare,
Vreau fantezia ta aprinsă de viziuni,
Vreau orele-ți posace
Și voluptatea ta, ce toaleta-și face,
Într-un delir de casă de nebuni !...

24.

Dorința mea-i o mânză nemblânzită,
O mânză fără splină, o ispită,
Ce nu cunoaște-n pusta nesfârșită,
Nici grajduri,
Nici stăvari, nici stave...

De vreai să-i curmi capriciile grozave,
S-o prinzi, s-o-ncaleci, de socoți —
Închide
Cu ziduri pusta — dacă poți !...

25.

Cu-Adevărul, tată taciturn, avar —
După ce, ca un tâlhar,
Cu chei anume-n nopți târzii,
Răpitu-i-am atâtea bogății —
Am rupt-o scurt, banal, pe totdeauna.
Și-n ciuda lui,
M-am logodit în taină cu Minciuna...

26.

Gândurile mele pururea pe ducă,
Ce cu neguri creieru-mi încarcă,
Lacrimile, ce în gene-mi se usucă,
În negri nori se preschimbară, parcă...

Începe-va,
Vreodată, ploaia mea,
Ploaia cântătoare, deasă, grea,
Ploaia mea de diamante și de perle ?...

27.

Odinioară plin de-orgoliu am ieșit,
Descoperit,
Cu piept, cu brațe goale, în mulțime...
Și-a început o lume să cârtească...

O, nu găsesc o haină să se potrivească,
Cu capriciile, cu visul meu,
De-aceea singuratec, rătăcesc mereu,
Pe câmpuri, prin păduri, pe unde nu-ntâlnesc
pe nime.

30.

Unde de-ntuneric mi se urcă parcă-n vine,
Line, line,
Ca niște pui de șerpi
Și mă îngheață...
Peste vederi îmi cade-un văl de ceață...

E oare umbra morții care vine,
Viață ?!...

31.

Mă caut lacom, nempăcat, mereu,
Mă vreu,
Mă chem pe mine însumi, eu, —
Dar când mă întâlnesc la întâmplare-n cale,
Prin nopțile pădurilor spectrale
Ale vieții nențelese și brutale,
Ca un lunatic făcător de rele,
Ca un strigoi,
Eu mă reped cu spaimă înapoi
Și mă topesc în negurile grele,
Fulgerat de ochii cruzi de vasilisc,
De-ngrozitorii ochi ai arătării mele...

32.

Cu inima de așteptare plină
M-am coborât în mine ca-ntr-o mină
De aur și de pietre scumpe...

Ceva în carnea-mi parcă mut se rumpe,
Se ruină,
Căci n-am găsit prin bezna sângerie, grea,
Decât un cap de mort cu masca mea...

33.

Sunt un întârziat pe-un negru țărm de mare,
Țintuit pe loc de-o nepătrunsă așteptare,
Cu tot ce am în mine pământesc...

Cu fiecare clipă care moare,
În dragă voie, apele amare
Izbesc mereu,
Izbesc —
Și-mi macină pământul sub picioare...

34.

Ca un nostalgic tigru cu trupul plin de rane,
Ce-n codrii lui străinu-i,
Cu furiile-mi toate,
Mă zbat,
Mă rod, mă chinui,
Mă gust cu voluptate,
Pân' haina arzătoare a cărnurilor supte,
Ce trupul mi-l înfașe,
Se va topi-n zăduful acestor mute lupte, —
Căci m-am născut cu dorul de lucruri uriașe.

35.

O, visuri îndrăznețe, blestemate,
Voi îmi răpirăți bunurile toate,
Cu zor nebun,
Clipită de clipită,
Ca hoarde de războinici hămesiți,
Într-o cetate cucerită...

36.

Cu dizgust imens, cu-ncredere nebună,
Cu jind sălbatec, diavolesc,
Nu știu de ce,
Mă opintesc
Spre culmile ce-n neguri se înglugă —
Pământule,
N-am fost, nu ți-oi fi slugă !...

Doar trupul meu, pe totdeauna-nfrânt,
Îl vei putea vrodată-avea
— Pâine blestemată, pâine rea —
Pentru eternu-ți nutremânt,
Pământule,
Flămând, necruțător, nemărginit mormânt !...

37.

Cad întruna florile de pruni,
Se risipesc în preajma mea ca o comoară —
Mă văd copil,
Cu ochi duioși, adânci și buni,
Cum le priveam căzând așa odinioară...

38.

Plecai în căutări chinuitoare
Și-n dorul mut de-a nu-ntâlni pe nime,
Lăsat-am drumul alb și neted,
Și-ntrat-am în a codrilor desime !...

Dar vai ! fazanii aurii ai căutării mele,
Nu cresc în codrii astor clime grele...
I-aștept, îi caut în zadar —
Și noaptea cade, cade oarbă și mă-ngheață
Viață ! Viață ! Viață !

39.

O, a trăi, a trăi !...
Risipindu-te cu dărnicie, zi de zi !...
O, a străbate nemblânzit, biruitor,
Ca un năprasnic colonizator,
Pe trenurile și pe navele voinții tale,
Prin văi, prin munți, pe mările fatale,
Pentru-a clădi,
Surâzător, senin, în bine și în rău,
Clădiri să-nfrunte vremuri și urgii,
Clădiri,
Pentru risipitorii fii ai sufletului tău !

O, a trăi, a trăi ! —
Și-a te-nălța, și a te învinge, zi de zi !...

40.

Visule !
Tu nour vagabond.
Când te încing
Lung limbile de foc ale gândirii mele,
La cea dintâi atingere cu ele,

Tu te împrăştii, te topeşti în zările-arzătoare,
Căzând pierdut în tina lucitoare,
Să te calce, vai ! mulţimea în picioare,
Visule ! Visule !

42.

Cine-a-nvăţat să plângă-ades în viaţă,
Să nu pornească spre-nălţimi, spre vid,
Căci sus pe piscuri lacrimile-ngheaţă
Şi văzul îl ucid...

43.

Cum stau gândind că toate-s în zadar —
Nimicnicie ! sub urzirile-ţi obscure,
Mă tulbur făr' să vreau,
Tresar,
Ca pinul sub întâia lovitură de secure !...

44.

Uriaşii noştri munţi sunt de-aur orbitor,
De pietri scumpe,
De fascinante şi fantastice metale,
Cum nu văzură încă ochi uimiţi de muritor...

O, unde-i ?
Unde ?
El, junele gigant,
Minerul aspru, luminos și colosal,
Cu suflet multitudinar,
Flămând, sătul, risipitor și-avar,
Cu inima electrică, adâncă, largă,
Într-o pornire de ciclon, să-i spargă,
Să-și spintece biruitoare cale,
Spre-adâncurile lor întrezărite,
Pline de comori-minuni și de titanice ispite ?

46.

În note pline, lungi și grele,
Ca niciodată,
Răsună clopotele în cetatea-ndepărtată...
M-opresc,
Le-ascult, le sorb cu suflet sângerând...

Când ?...
O, când,
Putea-vei lung suna și tu o dată,
Mut clopot al duminecilor mele ?...

47.

Îmbrăcat în carnea-mi ca-ntr-o haină grea de pară,
Azi ard în pâlpâiri nebune,
Dar soarele-mi se-ntunecă și-apune —
Se-nsară...

Și-n palida lumină de la stele,
Lasând cu mână grea cernitele perdele
Ale uitării pentru totdeauna,
Voi trage ușa mut și voi pleca,
Și-n urma mea,
N-o rămânea
Decât cadavrul slut și gol, și pieritor al umbrei
mele...

ROMÂNIA

Poemă
(1920)
(Fragmente)

ÎN ALPI

Pe-un pat de paie, sub pustiu-mi cort,
Trist, numele tău dulce îngânând,
Cu trupul mort,
Cu suflet sângerând,
Văd, prin bezne oarbe rând pe rând,
Armate prin Carpații românești....
Și văd...
Și văd, a nu știu câta oară,
Atâtea cimitire ce lăsară
În urma lor copiii tăi eroi,
Și-n drumuri aspru frământate în noroi,
Sânge închegat, în picuri grei,
Milioane roșii, mici monede,
Boabe mari de struguri stacojii,
Semne de nepătrunse suferinți și vitejii,
Pe întinderi fără de hotare...

. . . . . .

Și-n Ardealul cufundat în negre vise,
Prin orașe zgomotoase și prin sate,
Prin bordeie, prin palate,
La porțile, la geamurile-nchise,
În biserici și-n tăcute catedrale,
În carcerele carbe, în cazarme,

Sub noi spânzurători imperiale
Și pretutindeni — Groaza...

. . . . . .

De-a lungul prin Carpații românești,
În furii se măsoară,
Cad
Și pier
Copiii nempăcați ai două lumi,
Ostașii unor crunte-armii de fier...

Ca niște negri, uriași mamuți,
Ca niște monștri,
Ce zac în largi pătule între stânci,
Cu limbile, cu creierii de foc,
Cu nutremântul lor catastrofal,
Stau tunurile-n șir,
Ca-ntr-un enorm și negru cimitir...

Cu furia lor toată,
Din mii și mii de guri, tunând deodată,
Țâșnesc prin noapte limbi fulgerătoare
Și-aprind în neguri sori bizari de-o clipă,
Iar la lumina orbitoare-a lor,
Prin văile ce-o clipă se lumină,
Sub cele calde,-nsângerate grindini,
Se văd, cu zor roind de pretutindeni,
Largi mări legănătoare
De trenuri, tunuri, cai și care,
Și codri mișcători de coifuri sure
Alături ea de hoardele maghiare...

Îngârboviți sub saricile lor,
Acești ostași cu pas șovăitor,
Par ostenite turme,
Par nesfârșite turme de cămile,

Într-un deșert,
În care-i mână vajnic ura
Ca o furtună surdă de nisip...
[. . . . .]

O, neam al meu,
Ajunge-voi eu ziua,
De a vedea eroica-ți armată
Străbătând din nou,
Vijelios, spre Turda și Alba-Iulia,
Ori voi pieri aicea-n Alpii blestemați,
Cu numele-ți pe buze ?...
O, neam al meu,
Mai fâlfâi-vor vreodată oare
Acvilele-ți pe veci biruitoare,
Pe Mureș și pe Crișuri, și pe Olt ?...
Și dulci-ți roșiori,
Și-or adăpa ei oar' vreodată caii,
În apa blondă-a Tisei ?

Din Alpi,
Din ale lor grădini de piatră și zăpadă,
De sub steagurile fărădelegii,
Necontenit,
Privesc pierdut spre tristul răsărit,
Spre-Ardealul meu,
Spre ale tale roșii frontiere,
Românie fără de noroc !...

•

Văd în drum spre șesurile tale,
Profiluri lungi de-armii ce se retrag...
Peste mii și mii de palizi morți,
Spartu-ș-au dușmanii,
Spart-au teutonii roșii porți
Și trecut-au lacomi și murdari

Cât văd ochii, pe pământu-ți drag...
Văd în noapte-armii ce se retrag
Înspre șesurile românești...
Dâre lungi de sânge românesc,
În cutropitoare bătălii,
Vitejește,
Cu risipă-nseamnă,
În acest sfârșit grozav de toamnă,
Căile ce duc spre București !...

Trupuri istovite de voinici,
Cad și pier la fiecare pas...
Câți erau !...
Și ce ți-a mai rămas !...

Se frământă drumurile lungi,
În noroi și sânge românesc !...
Se îmbată,
Se îngrașe-acum ca niciodată
Șesurile fără de hotare,
Rodnicele șesuri muntenești,
Unde crește-mbelșugat porumbul
Și legănătoarele holde de-aur...

O, cine dintre cei de limba mea,
Vă va putea uita,
Unde lungi de tânăr, nobil sânge,
Scurse din atâtea trupuri românești,
Pe câmpiile podite cu noroi,
Peste drumurile lungi și reci de piatră ?!...

[.]

Din această baie grea de sânge,
Cu trupul cald, împodobit de rane,
Tu ieșit-ai renăscută,
Plină de viață și tărie,
România !...

Frântu-s-au deodată, ca prin farmec,
Lanțurile celor obidiți și drepți,
Și de-acuma plină de nădejdi,
Viitorul de-aur îl visezi,
Viitorul de-aur îl aștepți,
Și cu fiecare zi ce trece,
Și cu fiecare zi ce vine,
Crește-ntruna,
Crește
Uriașa-ncredere în sine !...

Început-a munca fără pace
C-un avânt necunoscut pân-azi...
Înflori-vor codri noi de brazi
Pe culmile mărețe ce s-aprind,
Sub diamantele de rouă,
La soarele de foc al vremii nouă,
Și pe drumu-atâtor bieți nomazi
Crește-vor mărunte, albe sate,
Case ce-or închide sănătatea,
Case ce-or închide mulțumirea,
Și de la puzderia de vile
Luminoase, fericite și cochete,
Ce din creierii Carpaților coboară
Și se-ntind superbe pân'la Mare,
Și pe Mureș, și pe Tisa, și pe Olt,
Pân'la Dunăre și pân'la Nistru,
Între mii și mii de-orașe și de sate,

Între scunde case și palate,
Să lucească pentru totdeauna
Roditorul soare al frăției...

Atunci, atunci,
În larma arzătoare-a asprei munci,
Prin țara,
În care pluguri de-aur taie brazde-afunde,
Sub cari sămânță de izbânzi s-ascunde,
Pe șesuri înmuiate-n sânge,
Pe unde
Și-au măturat atâtea vechi, sălbatice popoare
Și-atâtea veacuri neființa —
Prin țara dulce-a mea,
În care fete cântă-așa de trist,
Veghind la tors,
De parcă toate-și plâng de ani și ani
Iubiții duși, ce nu s-au mai întors,
Din falnicele văi transilvănene
Prin țara asta,
Prin case văruite de curând,
Să trec, s-ascult,
Femei ce torc și coase,
Și povestesc duioase
De vremuri de demult...
Și să privesc de-a lungul pe ulițele albe,
Pe uliță prăfoase,
Copiii iuți și veseli,
Copiii
Neogoiați, nostalgici și frumoși
Cu ochii dulci, înduioșați și mari,
Ce parcă-ngroapă-n fundurile lor
Un dor
Pe care nime
Nu-l va putea vreodată tălmăci...
Să-i văd, să-i urmăresc cu ochii vagi,

Jucându-se, cu-mbujorați obraji
Pe uliți vechi —
Eu, fiul,
Eu, nepotul,
De-ntunecați, de îndârjiți iobagi...

Prin satele acele,
Cu toată sărăcia libertății mele,
Cu pasul greu și sec,
Să trec,
Un călător pribeag, pierdut,
Un călător,
Fericit de liniștita fericire-a lor...

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

*

Sub ploile-ți fecunde ce-s de aur,
Sub roua ta ce-i picuri de argint,
Sub soarele-ți ce pâine albă coace,
Nepoții furtunoșilor voievozi
Mâne-ntins-au celor din colibe
Și-ntr-un vis eroic,
Îndrăzneți
Împreună, veseli, semăna-vor
De-azi sămânța unei noi vieți,
Sămânța fermecată ce-o aduce
O flacără mai splendidă ca toate
În marșul vast,
Tumultuos,
Sublim,
Biruitorul marș al omenirii...

Mugi-va ca o mare furioasă,
Va respira cu toți plămânii-i aspri, creatori,
Viața multitudinară pretutindeni...

Ca niște piramide trunchiate de furtuni,
Într-un sublim deșert,
Sub soarele-ți cu raze dogoritoare, blonde,
În aeru-ncărcat,
Visează-un vis titanic,
Visează-n zarea albă poporul tău de sonde...
Și bogățiile imense spre granițe se duc,
Pe trenurile tale ce șuieră profund,
Pe sute de vapoare...
Se duce ce-i caduc,
Rămâne ce e mare,
De preț
Nepieritor,
Rămâne-aprinsa viață a ăstui bun popor,
Pentru-a crea comori,
Pentru-a crea minuni
De lucruri uimitoare, de frumusețI supreme...

Pe șesurile tale,
Nemărginite șesuri nostalgice și grase,
Strălucitoare coase,
Puternice, ușoare, halucinante coase
Vor fulgera la soare...
Bărbați bronzați, cu brațe, cu umerii de fier
Și iuți, vânjoși, voinici cu ochi de copii
Culca-vor brazde grele în soarele de foc,
Cu râsete și glume...

Prin holdele bogate,
Bărbați, femei
Și fete, cu roșii flori în plete,

Aprinși parcă de-o aspră, eternă sănătate,
Din zori și până-n sară,
Vor secera cu spor,
Puternica făină a caldei pâini de mâne.

Clădiri amețitoare de piatră și de fier,
Ciclopice-afumate, fierbinți zgârie-cer,
Ale enormei munci fantastice palate,
Prin zeci și zeci de vaste cetăți electrizate,
Vor înghiți dimineața spre-a libera-n amurg,
Vor înghiți-n amurg spre-a libera în zori
Atâtea milioane de aspri muncitori,
Cu pași de împărați, cu ochi fulgerători,
Cu brațele ca niște teribile ciocane,
Cu piepturi de granit,
Cu inimi largi, profunde ca clopote de-alarmă,
Cu creierii vulcanici..

Pe Nistru-ntunecat,
Pe Dunăre la vale,
Cu-ncărcături imense
De-atâtea bogății,
Mii șlepuri românești,
Și vaste, noi vapoare,
Vor luneca sub soare
Din porturile noastre mărețe, opulente,
Departe, mai departe,
Pe apa Mării Negre,
Spre țări necunoscute,
Spre magice, aprinse, visate continente...

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Şi inimile noastre cu-ntregul foc al lor
S-ar frământa în toate,
Mânate răzbitor,
Mânate crunt de râvna spre tot ce nu se poate...
Şi dorurile noastre etern neîmplinite,
Trufaşe, fascinante, titanice ispite
Ce sufletu-n furtună şi carnea ne-o înfaşe,
S-or opinti sălbatic,
Vor sângera-n avântul spre lucruri uriaşe,
Într-o ne-nfrântă, vastă, sublimă frenezie,
De dragu-ţi — ROMÂNIE !...

1916—1918

VERSURI
(1925)

Elisabetei

DE M-AȘ FI NĂSCUT, NATURO, DUPĂ VOIA MEA...

De m-aș fi născut, Naturo, după voia mea,
pe măsura visurilor mele fără de hotare,
aș crește poate peste timp
ca peste-abis un brad de-a pururi verde.

Ca munții de puternic, aș trăi cât ei !...

N-aș mai vedea :
în dosul zâmbetului : rânjetul,
în dosul cărnii fragede : scheletul
Și-n dosul biruinței omului : zădărnicia.

DE-APROAPE SAU DIN DEPĂRTĂRI

De-aproape sau din depărtări sihastre,
mi-așez mâna obosită-a gândului pe umerii voștri,
prieteni ori vrăjmași,
femei cari ați avut și pentru mine-un scaun și un zâmbet
sau care ați trecut prin preajma-mi

în trăsurile și în mașinile de aur ale nepăsării
voastre...

Să mă bocesc în ceasurile crunte
că inima mi-apasă pieptul ca un munte ?!...
să plâng că m-am ivit pe lume gol ;
că m-am arătat în toată urâțenia mea
între suflete de soare și nămol ?!...

Sunt mândru, aspru, necioplit, nemernic ? —
cui ce-am stricat dacă-am călcat puternic,
dacă-am râvnit ca gândul meu stingher
să fie punte de-aur între glie și-ntre cer ?!...

La ce sunt eu de vină dacă n-am astâmpăr,
dacă nu mă înspăimânt
de orișice-ar veni ;
dacă de copil n-am vrut să fiu ca alți copii...
și-am fost ce sunt
și sunt ce-oi fi ?!...
Cui ce-am stricat dac-am voit să lupt, să-nving, să
mă ridic —
și c-am întrezărit minuni
acolo unde alții n-au văzut nimic ?!...

Prieteni ori vrăjmași,
femei cu suflete-nflorite ori pustii,
cine m-ar putea vreodată osândi :
că din cale-afară mari îmi fură ochii,
că m-am frământat o viață ca un tânăr plop sub
vânturi,
și carnea mi-a fost numai foc și vijelii ?!...

BRADUL

De pe-al vieții tale nestatornic prund,
privește-l sus,
pe pieptul măcinat al celui sterp abis fără de
fund !...

Privește-l sus,
suflete-ndărătnic, lacom, nesupus !...
s-ajungi până la el,
să-i fii la fel,
îți trebuie plămâni de vultur și genunchi de-oțel...

Se-nalță zvelt, superb și singuratic...
stânca-mamă îl întinde parcă-n palma-i peste-abis,
cucernic,
să-l învețe cu nevoile,
să-l boteze-n voie ploile,
să-l crească vânturile-n războirea lor : atotputernic...

Își suge seva dârz din stânca rece și săracă,
prin toate cetinele raze de-aur soarbe...
s-a învățat să lupte cu pământul și cu cerul, și să
tacă...

Flămând înfige-n piatra biruită rădăcini de fier
și-așa frumos, și-așa stingher,
pare-un vrăjit, primăvăratic gând al stâncii oarbe,
rătăcit între prăpastie și cer...

CĂTRE CER

Prieten uriaș, potrivnic surd, despotic — munte !
spre înălțimile-ți cărunte
mă mână
o sete dârză și păgână,
ce vrea primejdii fără număr să înfrunte...

În însorita vale,
pe nesimțite, umbra ta imensă-mi iese-n cale,
ca-naintea unui sol trimis de șes împărăției tale...

Trenuri nevăzute, repezi parcă
trec prin codrii-ți și furtuni încarcă și descarcă...

Spre tot mai sus
cu pas supus,
pe urma râvnei mele, — năzdrăvană-ogarcă —,
cu suișurile-n mut război, vânjosu-mi trup
se-ncearcă
prin codrii răcoroși ce mă cunosc de mult
și copacii ca pe-o gardă și-i înșiruie,
prin codrii neguroși ai gândului-haiduc, ce vrea să
biruie...

Munte !
va putea iubirea și răbdarea mea de fier
să te înfrunte ?
va putea să smulgă lacom toate sevele și tainele din
tine ?
să-ți smulgă-n foamea-i fără de hotare
bogăția, sufletul, eterna nepăsare ?!...

O, munte, munte ! ascunziș de foc, de aur, de
ghețare,

cu orice pas ce-l fac pe cărăruile-ţi prăpăstioase şi haine,
flămând de mine însumi şi stingher,
parcă mă urc biruitor, cu câte-o treaptă tot mai sus în mine,
prin întunericul, pe munţii arşi din mine,
către cer !

O, PLECĂRILE, PLECĂRILE...

O, plecările, plecările, plecările
din toate porturile şi din toate gările,
pe toate mările, spre toate depărtările,
spre toate ţintele şi aşteptările,
spre marginile lumilor şi ale gândului,
spre marginile sufletului meu — flămândului !...

M-or înghiţi în murmure-necate valurile ?
m-or aştepta în depărtări sărbătoreşte malurile ?
m-or înălţa pe creste încă nevisate visurile ?
m-or amăgi şi m-or atrage în adânc abisurile ?
ce-mi pasă mie unde mă vor duce trenurile, navele şi dorinţele-mi de foc, bolnavele !...

Ieie-şi, încotro le place, zborurile
ca un stol neobosit de paseri albe dorurile...
cruţe-şi ceasurile cine-o vrea şi de primejdii scape-le,
ale mele-s drumurile lumii toate, munţii şi-apele...
moartea umbrele-i în preajma-mi înfiripe-le,
suflete, deschide-ţi pentru-nalturi, pentru depărtări şi vecinicii, aripele !...

ȘTII TU SĂ-NFRUNȚI, CA OM DEPLIN, VIAȚA ?!

Știi tu să-nfrunți, ca om deplin, viața ? !
ca un colon
ce c-o tărie mută, aspră, nentreruptă,
cu natura, dârz și îndrăzneț, se ia la luptă ;
uscă-i bălțile trândave, rând pe rând ;
taie-le, trezește-te cântând și asudând,
cu-al răbdării rodnic plug flămând ;
scormone-le zăcămintele de lut ce n-au rodit
nicicând,
cu soare din belșug botează-le
și sufletul ți-l du și samănă-l,
în pământurile oamenilor de pe lumea-ntreagă
samănă-l !...

Vreai să te birui ? vreai să birui ?
ești dintre cei ce știu să vrea puternic,
să-ndrăznească ?
bucuriile ? răsplata-ți pământească ?
ți s-or feri din cale munții, vad tăia-ți-or apele ;
omul nou din tine birui-va lumea...
vei face piatra stearpă — să rodească !...

PLEACĂ, PAHARNIC

Pleacă, paharnic ! —
nu-s voievod desfătarnic,
nici despot mujeratic și darnic...

Doruri ce-n veci nu adorm
mă-ncing, nu mă lasă să dorm,
mă-mping spre tot ce-i enorm...

În sufletul meu, un străinu-i
ce vrea să-l izbesc, să-l învinui,
să-l calc în picioare, să-l chinui...

Mă-nvolbură patimi adânci...
munții aș vrea să-i birui, pe brânci,
să sânger crâncen din stânci în stânci...

Aș vrea să urc, să cresc, să mă-mbăt
de piscuri, de-azur, de omăt
și-ntregului cer să m-arăt...

Marginile-n mers să le-nving,
sufletul lumii s-ating,
cu gându-mi : lunatic paing...

Bivoli de flacări să-njug
la lacomul veacului plug,
cu holde-n belșug...
...spre goluri să fug...

DE CE ?

De ce gându-mi mereu rămâne
cu aripi întinse peste ziua de mâine ?!...
de ce oare,
mi-e sete, mi-e foame,
de-ale gândului poame,
ca de apă și de pâine
și de soare ?!...

De ce gura-mi adevăr vrea să spuie
celor ce-n trup îmi bat cordi de cuie,
râvnind să mă supuie,
să mă-ngenunche, să mă răpuie ?!...

De ce — mândră și rece —
sălbatica-mi vrere nu vrea să se plece,
ci, trece
silhuie,
haihuie,
pe drum de spini, de foc și de cuie,
spre piscuri ce-n ceruri se suie ?!...

MĂ RĂSUCESC, MĂ ZBAT...

Mă răsucesc, mă zbat în gol, în glod...
gându-mi — fir nevăzut — mi-l înnod,
mi-l deznod,
patimi flămânde mă mușcă, mă rod...

Doamne, găsi-voi spre tine vrun pod,
pentru foamea-mi de cer,
pentru pașii-mi ce-n gloduri s-afundă și pier,
pentru trăirea-mi fără flori și fără rod ?!

Ca un haiduc
zdrențuit de plumbi, olog, năuc,
la răscruci sudorile de foc mi le usuc
și-mi înfrân pornirile ce spre abis mă duc...

Doamne, Doamne, încotro s-apuc ?!

ASPRU, SINGURATIC

Aspru, singuratic tai
brazi înalți ca în povești
din codrii căutărilor zadarnice...
trec peste pietri ascuțite, peste putregai,
cu dorurile-mi ulițarnice,
și-n arborii tăcerii vecinice izbesc
cu tot avântu-mi pământesc...
și-aștept, aștept,
din trunchiurile lor,
să desprind comori de zgomote cerești...

AM ÎNFLORIT ÎNTOCMAI CA UN MĂR...

Am înflorit întocmai ca un măr în vântul aspru și fugarnic,
am înflorit cum totul înflorește —
zadarnic...

M-au izbit atâtea aspre, repezi, trecătoare vijelii,
și dacă m-am bocit sau stat-am împietrit și mut,
n-am câștigat nimic, nici n-am pierdut...

Oricât ne-am zbate, cât ne-am opinti,
ca mine toți, la fel, ne-om întâlni,
în tăcerile de vecinicii,
frate vierme !...

PUSTA

Ca o sălbatecă țigancă, pusta își deschide sânii
înaintea ta...

ce mai aștepți tu, dorule de ducă ?!...
netede se-ntind 'naintea-ți drumurile toate...
mai șovăi, poate ?!
pe mâine ? poate mâine ?!...
trup bolnav, leneș și greoi,
cine-o să-ți mai deie mâine vraja clipei,
care trece
ucigător de rece,
ca o iubită care pleacă pentru totdeauna
și uită să se uite înc-o dată înapoi ?!...

DRUMURILE

Oriîncotro aș rătăci, uitat și uitător,
'nainte-mi ies mereu, cu infinitul lor,
drumurile, drumurile, drumurile...

Uriașă bogăție de-a n-avea nimic !...
m-au crescut gigant și m-au scăzut pitic
drumurile, drumurile, drumurile...

ÎN CIMITIR

E-atâta liliac în floare-aicea, Doamne,
și pe cruci atâtea nume de-oameni cari au fost și
nu mai
sunt...

atâția prieteni dorm și-ngrașe-acest pământ,
atâtea primăveri, atâtea veri, atâtea toamne,
cu cari m-am coborât și mă cobor și eu
mereu,
înfrânt,
fărâmă cu fărâmă în mormânt !...

VREAU SĂ FIU PICUR...

Vreau să fiu picur îndărătnic, rece,
pentru piatra cea mai tare...
vreau să fiu furtună cotropitoare
și brad ce rămâne-n picioare
pe unde ea trece...

Vreau să fiu pâine albă și bună
pe masa schioapă și goală-a flămândului
și pisc pe care cântă-n furtună
doar paserea neagră a gândului...

Vreau să fiu cale plină de soare
pentru toate biruințele mari ale omului,
să-mi simt zilele cum mă părăsesc nepăsătoare
ca frunzele pomului...

DOAMNE, SUNT SĂTUL DE-A CĂUTA...

Doamne, sunt sătul de-a căuta-n zadar necontenit...
Doamne, nu mai pot să sufăr și să lupt...
în fața ta, zdrobit,
iată, îți întind toiagul rupt
al drumului fără-nceput și fără de sfârșit !...

NEBUNUL

În pieptul meu se zbat puteri de uriaș
cum nicicând n-au mai fost pe lume-ntr-altul...
și tari cum e bazaltul
sunt mușchii supți pe brațu-mi ucigaș...
și ca o platoșă se-ntind
pe trupu-mi hărțuit de-al prăbușirii jind...
iar nervi-mi — zvâcnitoare sonerii —
de larmă-mi umplu zilele pustii
și-n creier ca-ntr-o poștă uriașe,
în zgomote demoniace,
pământul sufletu-și desface,
pe atâtea mii și mii de fire,
și-mi chinuie aprinsul trup...
. . . . . .

O, urlă,
urlă-n foamea ta de lup,
tu, inimă cu mulți stăpâni,
căci azi ori mâini
te voi lăsa la corbi, la lupi și câini...

*

Cu-armate de copii și de moșnegi,
cu-armate de schilozi și de bolnavi,
plecat-am între miile de sclavi,
nepăsător, sfios, sălbatic,
— lup și miel —
plecat-am la mișelnicul măcel
în car' pieri podoaba lumii-ntregi...

Și-acum să urlu-mi vine,
să urlu și să plâng...
cu brațu-mi greu, nătâng,
crunt să-mi înfig în piept pumnalul ud
la gândul :
că nimeni nu-i destul de orb,
că nimeni nu-i destul de tare,
că nimeni nu-i destul de crud,
spre-a închega
cu inima-mpietrită și mișea,
osânda cea mai aspră, cea mai grea,
la care cândva-o fi râvnit
vro furie de om nepotolit...

*

Unde sunt cei ce m-au trimis aici ?
unde sunt ei acuma ?...
unde sunt —
mișeii, lașii ?!...
ei, cari mă învățară,
din dragoste de oameni, eu valahul,
să urăsc mai crud decât o fiară ?!...

Cu suflet neînfrânt,
îi vom căta nebuni pân' la mormânt,
îi vom căta în albele palate,
în pivniți ori în turnurile lor,

îi vom căta cu patimă și zor
și vom urla în neguri, vom urla,
hahá. . . . . .

Vom spânzura a lor smintită gardă
și-apoi, apoi...
clădirile când vor porni să ardă,
i-om scoate goi
din moleșala paturilor albe...
îi vom lega de mâini și de picioare
și îi vom duce,
ca pe niște urși la vreo răscruce...
îi vom târî din paturi jos în stradă,
întreg poporul chinuit să-i vadă
și ranele deschise ce ne dor,
le vom lega cu zdrențe moi de purpur,
rupte, barbar, din mantiile lor...

*

Ca mâni, cu mâni, năprasnica armată,
în urlete sinistre și rebele,
porni-vom dârz sub uriașe, noi drapele,
obrajii stinși în sânge să și-i spele
pe drumurile-atâtor rele
și nu se va opri,
nu !...
niciodată !...

Porni-vom sub drapele-nsângerate,
s-acoperim pământul vechi cu noi păcate,
și-ntr-un avânt sălbatic, blestemat,
vom pustii pământu-n lung și-n lat,
împinși orbiș de-un vis nebun, buimac,
în râvna nențeleasă de-a distruge,
în nebunia noastră fără leac...

Porni-vom sub drapele-nsângerate,
pe cari vom scrie : ziua de apoi...
pustiu lăsa-vom unde ne vom bate
și ca niște armate de strigoi,
vom trece muți și reci,
noi,
noi, ultimii pământului eroi !...

Vom trece-ncete palizi și sătui,
armate ne-nțelese ale nimănui...
vom trece-ncet
și fără nici o umbră de regret,
— noi cari am fost odat' iobagi umili, —
ca niște-nfuriate hoarde de gorili,
sfărma-vom tot ce creierii umani
au zămislit în calea lor,
de mii de ani...

Și pe grumazii idolilor vechi,
pe craniul lor,
pe umerii de piatră,
călca-vom zdrobitor cu greutatea-ntreagă,
de frenetici și nebuni rebeli,
și cu scârbă-n locurile lor,
în mijlocul largilor piețe,
înălța-vom statuia grozavă,
strâmbă, zgronțuroasă, colosală,
a nemărginitei nebunii...

Ce demon ori ce înger
mă va scăpa din iadu-n care sânger
și-mi va vărsa în mușchi oțel fulgerător,
pentru binele-omenirii viitoare,
oameni-fiare — să omor ?!...

Aicea gem și sânger...
pentru ce ?
o știu vai ! mulți și-o știu de mult și eu,
și frământarea crește tot mai greu...
sub freamătul pornirilor haine,
căci ochii mei prea mari prea multe văd
și văd prea bine...

Odat' cu pană sprintenă scriam
gândiri de întuneric și de foc,
ce străbăteau cu faimă țara mea...
mi-e dor acum de neguri reci, pofunde,
mi-e dor de vecinicul : niciunde...
vreau să reintru-n noapte
ca pe un fulg
din suflet toate tainele să-i smulg,
cu ura și cu dragostea-mi de oameni — s-o
incendiez,
din ruinele-i să se înalțe aurora mea...
a mea și-a celor mulți...

Viața mea de pân-acum !
de scârba ta,
mult n-o s-o mai amân...
ca mâini, când tot pământul fi-va o ruină
și mort va fi și cel din urmă om
din cei ce-au fost,
voi căuta-n natură ca-ntr-un dom,
un rost,
o mângâiere-n viața mea de pulbere și tină...

Cu fiarele voi face prietenie...
mă voi muta în peșterile lor,
sub stânci pleșuve-n codrii fără fund,
și-oi încerca să le pătrund :
plăcerile și plictiseala,

gândirile sălbatice și mute...
mă voi sili, mă voi trudi
din urlete, din uitături
să le cunosc revoltele și poftele !
și sufletul !...

Dar vor păți-o într-o zi și ele...
o, vor păți-o
când ura mea va renvia grozavă...
ca un potop de lavă,
ca un potop de flacări și de lavă,
ca o boală ce-ntr-o clipă-omoară,
le voi stârpi întregul neam.
Haha. . . . . .
la voia mea,
o panteră doar, singură cu mine,
va rămâne ca Eva cu Adam !...

O, lumea ticăloasă și smintită !...
voi furișa cu mânile-mi de fier,
voi furișa cu mlădieri de tigru,
cu inimă-mpietrită,
în bloc vârtos, enorm, atotputernic,
de-ngrozitoare dinamită
la temelia ei !...

Dar, o, mișei !
nici pe departe n-o să aibă forma,
culoarea,
forța,
și sufletul ce-l are dinamita,
ci fi-va uriașa mea revoltă
și-urâtul meu cotropitor,
și nebunia mea fără de margini,
ce-n furia-i nestăvilită,

într-o clipită
se va lăți ca vântul
si-n calea ei va molipsi pământul
în toate colțurile lui...

Bine văd : am devenit erou,
nume greu, cu zdrobitor ecou !...
stau la masă cu domni mari și derbedei,
stau la masă cu-ucigașii mei,
cari au trimis, c-o tavă grea,
moartea să-mi dea,
inima mea,
ca-ntr-un nesaț adânc
să mi-o mănânc...
și creierul mi-l duseră la bâlci.
dușmanii mei cu pofte de-asasini.

O, creierul : coroana mea de aur,
întregul meu tezaur !
o, creierul : coroana mea de spini,
l-au schilodit nemernicii streini
și sufletu-mi — un sângeriu vultur —
în necuprinsul cerului obscur
aripile mărețe și le-a frânt
și-acuma se târăște pe pământ,
dintr-un mormânt într-alt mormânt,
în cimitirul uriaș,
pe care neamul meu l-a semănat,
din Baltică la Alpi și la Atlantic,
pe munți și văi...
în lung și în lat...
. . . . . .
. . . . . .

Dușmanii mei dăduseră într-o zi
un fastuos festin, în cinstea mea...
mișeii !...
erau de față...
atâția leneși negustori de oameni...
și regii banului erau acolo,
și-ai fierului ursuzi, mișelnici împărați...
Obrajii lor rotunzi, mai roși ca sfecla,
plini de-ntuneric ochii lor
și mâinile-ncărcate de inele...
și fiecare dintre ei, alene bea
alese beuturi,
iar mie într-o cupă de cleștar,
ce semăna c-o hârcă de tatar,
cu voluptate,
ei îmi turnară sânge scump de frate,
roșu,
viu,
clocotitor,
nostalgic, milenar,
sânge cald, sânge scump, nerăzbunat,
de frate !...

Ah ! îmi venea să mă reped la ei,
și-ngrozitor, cu mâna mea,
gâtlejurile albe să le tai
și piepturile grase să le spintec,
și creierii să li-i strivesc sub talpă,
și limba să le-o smulg din rădăcină,
palpitând de ura mea de veacuri,
ca un măcelar înfuriat,
beat de roșul vin al răzbunării !...

Și nebun, în prăbușirea-mi grea,
pe tapete, peste trupurile lor,
c-un rictus tâlhăresc, ucigător,

să urlu de delir,
plămânii să mi-i scuip,
în cele patru vânturi,
și să mă-nec așa,
și să mă sting așa,
în noaptea grea,
în noaptea blestemată, oarbă și mișea..
hahá...

Februarie, 1916.

•

UN OM CÂNTA ODATĂ

Aur !
aur !
tăcut și gureș, și năprasnic faur
de tragedii cumplite și de repezi bucurii,
de dușmănii și de frății...
dușman nempăcat, vremelnic prieten al vieții
oamenilor,
aur !...

Împotriva tatălui ridici pe fiu,
pe fiice împotriva mamelor,
pe frate împotriva fratelui,
împotriva omului pe om...

Clădești și darmi —
în puterea ta ții pacea și războaiele...
intri în pământurile și casa altora — stăpân...
vinzi și cumperi :
oameni, munți și șesuri,
bogăția mărilor, belșugul soarelui.

Despotic calci pe foamea celor mulți,
vrăjite porți deschizi spre toate desfătările
și-apoi când vreai,
cuțitu-l faci să fulgere în mâna celui răzvrătit,
pustii să nu-ți rămână temnițele...

Unde înalți o catedrală cu cupole de-aur,
înalți și zeci de închisori,
pentru oameni prigoniți de trudă și de strâmbătate,
și de foame...

Zidit-ai școli — prăpăstii...
zidit-ai tribunale, bănci, cazarme, fabrici...
și cârciume, în care vinzi în sticle nebunia,
și întunericul,
și crima...
și spitale,
în care-întârzii moartea victimelor tale...

Legi ticluiești,
în biserici vechi și noi te-nchini...
ții pe granițe armate gata de măcel,
sigure pe meșteșugul de-a ucide repede...
vinzi și cumperi —
moarte și viață,
vrednicia celui hemesit,
trupul de oțel,
carnea tânără și plină de ispite,
sufletul sătul de hărțuieli zadarnice...
dai unora atâta întuneric până ce-i orbești,
pe alții îi orbești cu prea puternice lumini...

Din iarnă, primăvară faci,
din negru, alb,
din om, neom,

din fetele curate — târfe
și din regele pământului — o fiară...

Ești judeţul ce împingi pe om la fărdelegi,
ca să ai pe cin' să judeci și să osândești...
speli crime,
scaune înalte dăruiești,
schimbi mânia în surâs chiar regilor și papei —
și anatema-n binecuvântare...

Cu gândul drept ca bradul — fulgerat,
cu mâna-ntinsă spre mirajul tău,
înfruntă omul nevoiaș rușinea și-nchisoarea...
spionii-nfruntă gândul furcii pentru-a te avea...
de groaza ta, ostașii-și spintecă protivnicii.
Pentru tine :
părintele copilu-și vinde,
mama își vinde fiica trecătorilor
și fratele își vinde fratele...

Aur !
trăi-voi să te văd îngenuncheat,
al tuturor și-al nimănuia ?...
trăi-voi eu să văd în toată strălucirea ei,
deplina biruință și frăția pentru veci a omului,
sub soarele și pe pământul tuturora ?!...

Putea-va cineva vreodată-n vremuri
să se strecoare ca un tigru uriaș,
atotcutezător, atotputernic,
printre legile de fier și împotriva lor,
și-n numele mulţimilor,
în numele și pentru fericirea omului de mâine
să sugrume, într-o fulgerare,
pe jandarmul cel din urmă
al tiraniei milenare-a câtorva ?!...

Sau, poate,
copiii mei, nepoții mei, în biciuite gloate,
vor sângera,
vor flămânzi,
se vor trudi și se vor război,
în războiul ăsta sfânt înspre mai bine,
călcați năprasnic în picioare de ai tăi,
de tine,
ca miliardele de oameni din 'naintea mea,
ca mama și ca tata —
și ca mine ?!...

ÎN ROBIA LOR
(1927)

Părinților mei

ÎN ROBIA LOR

Ce tainice străvechi, nebiruite, vii porunci haine
Se războiesc în trudnicele-mi vine,
De nu găsesc un loc în care să mă simt la mine ?...
Ce blesteme,
Ce patimi fără nopți și fără număr,
Mă zbiciuie, mă-nvolbură, mă hărțuiesc, m-apasă,
Mă prigonesc să merg,
S-alerg,
Să fiu de-a pururi și niciodat' la mine-acasă ?!...

Au fost străbunii-mi hoți de cai ?...
Au fost ciobani pribegi,
stăpâni, fără hârtii de stăpânire pe pământul
țării-ntregi ?...
Au fost haiduci năprasnici ei,
Ce-și prelungesc acum, pe drumuri fără zări, prin
pașii mei,
Sălbaticile bucurii
Și zbuciumul vieții lor vijelioase și pustii,
Și aspra râvnă de-a fi slobozi...
Și neînvinsul dor de-a pribegi ?!...
Sătul de ale șesurilor bucurii mărunte,
Când urc pe munții lor, mă simt un munte...

În codrii lor grozavi, când intru, eu tresar în
bucurii de rând...
Și, sub potopul sângelui și-al fiecărui gând,
Subt bolta lor mă simt — *crescând*...
Ochii-mi aprind priviri de leu flămând,
Ce fulgeră ca niște noi pumnale,
Dihănii sângeroase și cumplite parc-aș vrea să-mi
iesă-n cale,
Chiote străbune se trezesc deodată-n mine
Și mă străfulgeră ca mii de junghiuri înghețate...
Și merg, și merg, și merg,
Pe cărări înguste spânzurate pe prăpăstii,
Pe unde au trecut aprinși de prea neogoiat belșug
de sănătate,
Sau cu plete de argint,
Ducându-și viața în cuțitele din brâu,
În vremuri de demult — strămunii...

. . . . . .

Vai ! supt-am eu din sânii grei de întuneric și de
flăcări ai furtunii
Fulgere ce luminează drumuri cu răscruci la orice
pas — neîntrerupt ?!...
Știu :
M-am născut să mă împrăștiu, să mă chinui și să
lupt
Cu alții, cu nemărginirea și cu mine :
Să mă lovesc de mine-n orșice și-n orișicine...
Gândul meu pribeag mereu să-și piardă firu-i ;
Să mă lovesc de mine-n orișice și-n orișicine...
Cu tot ce am în mine pământesc,
Cu tăgada și cu nempăcarea mea...
Pe cele mai înalte culmi din mine să mă-nalț
pentru-a cădea,

În picioare să mă calc
Și pe mine însumi biruindu-mă — *să birui...*

Vreau să fiu al meu, cu trup, cu suflet, tot !
Sânger pentru-a fi în mine însumi despot
Și nu pot !...
De vorbă stau cu mine cum aș sta
C-un mut și îndărătnic cunoscut-necunoscut...
Lanțuri nevăzute, dragi mă țin legat așa
De pământul ăsta românesc pe care m-am născut
Și-n care doarme mama mea...

Pe pământul rodnic, ucigaș și primitor, pe care-l
calc trecând
Și pe care-l simt întreg al meu, sub pasu-mi larg,
flămând
Spre văile nemărginite ale nopții mă cobor visând,
Cu trupul încă tânăr și arzând,
Cu creștetul încoronat de soare :
Împărat pe-o sărăcie dârză, darnică făr' de hotare !...

Ca un haiduc
Greu-ușor de doruri netrăite, eu mă duc... mă duc...
Al meu e orice drum pe care-apuc...
Nu m-a putut opri din drum nici gerul, nici
primejdia, nici furtuna, —
Genunchii-mi de oțel n-au șovăit nicicând...
Frumoasa mea de fiecare gând,
Vrăjitoare palidă de patimi,
Mă vei putea tu oar' opri din drum pe totdeauna ?!..

Ori poate mă vei opăci, doar de-azi pe mâne
— Stăpân și rob vremelnic —

Ca pe strămoșii-mi furtunatici vreo hangiță
oacheșe'ndrăcită
La răscrucile primejdiilor mari,
La hanurile chefurilor lor păgâne ?!...

Din fund de vremi, un crunt strămoș se uită lung și mustrător la mine,
Ca dintr-o cadră de-nntuneric
De pe-al veacurilor zid nețărmurit, feeric...
Codrii se frământă parcă străbătuți de milioane de
vedenii...
Toți morții gropile își părăsesc și-nicoace-o iau, —
Mă cutremur făr' să vreau,
Mă ridic ca spre-a mă scutura
De robii ascunse, ce m-opresc să mă înalț deasupra
mea ;
Mă ridic cu tot oțelul vrerii mele, pentru a lepăda
Trecutu-mi,
Ca pe-o haină arzătoare, uriașă, grea...
De care astăzi — mi-e rușine.

SĂTUL SUNT DE VIAȚĂ... ȘI FLĂMÂND...

Sătul sunt de viață, și... flămând, flămând...
Râvnesc nu știu la ce, cu suflet sângerând,
Iubind, urând, tăcând
Și blestemând,
Cu-mpătimiri de rând,
Și blând iertând și binecuvântând...

Cu sufletul meu tot
Privesc mai mult la alţii, ca să mă uit, de pot...
Iubesc mai mult la alţii, şi pentru ei, pământul,
Şi m-am strivit pe mine,
Să nu strivesc pe alţii,
Iar dintre doi în luptă, am suferit cu-nfrântul...

Ca ne-nţelesu-mi neam
Am dăruit la alţii, furându-mi ce aveam...
Am leşinat de foame, dând pâinea mea la câini
Şi milă mi-a fost, Doamne, de slugi şi de stăpâni...
Şi să mă cruţ, să mă răsfăţ, să ţin la mine —
Mi-a fost ruşine !...

Dulceaţă fără margini de-a te simţi prea plin !
Mă cheamă-atâtea drumuri, şi toate deodată...
Îmi freamătă făptura de doruri şi mă-mbată,
Şi la răscruci, năuc,
Nu pot alege drumul pe care să apuc...

Ca-n zările-mi haine,
Trândavul şes se luptă cu muntele în mine...
Se logodesc mocirle cu cerurile mele,
Şi-n drumurile-mi grele
M-am lepădat de toate, să mă resfir în vid,
Şi m-am ucis, — să nu ucid...

Sătul sunt de viaţă — şi flămând, flămând...
Zbătându-mă, visând, arzând şi apunând,
Rătăcesc din hanu-n hanu' fiecărui gând....
Cu cupa-i grea de mied,
Îmi face semn Tăcerea la masa ei să şed...
Şi bând,
Tăcând, tăcând,
Ca într-o temniţă de taine, prins în mine şi în vid,
Eu mă ucid mereu, de groaza că ucid...

MA ȘTIU

Mă știu !
Neastâmpărat sunt ca argintul viu...
Nu m-am născut să număr stelele pe cer
Și nici, stingher,
Aurului să-i slujesc — argat neghiob —
Și raiuri pământești să-i cer...
Nici să subjug,
Nici să fiu rob...

Eu m-am născut să dărui, să mă dărui,
Oricând și-oricui...
Să mă clădesc cântând, să mă izbesc și să mă
nărui...
S-aduc în casă-mi zarea, să-nalț pământu-n cer,
Să dau, și niciodată-napoi să nu mai cer...

Pământul țării mele cu viforele lui,
Cu munții pân' la ceruri, cu nourii-i haihui,
Mi-a dăruit un suflet pe care-l dau oricui
Ca pe o poamă grea
C-un gust ce-n lumea-ntreagă îl are numai ea...
O poamă pârguită abia,
În țara mea
De arșiță și nea...

Din noaptea-mi mută, aspră așa cum alta nu-i,
Din casa mea pe care-naintea nimănui
N-o-nchid și n-o încui,
Întind o mână albă, de frate, orișicui,
Căci m-am născut să dărui, să mă dărui
Oricând și-oricui ;

Să-mi fac o sfântă lege din risipă,
Să mă clădesc cântând, cu fiecare clipă,
Cu fiecare clipă să mă nărui...

COPACUL

Neclintit, puternic și dumnezeiesc,
În râvna spre lumină și-n răbdarea mea,
Stăpân despotic pe bucata de pământ ce o umbresc,
Dornic mă înalț
Și cresc, și cresc
Sub sori de foc ca sub furtuna grea...

Și-ncăpățânat, și-ursuz, și crunt,
Pe asprul, pe avarul piept de stâncă, unde sunt,
Cu trunchiu-mi uriaș și viforе, și fulgere înfrunt...
Și-n războirea asta zilnică, mocnită, fără pace,
Ce mă învolbură până-n adânc — și-mi place,
Eu cresc tot mai puternic,
Cresc mereu așa :
Sălbatic, tânăr, lacom, beat de seva mea...

Călit la soare și mușcat de geruri,
Eu,
Singuratic, dârz, crescut ca din bazalt,
Simt furnicând prin trunchiu-mi seva — și tresalt...
Și ca dintr-un adânc, vrăjit izvor,
Îndărătnic, nud, biruitor,
M-avânt, ca-n vis, înalt, tot mai înalt,
Căci nepătrunsul rost și-adâncul dor al meu,
E să mă-nalț spre cer, să cresc, să cresc, mereu...

MUNȚII

În frământări aprinse, în lupte uriașe,
Unind într-o sforțare puterea voastră toată,
Cotropitori, odată,
Ați spart pământul aspru ce v-a ținut ca-n fașe,
În coaja lui tirană, în carnea-i milenară...
Și ați țâșnit spre cer — revolte uimitoare —
Să împietriți pe veci, în drumul către soare...

Ca voi, o munții mei,
Am sângerat zadarnic, m-am opintit mereu,
Ca dintr-o strâmtă ocnă să scap odat' din mine :
Să ies, să scap, să fug,
De piedica-mi de humă, de-al cărnii mele jug
Despotic, zilnic, slut și-omorâtor de greu...
Și străbătând, în voie, nemărginirea oarbă...
Cu sufletu-mi ce totul râvnește să absoarbă,
Să mă înalț — sălbatic, statornic curcubeu —
În setea-mi de lumină,
Cu creștetul în nouri,
Ca voi,
Dușmani și prieteni, Munții mei !...

PE PUSTA

Plâng vânturile...
Mânjii se joacă și nechează,
Și pusta-ntreagă plânge în dulcea după-amiază,
Iar iepele robuste

Pasc lenește-n răcoarea nemărginitei puste...
Trec lenește în soare, cu pași mărunți, superbi,
Și din belșugul verde al fragedelor ierbi,
Brusc capetele mândre și le ridică-arare,
Ca niște voluptoase femei de viță mare...

Prin pulberea solară, ca subt vrăjite pânze,
Neastâmpărate-aleargă strălucitoare mânze...
Sălbatice, aprinse, capricioase mânze...

Le-mbată zarea albă și vântu-atâtător...
Zefiri răsfață coama pe gâturile lor,
Le umplu de fior...
Și ele-aleargă-aleargă
Și se opresc apoi,
Pentru a porni din nou, cu pași tot mai vioi...
În carnea-nfloritoare, porniri nebune ard
Și ca fardate straniu c-un nestatornic fard

Lucesc în ceasul astor însângerări solare...
Pe pusta necuprinsă, cu iarbă grasă, -naltă,
Aleargă furtunatic,
Aleargă mânze una mai mândră ca cealaltă...
Se-ntorc și pleacă iarăși în salturi tot mai vii...
Parc-au scăpat din staniii, nomade herghelii...
Din când în când în față-mi s-opresc...
Și — majestoase,
Dulci mă privesc, asemeni femeilor frumoase...
Și-uimit rămân cuprins de-o-nfiorare veche,
Ca-n fața unor vii statui fără pereche...

August anină-n coame multicolore jerbe,
Iar vântu-atâță pofte în mânzele superbe...

MI-AM DESCHIS FERESTRELE...

Mi-am deschis ferestrele spre toate orizonturile,
M-au bătut toate ploile, m-au muşcat toate
vânturile,
Am băut din toate apele adâncului...
Am ieşit posac din toate casele visate,
M-am urcat şi-am coborât pe toate povârnişurile,
Şi m-am scăldat aprins în toate mările plăcerilor...

Ca pe-o pâine caldă mi-am mâncat în lungul
drumurilor : inima...
Prădalnice albine de-aur : clipele
Mi-au ofilit toţi trandafirii anilor,
Dar mi-au lăsat un dar mai mare decât toate :
Dulceaţa fără margini de-a visa
Şi ochii ce-mi deschid tărâmul de minuni în dosul
depărtărilor.

DRUMUL

Ale mele sunt de-acuma toate libertăţile :
De-a fi smintit ori înţelept,
De-a fi un făcător de rele ori un sfânt...

Am dat drumul în necuprins tuturor mânjilor
neastâmpărului..
Am dezlegat de ţărm toate bărcile dorului...
Ale mele sunt de-acuma toate mările
Şi toate drumurile către rai şi iad...
Pământu-ntreg e casa şi ograda mea...

Cin' m-ar mai putea opri de-acum din drum ?...
Cin' mi-ar mai putea arunca o vorbă dulce și grea
ca o ancoră,
O vorbă de adâncuri ?...

Inimă, împrăștie-ți comorile pe toate drumurile
lumii !...
Ai fost a ta — vei fi a tuturora...
Îmbogățește-te împrăștiind, ca verile și toamnele...
Împrăștie-te în dureri adânci și-n bucurii ce fug
așa de repede !...

M-opresc o clipă încă, și privesc în urma mea,
Mai fără griji ca un pribelnic cerșitor.
Mai chinuit de gânduri și neliniștit ca un împărat
Înconjurat de dușmani nevăzuți...
'Nainte-mi plin de taine, de ispite și primejdii :
— Drumul...

SPRE CULMI

Mă vezi din depărtări și parcă vii spre mine,
Munte,
Ca spre-un așteptat și drag prietin, ca spre-un om
de bine...

Ce moșteniri sălbatice, copleșitoare,
Mi-au plămădit în suflet și în trup
O iubire-așa fără hotare,
Pentru tine ?!...

O, munte, tu biserica, moșia, casa mea,
„Zgârie-cerul" meu —
Pe nesimțite,
Ca niște verzi și nesfârșite scări vrăjite,
Cărările-ți mă urcă ne-ntrecut spre crestele-ți de
nea,
Peste mine tot mai sus, spre Dumnezeu...

Pe culmea ta-n nemărginire mă dezmărginesc...
Acolo sus, stingher,
Respiră trupul meu și sufletul
Deasupra legilor de fier,
Deasupra zbuciumului pământesc...

PORUMBIȘTILE

Porumbiștile se-ntind la infinit, foșnind...
În margine de drum m-opresc și le cuprind
Cu ochi flămânzi, cu suflet numai jind...

Apropie-te, trup de plumb !...
Apropie-te de întâiul lujer de porumb,
Ca de-un copil ce ți-a adus o veste bună
Din țara ta străbună...

Prin el, sub adierea caldă-a vântului,
Îți vorbește rodnicia veșnică-a pământului,
Care, fără strâmbătăți și vicleșug,
Îți întinde părintește mâna-i de belșug...

MĂRUL

A mea e glia asta aspră-n care cresc...
Eu o umbresc,
O ocrotesc,
O stăpânesc,
O-mpodobesc
Și altă-mpărăție nu visez și nu râvnesc...

Nu zăbovesc, nu mă grăbesc să freamăt și să cresc...
Aici, înfipt adânc în solul strămoșesc,
Lupt, rabd si deger ca să înfloresc și să rodesc...
Aici se desfășoară surdă, necurmată lupta-mi grea,
Aici mi-e patria
De car' mă leagă ca de-un sfânt tezaur :
Glia, rădăcinile-mi de-oțel și merele-mi de aur,
Acum si pururea...

AMIAZA

Amiaza seamănă cu aur cald ogoarele
Spre car' mă-ntorc, din drumuri lungi, picioarele...
În zare, la odihnă, plugurile
Și-aprind deodată fiarele ca rugurile...
Privesc în depărtări, și depărtările
Lacome-mi deschid, spre nicăieri, cărările...

Orunde m-au purtat în viață vânturile,
N-am întâlnit, bătând pământurile,
Un loc mai drag ca tine, petec de pământ străbun,
Pe care mi-au venit, la leagăn, ursitoarele,
Pe care botezatu-m-a, întâia dată-n viață, soarele...

FIRUL DE IARBĂ

Ca un viu și verde cui
Prin piatră și-a făcut spre soare drum...
Și, fericit, se leagănă acum
În mângâierea caldă-a vântului...

Sătul de soare niciodată nu-i...
Ca pe-un tărâm dumnezeiesc, pe stânca lui,
Mlădiu, tăcut și singuratic,
În pulberea de aur și jeratic
Ce încă dăinuie-n văzduh să fiarbă, —
Stingherul fir de iarbă
Din neumblatele viroage,
Își pleacă capul
Și-ncepe, parcă, să se roage...

TINEREȚE

Vesel, mohorât, sătul-flămând de drum, nepriceput,
Te-am târât cu min' pe unde-am vrut...
Te-am culcat pe margine de drumuri și-n hoteluri albe...
Ți-a fost totuna perna de mătase-ori piatra...

N-a fost mocirlă-n care să nu calci...
Te-am dus ca un haiduc pe-o fată-n codrii fără fund,
Te-am culcat pe iarba caldă-a dragostei...
Te-am dus la mare ca să-i simți nemărginirea,
Te-am tolănit pe arzător nisip de dune,

Să te sărute leneș
Cu limba lor giugiulitoare — valurile...

O, niciodată n-am crezut că nu ești veșnică!...
Am vrut să fac ocolul lumii-ntregi cu tine :
Să iau într-un apus de soare trenul de Constanța,
Să te-oțelesc în băi de soare la Sorrento,
Să-ți dau femei frumoase la Paris,
Să-ți deschid o locuință între nori la New York,
Să te-adorm în brațe-aprinse de creole,
În patul verde-al pampelor...
Și să te plimb cu barca morții pe Maelstrom...
Te-am dus pe jos pân' ce ți-au sângerat picioarele...
Te-am urcat grăbit în toate trenurile dorului
Și în trăsurile de aur ale visului plimbatu-m-am cu tine
Pe toate ulițele-ntunecate ale poftelor...

Mi-a fost atât de drag și milă vai ! de tine și de mine...
Piciorul meu a încercat să-și urce glodul gliei părintești
Pe Himalaya celor mai înalte îndrăzneli...
Și-același neastâmpărat picior
M-a coborât apoi pe valea duioșiei,
Pe-ale zădărniciei șesuri nesfârșite și ogoare veșnice...
Pe toate drumurile lungi și sourte care duc spre moarte...

Și-așa,
Eu ți-am deschis, la fiecare pas, mormântul
În urma mea
Pe-ntreg pământul,
Vedenie ce te destrami clipită de clipită,
— tinerețea mea !...

M-AM ÎNTREBAT

Pământul proslăvindu-l și cutreierându-l, —
Ca un condamnat,
M-am întrebat,
De-atâtea ori m-am întrebat :
De ce piciorul omului nu poate să-i urmeze
pretutindeni, gândul ?!...

Și-nnebunit,
M-am răsucit, m-am răzvrătit,
M-am întrebat de-atâtea ori olog, zdrobit :
De ce a vieții lege sau nebuna întâmplare,
A semănat atâta dor de veșnicie și de infinit
În văzduhurile gândului neputincios și mărginit,
În trupurile noastre șubrede și pieritoare ?!

PE-AICI A FOST UN CODRU URIAȘ...

Pe-aici a fost un codru uriaș odinioară...
Acum :
Pustietăți, zăduf și scrum,
Pe unde pacea zumzăie și înfioară...

Dar iată : dintr-un trunchi-cărbune,
Ca prin minune,
În pustiul fără margini, — sol de viață nouă
Încoronat de zori și miruit de rouă —
Un verde copăcel...

Ca la un prieten așteptat mă uit pierdut la el...
Și cum mă uit orbit și beat de soare,

Aud și văd parcă prin vremuri,
În freamăte prelungi, titanica pădure viitoare...

ÎN NECUNOSCUT

Frântă-i cea din urmă piedică
Sub al vrerii crunt călcâi de-oțel,
Și-orcât de-ndepărtat ar fi nebunu-mi țel,
Mă duc spre el !...

Drumurile înaintea mea cotesc, se rup,
Câmpu-i numai spini și gropi de lup...
O, șubred trup,
Nu mai simt prin tine sângele-alergând :
Sunt numai vrere, numai gând...

Ochii ca de-un vechi păienjeniș mi-i șterg...
Văd calea înainte-mi în prăpastie căzând
Și, totuși,
Lacom calc
Și într-acolo merg...

NE-AM ÎNTÎLNIT

Ne-am întâlnit
Peste potrivnicia dintre două neamuri,
Ca peste-abis,
Din doi copaci străvechi, două stinghere ramuri...
. . . . . .
Și ne-am iubit...

CUTEAZĂ !...

Cutează !...
Alege-te din milioanele de strâmbi şi de netoţi...
Cutează !...
Şi pentru marea ta amiază...
Mută munţii uriaşi din calea zărilor, —
De poţi !...

CIOCAN SĂ-ŢI FIE VREREA !...

Ciocan să-ţi fie vrerea ; răbdarea nicovală...
Dacă-ai căzut o clipă în marea-nvălmăşală,
Mai dârz,
Mai drept, te scoală !...
Şi c-o putere oarbă, cumplită, nentreruptă,
Întoarce-te în luptă...

Odihnile înşală...
Starea pe loc e boală...
Ascunde-ţi orice rană ! Nu-i timp de şovăială...
Ciocan să-ţi fie vrerea ; răbdarea : nicovală...

STRIGĂT PENTRU DEPĂRTĂRI
(1927)

În strădania-mi spre mai sus, spre mai bine,
lupt, rabd, mă zbat, gândesc, m-aprind
și-n dragostea-mi adâncă, largă, furtunatică,
ard cu jind,
cu patimă sălbatică
pentru cei de-un neam cu mine,
din sate albe, de la coasă, de la sapă, de la plug ;
pentru rumânii de la Tisa pân-la Bug,
de la Marea Neagră pân-la Adriatică ;
din Banatul clocotind,
din Timocul mut, din Pind...

Strigătu-mi e pentru zbor înalt și lung...
Voinicește-l strig, pe-aripile-i s-ajung
peste Nistru, peste Dunăre, departe
până unde, printre pietre, mărăcini și răi vecini,
pe sub prigoane sângeroase și deșarte,
se întind
biruind,
înfruntătoare de primejdii și de moarte,
dârz ale rasei noastre aspre rădăcini...

Ca un vultur cu mii de aripi, gândul meu flămând,
uitând de cuiburile lui din Timişoara, Cluj şi
Bucureşti,
biruie văzduhurile româneşti
şi trece spre Banatul sângerând...
Prin nori, prin furtună grea,
cu sânge clocotind,
plutind,
trece-n zboruri Dunărea
spre Timocul românesc, spre Pind :
vedenie lunatică
în trecere sălbatică
spre Salonic, Valona şi-Adriatică...

O, cum aş vrea,
în fiecare vorbă-a mea
să le-ascund cu grijă tăinuită ;
fier, plumb, oţel şi dinamită,
răbdare şi granit
curaj nebiruit, —
să li le trimit,
printre străji, pe drum oprit, pe drum tăinuit,
în noaptea lor ca fulgerele lungi să scapere,
trupul şi sufletul cu ele să-şi apere...

•

Dragostea mea, flămândă,
pentru ei stă veşnic la pândă
lângă toate casele, lângă toate crucile,
pe toate căile, la toate răscrucile,
în galopurile iuţi ale vântului
ce fură şi mi-aduce
din răscruce-n răscruce,
plânsetul şi veştile pământului...

Dragostea mea flămândă
stă la pândă
pentru românii ce mână al neamului plug
și samănă, harnici, în glia ce-o muncesc,
sămânță bună de gând românesc
între Tisa și Bug,
între Marea Neagră și-Adriatică,
pentru cei ce se zbat în robie sălbatică
în Banatul clocotind,
în Timoc, în Macedonii, în Pind...

Pentru ei, gândurile mele înfruntă furtuna,
pentru ei, cu inima ruptă,
ridic în zare steaguri noi de luptă...
pentru ei îndrăznesc, în drumul vremilor de mâine,
Un nou Avram Iancu, un nou Tudor din Vladimiri,
primiți pretutindeni, după datini bătrâne,
cu sare și pâine
din grâne române,
Cu oști pentru noi biruințe și noi izbăviri,
pentru frații de veci, pentru munci rodnice și mari
pe totdeauna...

MÂINE
(1928)

MÂINE

Din belșugul tău : doar aspră pâine,
din timpul tău : ziua de mâine.
Cu gândul departe merg făr' s-obosesc,
calc slobod prin praf și noroi românesc...

Cu vrere dârză, cu privire-ndrăzneață
învăluri România zilei de față...
și-n traista umbletului cu-a nădejdii pâine,
risipindu-mă pe treptele veacului
cu dărnicia fără măsură-a săracului —
cu tot belșugu-mi pământesc
trec, mă răspândesc
spre mii de Români de dincolo de mâine.

AI NOȘTRI SUNT ACEȘTI MUNȚI...

Ai noștri sunt acești munți
pietroși, mănoși, cărunți,
căci noi ne-am cățărat pe ei spre cer,
noi le-am deschis adâncurile de-aur și de fier
și-am suferit prin ei pe ploi și ger...

noi le-am spintecat uriașele pântece,
noi le-am proslăvit frumusețile-n cântece
și le-am cunoscut sufletul și furtunile mai bine
ca orișicine...

În haiducie grea ori doinind domol după oi,
nimenea pe lume nu i-a cunoscut și îndrăgit ca noi...

De acest mănos pământ daco-român,
cine-ar putea, mai mult ca noi, să spuie
c-al lui e ?!...
Cine l-a arat
din începutul vremurilor, neîncetat ?
Cin' l-a sămănat ?
cine i-a fost slugă și stăpân ?
care dintre neamurile vechi și noi
are îngropați în sânul lui atâți eroi ?
a cui doină de veacuri pe-aicea plânge ?
cin' l-a apărat mai dârz de-al năvălirilor puhoi
și l-a adăpat de-atâtea mii și milioane de-ori
cu sânge
și sudori
ca noi ?!...

URMELE MELE SE PIERD

Urmele mele se pierd într-un vijelios trecut...
Carpații de milioane de ori i-am trecut...
fâșii de carne am lăsat, de-atâtea ori,
pe vârfurile albe, prin trecători,
alături de boieri pribegi și aspri luptători...

Ardealul l-am cutreierat — neogoiat :
sub zidurile Albei-Iulii am vegheat
— ostaș și împărat —
pe-un pământ cu sânge tânăr îngrășat...

Mi-am mânat, prin veacuri, turma, stava, ciurda,
am murit la Guraslău și Turda
spre-a re-nvia apoi,
printre alte milioane de eroi,
printre eroi ai sabiei și-ai cuvântului,
să deschidem orizonturi noi,
să deschidem pofte noi de lupte noi
să dăruim vulcanici și astrali eroi,
cerului, pământului...

Când aud străbune goarne,
pe morminte prind crucile să se răstoarne...
Atunci,
gol
din mii și mii de morminte mă scol...

Spre granițe fulgere-ncep iar să scapere...
Sufletu-mi dă-nfiorat milioane de-alarme
și ridică, pe fiecare petec de glie, mii și mii de arme,
împărății nevăzute, de gând și pământ,
cu ele să apere...

ÎN MUNȚI

În acești munți din care foametea mușcă,
din când în când,
ca din codrii nesfârșiți ai unui roșu gând,

s-aud detunături de pușcă
prin a veacurilor ceață...
Moți crunți
macri la față,
pe cai mărunți
suie și coboară prin munți...

Sub vasta, recea boltă :
coviltir pentru un viteaz, tăcut popor nomad,
crește din piatră brad, lângă brad
și-n suflete, revoltă după revoltă...

Nu-i mălai, nu-i pâine...
Ce va fi mâine — poimâine ?!...
Gândul, ca un om flămând, înapoi rămâne...

Foametea se-ntinde nevăzută ca ciuma...
intră din casă în casă acuma ;
caută-n ogrăzi
după prăzi,
duce caii din ham și boii din jug,
pe drumuri pornește coșciug după coșciug...

Și-n zarea zărilor, se ivește
și crește
tot mai mare,
mai atâtătoare,
mai copleșitoare,
fără de hotare
ca istoria,
învolburată,
neîndurată,
umbra lui Horia...

STRĂMOȘESC PĂMÂNT ! ..

Strămoșesc pământ !
aici m-am născut, aici vreau să lupt
ne-ntrerupt
și cu ne-nfrânt
avânt
să-ți cânt :
flăcăii arși de soare și copilele,
muncile, izbânzile de toate zilele,
ale isprăvilor tale mici și uriașe unelte,
căci, aici visez să scoată, ca mâini,
din fântâni,
cu găleți de aur,
apa,
românoele zvelte...

Reșițe noi cu coșuri pân'la cer
vreau să proslăvesc
în cald, înflorit grai românesc,
în versuri de-oțel și de fier...

Reșițe crai vor plămădi în pântecele lor enorme
mașini pentru toate biruințele,
scări pentru toate cerurile,
punți pentru văzduhuri în furtună,
locomotive cum n-au mai fost pe pământ
pentru graba aspră a puterniciei românești,
pentru uriașele cuceriri ale muncii,
pentru ostași macri cu ochi spre granițe,
pentru schimburile de bogății,
pentru nevoile oamenilor,
pentru larga îndestulare a lumilor...

Aici vreau să mă macin cântând, luptând, asudând.
lângă cupa-mi de apă, lângă
. bruşu-mi
de
pâine, —
aici,
unde se vor ridica mândre,
furnicând
de
oameni noi,
largi,
puternice,
îmbelşugate
şi tumultoase
lăcaşuri sfinte ale muşchilor
şi ale
creierului :
Romele,
Parisurile,
New-Yorkurile
izbânzilor româneşti de mâine !...

AICEA SUNTEM !...

Locurile-acestea dornic batu-le,
străbatu-le...
Aicea suntem !
Pentru-nălţarea ta de fiecare ceas, de fiecare zi,
vom răbda, vom lupta, vom munci şi-ndrăzni,
părinţi şi copii,
Banatule, Banatule !...

Ce vom putea-mplini
aci,
prin sfâșieri, prin munci lungi, prin nevoi,
dincolo de apă și de pâine
nu vom lăsa să facă alții după noi
mâine-poimâine...

Sub bolta ta, ca-ntr-o imensă uzină albastră,
vom porunci fierului să se mlădie după voia
noastră,
vom scutura pe cei ce plâng și dorm
și-om porunci vieții un ritm nebun, enorm.
C-o-nflăcărare dârză, năprasnică și oarbă,
c-o patimă năvalnică și idolatră,
cuceri-vom iarăși, fir de iarbă după fir de iarbă
și piatră după piatră...

Prin muncă aspră, veselă, prin rodnic chin,
c-o răbdare mută, supraomenească,
sili-vom grâul românesc să crească,
înalt și plin,
în largi învăluiri alene,
așa cum niciodată n-a crescut,
din al vremurilor început,
pe șesuri bănățene...
Spre viață nouă, pentru noi, pietroși, atletici
oameni,
suflete al meu, să te împrăștii, să te dărui, să te
sameni,
sub arșiță, prin ger,
pe ploi, sub grindini,
pe pământ, în cer,
pretutindeni...

Glia, văzduhul, ţi le-om preface în tumultoasă
uzină albastră,
unde lege fi-va, unică, imensă : munca, vrerea
noastră
aprinsa noastră sete spre mai bine,
spre uriaşe-mpărăteşti destine,
în fruntea ţării şi a neamului, cu tine.
doinitorule, răsfăţatule,
Banatule,
Banatule,
Banatule !...

PE GRANIŢA

Graniţa flămândă,
flămândă, sângerândă,
gând românesc la pândă...
graniţă-osândă,
zare de foc şi izbândă, —
m-opresc aci, la marginea satului,
în ziua ce moare
şi parcă-o simt, zvâcnindu-mi sub picioare
ruptă-n două — inima Banatului...

TRANSILVANIEI

Cu trupul : rană şi glod
pe munţii tăi genunchii mi-i rod
şi paşi de fier înnod
şi deznod

spre piscuri ce-n nori îmbrobod
urme de mers fără rod...

Doru-mi furtunatic vreau să-ți fie,
pe vecie : —
cneaz
treaz,
viteaz,
veghindu-te, fără răgaz...

Sufletu-ți să-mi fie voievod,
să-ți fiu ostaș-rapsod,
dârjenie, foc, strădanie,
unic în viața ta valahă, aspră, mută, stranie,
Transilvanie ! Transilvanie !...

CUVINTE CĂTRE ȚĂRAN

Acest petec de pământ, bun rău,
e-al tău !...
ară-l, samănă-l, seceră-l spornic
fi-i slugă și stăpân statornic
și apără-l, de-o trebui cândva,
cu toată vânjoșia ta :
cu pușca, cu coasa, cu sapa,
sângele vrăjmașilor ce-or vrea
să ți-l ia,
să curgă pe-ntinsu-i ca apa !...

tu l-ai udat cu lacrimi și sudori,
și l-ai muncit sub sori dogorâtori...
veacuri de-a rândul,
te-ai încovoiat pe el arându-l și săpându-l

pentru grofițele albe, pentru grofi semeți, sătui,
pentru ciocoii desfătarnici ai pământului...

de pe el grămezile de aur ale grâului
s-au scurs spre depărtări ca apele râului...
tu singur ai rămas aci, legat de sapă și de plug :
piatra grea, neclintită, sub ape ce fug...

din întâii vremurilor zori,
e-al tău de mii și milioane de-ori
petecul acesta de glie,
și-al tău să fie
pe vecie,
dacă-l vei ști munci
și răscoli,
și apăra
cu toată truda și răbdarea, și dârjenia ta !...

PĂTRU OPINCĂ

Io,
Pătru Opincă,
țăran fără țarină,
plugar fără plug,
ciurdar fără-o vită,
îmi duc viața necăjită
fără strâmbătăți și vicleșug
și brușul de mucedă pită
mi-l plătesc cu sânge din belșug...

O vorbă a mea-i ca o mie...
am slujit cu cinste și-omenie
satului
și împăratului...

de sărac ce-s, toți câinii mă latră,
și noaptea, când pe uliți trec domol,
nu mă așteaptă pe nici un podmol
fete mari cu țâțe ca de piatră...

sapa mea mușcă, rupe adânc,
dar nu-mi aduce nici doară cât mânc...
la secere,
nime nu se ia cu mine la-ntrecere...
coasă ca a mea în țara toată nu e...
sprintenă trece prin ierburi ca de cuie...

rânza mi-e goală, blidul la fel,
dar grâul crește drept ca de oțel,
să se-mbuibe din el
groful putred, ciocoiul mișel...

Io,
Pătru Opincă,
ce-ntre-atâtea moșii n-am doar o șirincă,
înfrunt strâmbele legi și năpasta,
și-n răzmerița ce-n mine crește
sudui vârtos, mocănește,
și scuip pe toată rânduiala asta !...

ION

Groful întinde mâna ciocoiului celui nou
în castele cu uși și trepte multe...
jandarmi cu puști și vine de bou
stau la pândă gândul să-ți asculte.

Ioane,
ești unul,
poți fi milioane, —
vrerile tale ne-nfrânte
să nu le-nspăimânte
nici temnița, nici tunul...

Ciocoiul și groful din totdeauna
sunt una...
Ioane,
ești unul,
poți fi milioane,
să nu-ți poată smulge nici tunul
ogorul de puține pogoane !...

Spre caii tăi, spre voinicii tăi boi
se uită, cu ură, și grofi, și ciocoi...
Ioane,
tu ești uriașul
ce poți osândi la pierzare orașul
de trântori semeți și mișei, —
numai să vrei...

Ioane, ia sama bine !
țara aceasta se razimă pe tine —
cu pumnii tăi iuți
poți tu să mai cruți
ciocoii bulgari, grecotei, arnăuți,
ce-au venit cândva, goleți, de peste Dunăre
să-ți smulgă muncă și supunere ?!...

Ești unul,
poți fi milioane,
curajul tău să-nfrunte temnița, tunul ;
să crească voinicește, să crească,
vrerea ta românească, —
Ioane !

ION CODRU

sunt Ion Codru :
om colțuros, fără modru...
averea-mi : — un fluier și-o măciucă,
merindea-mi : dorul de ducă...
muntele mi-e vatra,
perină : piatra...
am avut turmă, —
de ani nu-i mai dau de urmă...
am slugit la oi
la grofi, la ciocoi...

pădureț oier, —
am îndrugat rugi nătângi lângă cer...
din ce-am avut mi-a rămas : dorul de ducă.
un fluier bătrânesc și-o măciucă...

MUREȘ...

Mureș, Mureș, apă domoală, —
cu sufletu-n răscoală
te privesc de pe nisipul malului
și, prin al trecutului prăpăd,
parcă simt, parcă văd
cum crește, cum răzbate ca-n povești
în revărsări și lupte românești :
sufletul de flăcări al Ardealului...

N-AM TRECUT CU NEGRU-VODĂ...

N-am trecut cu Negru-Vodă peste munte,
ci rămas-am pe Târnave și pe Mureș, și pe Olt,
să rabd, să lupt, să m-oțelesc, să mă revolt,
să-nfrunt : —
sasul, săcuiul, ungurul crunt...
s-ajung, după veacuri, din coadă în frunte...

Pe-aici vecuit-am cu stave, cu turme,
pe șesuri, prin codri, pe piscuri de cremene...
n-a fost om cu min' să s-asemene
în lupta cu muntele, în umblet pe creste...
darnic lăsat-am, prin timp, ca-n poveste
nume romane și dacice doruri, și urme...

N-am trecut cu Negru-Vodă peste munte,
ci rămas-am, în dârjenii crunte,
să lupt
neîntrerupt,
să pornesc în uriașe cruciade
în oștile lui Ion Huniade,
să-l primesc la Bălgrad, cu alai,
ca pe un nou crai,
pe furtunosul voievod Mihai...

Cu Horia și Cloșca murit-am pe roată
pentru românimea toată...
aprins-am mulțimile de uri și curaj
pe Câmpia Libertății la Blaj...
în rândurile moților mândri și crunți,
alături de Iancu luptat-am în munți...

Apoi,
ieșii neînfrânt din al popoarelor război,
în ruptă tunică, numai răni și noroi,
tot mie mi-a fost dat, într-un nebun avânt,
întâiul steag românesc să-l împlânt,
cu mâinile amândouă,
pe Alba-Iulia vremurilor nouă...

CU GÂNDUL DEPARTE

Furtunaticu-mi jind
își schimbă în platoșă haina
și trece Dunărea să-și ducă taina,
prin Timoc, prin Craina,
spre Pind...

Țărani din Pind, din Timoc și Craina,
ca Dunărea,
aceeași pururea,
valahă visez să vă fie
pe vecie :
inima,
limba,
haina !...

Strănepoții-mi, de vor trece cândva Dunărea,
duși de-o pornire ne-nțeleasă,
în orice casă-a voastră ar intra,
să se simtă ca la ei acasă...

IZBÂNZI ÎȚI VESTESC !...

În versu-mi colțuros, crud,
izbânzi îți vestesc, nu prăpăd,
patrie cu milioane de ranițe,
patrie cu vii, nevăzute granițe
din milioane de urechi ce-aud,
din milioane de ochi ce văd,
din milioane de minți ce gândesc,
din răbdare și-avânt strămoșesc...

Slova mea aș vrea să fie purtată
prin orașe, prin sate, pe-ntinderea toată : —
sabie-nsângerată,
ce-n zăngănire neîntreruptă
cheamă la luptă,
la grea, năprasnică, neîndurată luptă !...

N-AM FOST CA ORIȘICARE ALTUL

N-am fost ca orișicare altul :
m-a vrăjit prăpastia, m-a-nnebunit înaltul...
am fost și tigru, am fost și miel,
am fost și aluat, am fost și oțel...
am știut să tac, am știut să țip...
am fost și munte, și fir de nisip,
am vrut drumurile lumii toate,
am râvnit prea dârz ce nu se poate...

În mine : cer și baltă
se unesc, se simt bine laolaltă...
și ura cu iubirea,

și lenea cu munca-mpreună
în mine se-mpacă și duc casă bună...

Mă-mparte noroiul și-naltul...
de ce n-am fost, Doamne, ca oricare altul ?!

STRĂBUNII

Mi-a fost strămbunul proconsul ori dac sălbatic ?!
Sângele-mi ce-aleargă furtunatic
nimic nu-mi spune
de strămbuni, de strămbune !...

Mi-a fost strămbunica patriciană albă, buiacă,
ori pietroasă, dârză, dornică dacă,
învinsă-ntr-un fior năzdrăvan
de vrun mănos legionar roman ?!...

Simt în sufletu-mi titanice ispite,
liniști de plumb, furtuni nemărginite,
prăpăstiile ca și piscurile mă cheamă,
mă sfâșiu între curaj și teamă...
sângele-mi ce nu vrea să m-asculte
mă poartă, om cu pofte mari, pe drumuri multe...

DEALUL M-A ÎNVĂȚAT SĂ SUI

Dealul m-a învățat să sui,
zarea : să umblu haihui,
mușcătura : să muș,
pocnetul de pușcă : să-mpușc,

pumnul ridicat împotriva-mi : să izbesc,
moartea : să vreau să trăiesc,
cuțitul ce-n mână îl scapăr :
să lovesc eu întâi, să mă apăr...
primejdia : s-o înfrunt,
mișeii : să fiu iute, crunt,
bunătatea : să mă plec, s-ascult,
belșugul : să râvnesc și mai mult,
adâncul : să vreau înaltul,
un lucru știut : să știu altul,
neastâmpărul : să n-am căpătâi,
voința de putere : să fiu cel dintâi !...

O, CUM AȘ VREA !...

O, cum aș vrea,
patria mea,
să fiu o aripă de foc din veșnicia ta !...
să mă-nalț în văzduh
numai ochi, numai duh,
cu mii de priviri să pândesc
hotarul românesc...
s-oblicesc :
cine te pândește tâlhărește ;
cine stă gata, cu foamea de lup
să-ți implânte, pe furiș, în trup,
milioane de cuțite
și baionete otrăvite !!!...

ca-ntr-un imens cânt-cutcurig,
aș vrea să-ți strig
primejdiile ce-n umbră cresc și se coc,
și mersul oștilor de-otrăvuri și foc
ce, într-o zi, s-or ridica, cu furie-mpotriva ta...

tu-ți lași inima să uite, să zburde,
iar căpeteniile-ți scârnave, surde,
îți fură de pe trup, cu lăcomie neghioabă,
podoabă după podoabă...

o, patria mea, n-ai tu
nici acu :
temniți și gloanțe și streanguri destule,
pentru căpeteniile-ți strâmbe, nesătule,
ce te calcă-n picioare ca pe-o otreapă
și-ncetul cu-ncetul groapa ți-o sapă ?!...

PRINTRE OAMENI ÎN MERS
(1933)

IATĂ-MĂ !...

iată-mă ! lacom de arșițe, aspru, ne-nfrânt, —
parcă pe-un cal năzdrăvan
am țâșnit cu părul în vânt,
dintr-un vulcan
ori din fund de pământ...

îmi cântă încă-n auz
ca un milion de săbii
ce trec spre țărmi răzimați pe corăbii : —
oștile mele de verde cucuruz...

mireasmă de cânepă, aspră și tare,
mi-aduce de departe din zare
vântul cu bateri de foc...
o, viață de prăpăd și de noroc,
despică-mă în mii de-auzuri și de brațe-n mers
peste timp și univers !...

iată-mă ! pe drumuri și de bucurii flămând...
neastâmpărul îmi arde inima, picioarele...
visul m-așteaptă-mpodobindu-și ponoarele...
mă văd în gând
pământul străbătând
și alte stele aprinzând...
parcă astăzi, pentru întâia dată,

privirea lacomă și beată,
mi-o scald
în apa lanurilor de smarald...
parcă astăzi pentru-ntâia dată
văd soarele...

CÂNT OMUL

Îl slăvesc pe-al visului și-al faptei vistiernic !...
cânt omul ce pășește aspru, apăsat, puternic
de-i rămâne-n piatră urma pasului
și peste vreme, unda glasului...

cânt omul ce cu vrere năvalnică, largă
veacului îi poruncește
împărătește
și ca un proroc,
cu deget de foc
i-arată calea pe care să meargă...

cânt omul ce crâncen se smulge din cruce
și știe ce vrea și unde se duce...
cânt omul cu pas de fulger și piatră,
omul care pe unde trece
face totul să i se plece
și-n închinare idolatră
lumea-n cutremur să glăsuie : iată-l ! —
și legile străvechi le împletește într-o nouă lege
vrând să fie căpetenia, tatăl
mulțimilor mari
dintre cari
uriașe călăuze omenirea-și va alege...

cânt omul oceanic, solar și mănos
pe car' femei cu șolduri tari, cu carnea trează
îl pândesc, îl visează
ca pe-un despot, ca pe-un rege,
din îmbrățișarea-i zdrobitoare să lege
și să nască
în zbateri păgâne,
o nouă seminție, iute, vitejească,
cu pași flămânzi
de izbânzi,
cu pași trufași,
uriași —
pentru prăpastiile dintre vis și-ntre pâine,
pentru furtunateca pace de mâine,
pentru bătăliile crunte, de mâine !...

BRADUL

lui Emil Zegadlowicz

în zăduf, pe-a craterului vatră,
sub suliție știrbe de vânturi ce latră,
ruptu-și-a drum îndărătnic prin piatră...
și lacom de soare, și zvelt, și stingher,
ca din rădăcini enorme de fier,
din trândava lavă bolnavă,
fără zor și zăbavă,
drept, dornic, crescut-a spre cer,
sub fulgere fără de număr,
sus, pe-al vulcanului umăr...

ÎNTRE VRERE ȘI TĂGADĂ

între vrere și tăgadă — rupt,
și-ntre cutezanțe și datine,
calc singur pe drumuri ce-ncep, dedesubt,
lumea pân' la capăt s-o clatine...

și-ntre vatră și dărmare — vrând
după crâncena trupului lege-ne
vrea cuiburi de flacări gându-mi flămând
peste vreme și hăuri să legene...

între culme și prăpastie — zburd
dincolo de biruință și-nfrângere...
cu mine tot mai crud, tot mai orb, tot mai surd, —
vreau inima-mi doar pentru alții să sângere...

VRUT-AM

vrut-am c-o vorbă să umplu un veac
și-apoi, posac și sărac —
să tac...
c-un semn, un neam voinic
să ridic
din nimic...
și-apoi, apoi,
sub sorii lui noi,
sub pasu-i enorm, —
să dorm, să dorm...

ION

țăran pietros cu pași voinici,
ce drag mi-ai fost și drag îmi ești, —
pentru tine, pentru-ai tăi arar au curs pe-aici,
prin vreme, râuri de cerneli cerești...

pentru truda ta, pentru voi,
schimbatu-mi-am ades condeiu-n retevei
și-am izbit mânios în grofi și-n ciocoi,
și-n cămătarii putrezi și mișei...

singur, și subțire, și tânăr : un cetin
în codrii voștri de copaci de rând, —
cine v-a fost ca mine mai prietin
de când v-ați pomenit arând și semănând ?!...

țăran pietros, în munci călit,
pe petecu-ți de glie te visez — împărat,
zidind sub sori de foc, cu sârg întraripat,
lumi noi pe temelii de neclintit !...

TODOR SĂCURE

numele meu : Todor Săcure...
inima mea : ciuntă pădure...
slujit-am pe-aicea la oameni de-a valma,
sâmbrie fostu-mi-a : foamea, sudalma...

în mâinile altora — biată unealtă —
așa poate fi-voi și pe lumea cealaltă...
că lumea așa-i :
pentru unii — iad ; pentru alții — rai...

uite-l și pe Todor Săcure !
toți vreau să-l suduie, toți vreau să-l fure...
cine să-i spună
și lui o vorbă bună
când lucră cât zece flăcăi împreună !?...

când pică de somn, nu-l lasă să se culce
și-l scoală când hodina-i mai dulce...
nu-s oameni ca toți oamenii, pesemne,
tăietorii de lemne !

*

am adunat atâta amar în viața mea
că-n blid o lacrimă de mi-ar pica,
zama orișicât de dulce ar fi,
s-ar înăcri...

sunt Todor Săcure,
cel cu inima ca o ciuntă pădure
pustiită de foc,
de foc și nenoroc...

c-am venit pe lume cu piciorul stâng,
că-s iertător, că-s poate nătâng, —
cui să stau să mă plâng,
cui să stau să mă plâng ?...

se lasă ceață grea peste pădure
și-acopere cu vreascuri și cu frunze sure,
ca pe-un pierdut topor
gândul mut, pietros și răbdător
al lui Todor Săcure...

ION ROATĂ

Io,
Ion Roată,
unul din pietroasa, aspra gloată
trec pe-al vremii cal fără de frâu,
fără cuțit și pistoale la brâu...
armă mi-e — spicul de grâu.

târât din ziua de ieri,
fără-averi,
fără somn,
sânger încă de palme,
de paturi de puști, de sudalme,
fără-ogor, fără pâine,
dar mâine,
ca niciodată,
fi-voi mare, darnic Voievod și Domn
peste țara românească toată...

COPIL DE MOȚ

fără sârg,
cu căciula cât un ciubăraș de mare,
trece, domol, prin târg
să-și vândă cele două ciubare...

cu fața arsă de soare și slabă,
ca muntele, el n-are nici o grabă...
în ochii vineți azurul îl poartă
din uliță-n uliță, din poartă în poartă...

se pierde printre oameni, flămând,
cu-al Detunatei cer, în gând...
în lupta asta grea pentru pâine,
unde-l va duce ziua de mâine ?!...

DESCĂLECARE

cu văzul — vârtej vulturesc,
drumurile, zările le ispitesc...
din creier aspru de munte cobor
cu foame de holdă și de ogor

orice drum ce-l bat p-aci mereu,
cu pasul tânăr, iute, greu, —
e-al meu ! e-al meu !

pus-am puternic piciorul aici
spre-a nu mai da un pas înapoi,
și-ntre oameni greoi,
și-ntre câini ce latră,
pândit, dușmănit,
adăpost mi-am zidit
din cea mai tare piatră...

clădind făr' de răgaz
cu pumn, cu gând viteaz, ,
stărui ca de piatră aici
să leg pași de pași,
urmași de urmași,
să cresc pe urme de pitici,
mănoși, îndrăzneți uriași...

CINE N-ARE NĂDEJDE FLĂMÂNDĂ...

Cine n-are nădejde flămândă
de izbândă,
moare de teama de moarte...
ochiul nostru îndrăznește
și privește vulturește :
sus și departe...

căci, cine ne oprește să clădim, —
peste asprul ținutirim
și uriașul gând romano-dac —
într-un an ca-ntr-un veac ?!...

cine ne oprește
să-ncercăm voinicește :
să fim ce vrem să fim ?!...

și ce ne împiedică oare,
lumii să-i dăm aur și pâine
și să-nălțăm peste noi,
— noi, strănepoți de păcurari nomazi —,
în fața Romei, Parisului, New-Yorkului de azi,
biruitoare
sub crivăț și soare,
titanicele noastre Sarmisegetuze de mâine ?!..

AM COBORÂT MUNTELE

am coborât muntele
pe cal fără frâu
cu foame aspră de șes și de râu...

am coborât muntele
cu toată puterea de piatră a stâncilor,
cu iuțeala de tigru
a părăului ce saltă și trece-nainte,
în marea amiază fierbinte...

de-acolo aduc eu răbdarea
stejarului sub fulgere
și-a piscului bătut de veșnice ploi...
de-acolo aduc
fulgerătoare porniri de haiduc
și nepăsarea fără de margini a bradului
pe piept de prăpastie...

voi supune șesul, Murășul, Dunărea,
și le-oi sili, precum voi vrea,
să trăiască după voia mea...

am coborât muntele
pe cal fără frâu
cu foame năprasnică de șes și de râu...

AM VRUT

am sângerat și îndărătnic am vrut
peste răzmeriță crâncene, mut,
peste năpârliri fără număr...

munții din drum m-am zbătut,
nebun, să-i strămut
cu opintiri de umăr...

NEAM AL MEU...

neam al meu,
cu flinte nevăzute la umăr,
ține-ți treji și-n somn mereu
ochii, puterile fără număr !

pân' lângă coliba din urmă
pe cea mai uitată piatră de plai
fă să-și sporească spornicu-ți grai
a vorbelor mare, noptatică turmă !

drumurile către cer ți le număr
peste prăpastii fără număr...
gându-mi : lotru, păduratic câne,
neclintit la picioare-ți rămâne,
cu văz peste noapte și mâne...

MĂ RISIPESC

mă risipesc ca șuvițele fumului
în nemărginirea albă-a drumului...
și încă nu-i putere a apelor și-a focului
să mă oprească, pentru totdeauna, locului...

mă duc, vrăjită apă să-i dau murgului,
din apele de foc ale amurgului,
sub bateriile de pe urmă ale vântului
dincolo de capătul pământului...

PÂINEA NOASTRĂ

pâinea noastră cea de toate zilele :
puterea de-a-nfrunta
soartea cea mai aspră și mai grea,
dă-ne-o nouă, dă-ne-o, Stăpâne,
astăzi și mâine...
și pururea...

nu ni-e încă văzul scurt, nici mâna grea...
avem încă de plugărit
și de gândit,
și de zidit
din nesfârșit în nesfârșit...

pentru asprul mers ce ne rămâne
pe dincolo de azi și mâine,
dă-ne vreri de oțel
și brațe la fel,
și inimi la fel...
și pași de fulger, Stăpâne !...

HORIA
(1935)

ÎNCHINARE

te ridici uriaş, de departe,
de dincolo de schinjuiri şi moarte,
peste-al veacurilor praf şi glod,
peste călăuze surde şi deşarte...
iar eu, ca şi tine ieşit din norod,
vorbe de flăcări să-nnod,
să deznod,
ca unui vajnic voievod
îţi închin această carte...

HORIA

de jos
te-ai ridicat drept, pietros, viforos,
pentru moţi,
pentru cei săraci şi goi, pentru toţi...
şi-ai despicat în două istoria,
ţăran de cremene,
cum n-a fost altul să-ţi semene,
Horia !

te-ai desprins aspru din gloată,
cu-obraji supți,
cu ochi crunți,
să lupți
să-nfrunți
din sălbatecii-ți munți :
oștile craiului, temniță, roată...

vrut-ai să spinteci pe munți, pe văi,
largi, netede, slobode căi,
pentru ai tăi,
cei mâncați de străini, despuiați
de biruri, de zbiri,
de rele-orânduiri...
și uitați
de regi și-mpărați...

pân' la Bălgrad pe roată,
uimind călăi, nemeși, gloată,
ți-a bătut neschimbat, sub țundra săracă,
aceeași mare, neînfricată inimă romano-dacă...

duhul tău trăiește încă treaz în munți
și va trăi dârz cât vor domni peste moți
zbiri crunți
și mișelnici despoți...

uriaș domn,
pe-al adâncurilor noastre sfâșiat somn,
pe-al răzmeriților roșu praznic, —
mai roși-vei oare vreodat', năprasnic,
acestui neam, viața și istoria —,
tu,
munte,
al vrerilor noastre celor mai crunte.
Horia ?!...

ÎN PĂMÂNT, ÎN PIATRĂ

în pământ, în piatră,-n văzduh
trăiește pe-aici războinicu-i duh...
potecile toate și-aduc aminte
de mersu-i fierbinte...
împlântată sus în pieptul muntelui,
o stemă roșie : inima lui,
împărătească stemă a Ardealului,
singură,
una,
pe totdeauna...

ÎNTÂLNIRE

istoria
în mersu-i de urcușuri și căderi,
alături i-a pus, în vălmășagul de ieri,
pe Doja și pe Horia...

ei doi
în gând și-n faptă s-au întâlnit
peste prăpastia ce-ntre neamul lui Arpad și noi
de veacuri se sapă necontenit...

SOMNUL VRUT-A SĂ MI-L ADUCĂ

somnul vrut-a să mi-l aducă :
sfântă nălucă...
de pe roată ca de pe-o stâncă,
din uitătura-i adâncă

simţii că mi-aruncă
o cruntă poruncă,
poruncă pe care, ca un lunatic,
s-o samăn sălbatic,
s-o împrăştiu păgân
din rumân în rumân,
pe uliţi, în carte,
până la moarte...

DE-AI IEŞI DIN MORMÂNT...

de-ai ieşi din mormânt între noi
şi-ai vedea atâţia morţi zdrenţuroşi pe munţii goi
şi neamul întreg flămând ca acu,
ce-ai zice, Horia, tu ?!...

te-ai jelui, ai doini din fluier,
ori ai da un nou şi lung, şi roşu şuier,
munţii toţi să se cutremure,
lifitele câmpiei să tremure,
să le vezi îngrozite, de pe culmea-ţi săracă,
din ale belşugului târguri cum pleacă ?!...

de-ai trăi tu
acu,
ce-ai face, Horia, cu mişeii ce vând
norodul flămând ?!...
nu ţi-ar veni să-i cauţi pe toţi,
de gâturi să-i scoţi,
din paturi, de la cini, de la prânzuri,

şi-n mijlocul pieţelor celor mai mari,
ca pe cei mai mişei tâlhari,
de limbă să-i spânzuri ?!...

ÎN GROAPA TA

când strivit, înfrânt,
trupul ţi l-au aruncat în mormânt
ai grofilor străjeri, —
cu propria-i mână
şi-a strâns întâiul bulgăr de ţărână,
pentru propria-i groapă, Ungaria de ieri ..

PRIN A VEACURILOR CRUNTĂ STRÂMBĂTATE

prin a veacurilor cruntă strâmbătate,
tu ai fost întâiul
ce ai făcut să i se simtă opincii călcâiul
şi dup-ale grofilor uşi ferecate...

ai stat ca de-oţel şi glăsuit-ai verde şi tare
oriunde nedreptatea-şi zornăia cătuşile...
când n-a mai fost chip, deschisu-le-ai munţilor
uşile
şi-ai chemat la luptă fără cruţare...

şi lupta curge de-atunci înainte :
mare de foc prin vremuri pân' la capăt...
pe muchi de răzmeriţi mă rup azi şi scapăt :
nour peste leagăne moţeşti şi morminte...

GROFII AU CREZUT CĂ TE-AU ÎNFRÂNT

grofii au crezut că te-au înfrânt
și te-au închis, pe totdeauna, în mormânt,
dar tu, cât Ardealul acesta de mare,
pe-al primejdiei roșu cal călare,
te-ai ridicat, peste mormânt, mai dârz, mai tare...
și te-ai însutit,
te-ai înmiit,
necontenit,
ca iobagii-n suflet să te poarte,
în lupta lor pe viață și moarte...

N-AI FOST NICI VOIEVOD, NICI CRAI...

n-ai fost nici voievod, nici crai,
n-ai purtat sceptru, nici mantie cezarică...
așa precum erai :
cu căciulă, în opinci și-n sarică, —
cine-ar fi putut chipul să-ți suie
pe-o piatră de statuie ?!...

MORT E DE MULT IOSIF ÎMPĂRATUL...

mort e de mult Iosif împăratul
și praf alesu-s-a de-mpărăția lui...
cât vezi pe-aici, de-a lungul și de-a latul,
e slobod astăzi drumul motului...

altă rânduială, alte graiuri, alte legi...
răsună dulce chiar și asprele porunci
date drept, pe limba noastră, nației întregi,
cum pentru noi nu răsunau atunci...

drumul nostru merge tot neted înainte,
dar departe, pe întinsul colțuros al drumului,
o ruptă roată ne aduce-aminte
de jertfa ta ce n-a pierit ca umbra fumului...

ALBA-IULIE, DE PRAZNIC ÎMBRACĂ-TE !...

Alba-Iulie, de praznic îmbracă-te !...
și-adună-ți cei mai drepți și mai pietroși voinici,
din munți, din câmpii, de pe maluri de ape,
cu inima unii de alții aproape,
să-și prăznuiască dezrobirea aici
unde Horia, de sub zăvoare și lacăte,
a fost dus să moară pe roată...

MINERII
(1937)

MINERII

prin munți, prădați, prin strâmte văgăuni,
se nasc și,ca prin temniți, trec prin viață...
i-ademenesc comori ce-orbesc, comori-minuni...
și ca pe niște negre gloate de nebuni
i-atrag, încet și uitător, prin ceață...

îi tâlhăresc nădejdi, neliniști milenare
ce le lunecă — lunatici șerpi — în sânge...
îi tâlhărește cenușia depărtare
și noi lumini în suflet le răsfrânge...

și zi de zi în minele afunde,
cu trup, cu suflet în tăcute lupte,
se zbat să smulgă tot ce muntele ascunde :
mineri posaci, cu bluze negre, rupte,

mineri-năluci, cu grele târnăcoape,
cu lămpi din aripi vii de întuneric,
cu cari încearcă să surprindă, să dezgroape :
comori avare, aurul himeric...

cazmaua mușcă-n straturi aspre și rebele...
scântei țâșnesc, străfulgeră din ele...
și cum se mișcă grei, nătângi prin neguri grele,

cu ochii înnoptați,
par groaznici schilavi, făcători-de-rele,
ucigași de regi și de-mpărați...

cu lăcomie oarbă sapă, sapă,
și se opresc ursuzi când viața-i întrerupe,
iar când petrec, din grelele lor cupe,
în duminicile lor vijelioase,
în loc de pace, cu răzmeriți se adapă...
zăduful pălmuie sălbatic, muşcă...
crâşma-i cuptor zidit din praf de puşcă...
uităturile li-s ascuțișuri tari de țeapă...
cuțite scapără în pumni ce crapă...

dar mina-năbuşe — sălbatice scântei —
furtunile ce prind să crească, iuți, în ei...
ca funiile se-ntind, sub stânci, ale lor vine,
pe gâturi de oțel, pe brațele robuste,
iar ochii-n scânteieri, de ei parcă străine,
împrăştie tristeți de nesfârşite puste...
vorbele trândave, ciunge ce-și iau zbor
din inimile lor de-ntunecimi, sătule,
par grele, zdrențuite libelule
ce se lovesc de ziduri reci și... mor...

și ei trăiesc, se zbat, se sting aşa,
visând comori
ce zac poate sub focul altor sori,
în neştiute, moarte-adâncuri, undeva,
dincolo de timp și viață, undeva...

muncesc uitați, cu brațe și cu gânduri de văpaie,
cu uitături de câine...
și când târziu, târziu apoi,
de griji lumești, de gânduri goi,
la poala jefuită-a muntelui enorm,

în care joase și colibe putrede, adorm,
când peste lume visele-s stăpâne :
la masa largă și-ncărcată-a zilelor de mâine,
veseli, cu cuțite de-aur taie
din cea mai albă și mai bună pâine...

CA DIN STERPE COLINDE...

ca din sterpe colinde,
foamea nebună,
ca o furtună,
ne-adună,
ne prinde,
ne vinde...

oriunde-ar fi să pornim,
ca-ntr-un țintirim
tot aici nemerim...

pe stăpân nime nu-l știe
decât de pe hârtie...
o fi frumos ?! o fi urât ?!...
noi doar atât
că om de omenie nu-i
știm pe sama lui :
și nu poate să fie...

pentru aurul ce-l ridicăm grămezi
ca grâu-n după amiezi
precum vezi :
câte-un bruș de pâine,
cât pentru-un câine...

PARC-AȘ FI DE-O MIE DE ANI...

parc-aș fi de-o mie de ani...
zdrobit miner, hulit român,
mă-ntorc schilod, c-o zdreanță de plămân,
din iadul iadurilor de la Petroșani...

carnea pe mine-i ca arsă, ca fiartă...
gândul meu : răznită, oarbă muscă...
cine intr-aici, pe picioare se uscă...
ciocoiul și groful nu iartă...

n-avem un loc al nostru sub cer
pentru mese cu piciorul strâmb...
n-avem pe pământul ăsta nici un dâmb
cu grâne, pentru foamea noastră ce-ar mânca și fier...

de-atâta praf ni-e uitătura de cărbune,
o, dacă-ar fi să am un petec de pământ și-un plug,
cu copiii mei m-aș rândui la jug
și, slobod, aș ara din zori pân'soarele apune...

dar n-am decât aceste brațe grele,
crepate, ca de cuțite, de trudă...
mai putea-voi izgoni cu oare foamea crudă,
din bordeiul ăsta orb, cu ele ?!...

ciocoiul mișelnic, fudul,
în aur vrea să schimbe cel din urmă cărbune...
jandarmul suduie și-ndeamnă cu pușca, s-adune
pentru trântori, aur și argint destul...

pentr-un strigăt m-au purtat din temnițe-n
temnițe,
m-au schinjuit zile-ntregi, săptămâni...
urma lanțului mi s-a săpat adânc pe mâini,
dar gândul nime nu poate să-l întemnițe...

plămânii mi-s roși, genunchii mi-s moi...
de viu mă usuc aici în munci și putrezesc,
în strâmbătăți sub cer, sub pământ românesc,
pentru-o mână de scârnavi și ucigași ciocoi...

dar, vai, aceste mii de grele târnăcoape
când s-or ridica odat', vijelios, în soare
pentru lupta noastră cea mai mare —,
câți dintre ciocoii nesătui vor mai putea să scape ?!

PESTE PRĂPĂD...

peste prăpăd de prăpăd
vreau s-ajung,
vreau să văd :
până la umăr — ciung,
brațul prea lung,
brațul dedat la rău,
scârnavul braț de călău
al stăpânului tău...

cu gândul la pândă
lângă mina flămândă.
zilele mele atâta încă ceru-le —,
minerule, minerule !...

ȚARA
(1937)
(Fragmente)

uite-i !...
arși de soare, aspri, 'ndrăzneți,
crainici iuți ai unei noi vieți...

ca printre fulgere, prin furtuni, pe sub grindini
vin voinicește de pretutindeni :
pădure mișcătoare de goruni nebuni,
oaste făcătoare de minuni,
cu vrere năprasnică, vie
de-atotputernicie...

feți-frumoși ai unui nou noroc,
cresc sprinteni, s'oțelesc, se răscoc,
sub ceruri de plumb și de foc...

în foamea-i de faptă și infinit,
țara cu trup tâlhărit,
cu inima arsă,
dârză, mănoasă-i revarsă :
puhoi spre-mpotriviri,
peste porunci de zbiri,
spre încleștări ce i-adastă,
pe cea mai înaltă creastă...

rupți de străbuni, de părinți, —
cu vreri, cu pași fierbinți
calcă prin timp, biruindu-l
cu truda, cu'ndrăzneala, cu jindul...

sub pașii lor iuți de-avangarde,
piatra, pulberea scapără, arde
și drumuri de foc se rup, împărățește,
spre-un aspru destin ce se împlinește...
tabere cresc, — veacul să-l clatine,
peste tânguieli împietrite în datine...
tabere cresc — vaste cetăți,
peste gemete și strâmbătăți,
peste schilave răzmeriți de-altedăți,
peste-ntinderi de plecate capete,
peste putrede robiri ce-ncep să scapete...

prin ierburi ca de cuie,
tabere, puterea năprasnică, șuie,
și-o suie,
pe muntele învins, despicat,
pe care-l calcă, neîncetat,
mers apăsat,
mers încruntat
de-opincă năzdrăvană și bocanc ferecat...

fruntea se-nfrățește cu palma...
flăcăi de bronz, în arșiți, de-a valma
țâșnesc, în cete, cu sârg neînfrânt,
ca din fund de pământ,
ca din piatră,
spre-o nouă, veșnică vatră...

le simți dârjenia, din ochi, din falcă,
din felul cum calcă...
din patima lor aspră și idolatră,

din pumnii de piatră...
din foamea lor grea
de cer și de mâine...
din mersul lor : roib fără frâne
spre-un uriaș altceva...

sprintene sape
și târnăcoape
schimbă trândave alvii de ape...
le-năbușe răzmerița ce crește — potop...
le vindecă mersul zănatic și șchiop...
pe urme de bălți cu ape schiloade,
slobodă, glia fierbinte dă roade...
[. . . . . .]

uită-ți foamea de lup !...
uită-ți de tine, trup !...
pentru-ale zilei de mâine cântece —
uitați-vă foamea sălbatică, — pântece !...
strânge-te-n trăiri tot mai iuți, tot mai vii,
năprasnică sete de-a stăpâni !...
nestăpânită năvală
de vreme imperială !...

pași de sudoare uzi...
prin pulberea clipei i-auzi...

ciocanul cântă
în pulpa stâncii când se împlântă...
latră cazmale de-a valma...
plouă fruntea, sângeră palma...

veacul călit, frământat,
știi-va pe unde-am călcat...
țara, peste vremi, aduce-și-va aminte
de urma noastră fierbinte...

nu-i lege, nu-i fărădelege
gândul la ochi de-acum să ni-l mai lege...
nu-i furtună aspră să ne-ntoarcă-n gât
vorbele ce-n noi dospit-au atât...

ca un lunatic orb, pe-un flaut,
prin beznele mele, te caut,
te caut :
cuvânt fără saman, între cuvintele multe,
când te-oi urla, — dumnezeiască pradă, —
ţara toată în genunchi să cadă
şi, cu pumnul pe armă, să te asculte...

timpul al cui e ?
al cui e ?
cine ne bate braţele-n cuie,
ce ne-nţeles neghiob nenoroc
putea-ne-ar vreodată opri iar pe loc :
paşii de foc,
gândul de foc ?!...

vremea, uriaşă izbăvitoare biserică,
de blid şi şovăieli îi desferică...
din aceleaşi străvechi, oloage cuvinte, —
sprintenă,
nouă,
fierbinte,
îi îmbrânceşte-nainte —
o altă limbă...

ţara se şterge la ochi şi paşii şi-i schimbă...

Arad, 1935.

MARIA DOAMNA

(1938)

(Fragmente)

Visterie uriașă, fierbinte
de cuvinte,
ca cel mai mare neam
din univers,
ar trebui să am, —
din vifore de vers,
de vers imperial,
să-ți fac piedestal
ție,
statuie vie
și făr' de-asemănare,
furtunatecă strănepoată a lui Petru cel Mare...

Depărtările, pe drumuri lungi de vis
ni te-au trimis :
cosânzeană-minune
din soare apune...

Vorbele mele : țărance roabe,
cum să s-apropie de-atâtea podoabe ?!
Mâinile lor nătângi și sărace,
cum să-ndrăznească să te îmbrace ?!

Cu ce măiastră unealtă să tai,
din sălbatecu-mi grai :
salbă și strai
să se potrivească,
cu făptura ta împărătească, —
lung și alb strai,
de pe umeri să-ți cadă
cascadă
și-n lumini orbitoare să te-nvelească ?!

Cum pot din văzduhuri eu rumpe,
cu palme de lavă :
fulgerul-faur, —
cu-ale gândului ciocane de aur,
în freamăt de slavă
să-ți bată
cu pumnul într-aripat
de rapsod împărat,
pe-a piscurilor nicovală de cremene :
nouă coroană de pietre scumpe
cu visu-ți făr' de margini să semene ?!

Ce somptuoasă hlamidă,
cu copacii mai tari ca de fier,
ar fi putut să-ți închidă,
ca-n grele cilicii de ger,
ființa de freamăt și cer ?!

Ai venit între noi ca o stea...

Imensă de fier, vrerea ta :
maiestuoasă, britanică navă, —
s-a ivit deodat' prin ceața grea,
prin bezna trândavă
cu flamuri albastre,
pe Dunărea,
pe Marea Neagră a destinelor noastre...

Și-n porturile noastre adormite din care,
nici un gigant învolburat de depărtare
nu s-a desprins,
— crâncen haiduc al apelor, — vreodată,
aprins
de necuprins,
pe vreo corabie halucinantă...

Te-a-nflorit a zăpezilor ispită...
În toate trenurile visului urcatu-te-ai grăbită...
Te-ai legănat în ale duioșiei moi rădvane
și, cu chip fermecat,
necuprinsurile le-ai cutreierat
în sănii năzdrăvane...

N-ai șovăit nicicând pe urmele piciorului,
pe dealurile și pe munții uriași ai dorului...

Nici un val
și nici o undă de peruzea
din mările în care te-au scăldat,
n-a uitat,
nu va uita,
privirea-ți și surâsul triumfal...

Ai troicelor lunari zurgălăi
ș-au stins, ș-au stins
clinchetul aprins
în zarea fumurie a anilor tăi...

Roibii de-atunci, în herghelii sirepe,
pierdutu-s-au pe totdeauna
cu ploaia, cu furtuna,
în necuprinsul necuprinselor stepe...

Și când, ca din străvechi povești,
pașii cerești
ți i-ai oprit și risipit printre noi, —
țara cea nouă, în lung și-n lat,
te-ar fi purtat
în care trase de-o mie de boi...

Cu neamul acesta — una —,
ca a fericitului visată cămașă,
bucuria de-a trăi, te-a făcut uriașă,
te-a crescut peste tine furtuna...

Știut-ai buzele scurt să ți le mușți
și să treci înainte, vitează,
în a vieții tale măreață amiază,
ca printre trandafiri, printre codrii de pușți...

Grămădind în vrerea-ți vreri milenare,
n-a fost nici un om, nici munte
să-nfrunte
visul și puternicia ta făr-de hotare...
[. . . . . .]

București, 24 iulie 1938.

PESTE PRĂPASTII DE POTRIVNICIE

(1938)

(Fragmente)

peste prăpastii de potrivnicie,
eu te slăvesc, năprasnică Rusie,
pentru că nu dormi,
pentru că ne pândești,
cu ochi tâlhărești
și enormi...
și nu ne lași să ne-odihnim,
în picioare să putrezim
lângă tine ca-ntr-un țintirim...

în vers împărătesc
aș vrea să te slăvesc,
pentru zvârcolirile-ți făr' de hotare,
pentru foamea ta sfâșietoare
care ne izbește
fulgerător, hoțește,
ca de pe-o nesfârșită, 'nfuriată mare —
o sălbatică năvală de-aer tare...

cine ți-ar putea blestema
râurile fără țărm, întinderea,
pumnii fără număr, ochii hoți
și neastâmpărul de care scutura nu te poți ? !...

pentru-un tânăr titan mereu **nesătul,**
unde-i pământ și cer destul ?!...

vreai peste noi să-ți spinteci roșu vad
spre Țarigrad,
cum am face și noi, poate,
răsuciți de vreri nemăsurate,
dacă-am fi stăpâni pe nesfârșirea ta,
dacă-am fi mai cruzi, mai răi,
dacă-am avea :
pumnii tăi,
plămânii tăi...
dacă ni l-ar arăta, alb, din a vremilor zare,
vrun valah de statura lui Petru-cel-Mare -

vreai să ne dai la o parte,
să ne-mpingi în beznă și moarte,
pentru ca să stăpânești cum vreai
peste această gură de rai,
până la Cornul de aur, supus,
și mai departe
către apus...

vreai, pumnul lui Lenin, crâncen închis,
să ni s-arate roșu, pe cer, ca în vis...
să răsune războinic poruncile-ți crunte
smulgând sângerândă-ascultare
și oarbă supunere,
din munte
în munte,
de la Putna la Mare,
din Maramureș la Dunăre...

până-n adânc ai vrea să crape în două
munții lui Horia...
pe toți să ne-ngroape de-a valma, 'ntr-o clipă, istoria,

într-o surdă năruire nouă...
să nu mai iasă la drum moțul cu vorba și doina lui,
aspru, ca din piatra muntelui.
[. . . . . .

eu te slăvesc,
te pândesc,
pentru că ești puternică și nesfârșită,

vrednică de vecini cu vrere de cremene,
de vecini la mers să ți s-asemene,
să nu răspundă potopului tău de pietre, cu pită...

eu te slăvesc, cu mâna pe pușcă,
de piatră, la pândă,
printre primejdii cu limbă flămândă
ce țipă și mușcă...
eu te slăvesc, sângerând,
fremătând,
cu neamul meu întreg, în gând, —
țară a beznelor,
tu
deșteptată brusc din milioane de somnuri
în cățărări lunatice, de fier,
spre cer...

vrerea noastră iute, neînfrântă,
cântă
în bezna de chiote sălbatice, ruptă...

izbește-ne, de vreai, de poți,
și dacă ne-om feri de luptă, —
zdrobește-ne, subjugă-ne pe toți
și ară cu noi,
sub vânturi și ploi,
în miazănoaptea de sloi,
în miazăziua fierbinte,

stepele roșii, sprintene, noi,
ale mergerii tale 'nainte !...

potrivnică fără margini, Rusie, —
de fierberi, de puternicie
beat,
te-am blestemat,
te-am blestemat atât...
te-am iubit,
te-am urât...
cuvintele-mi sângeră încă în gât,
pentru sufletu-ți de vedenii junghiat,
pentru foamea ta de infinit,
pentru ce-ai dărmat
cu suflet uriaș ori pitic...
pentru ce-ai zidit
din scrum, din nimic...
pentru umbletele 'mpărătești
în care crești, te-mpletecești,
între *da* și *nu*,
Rusie, tu
țarînă-n delir, —
trup în care milioane de pofte zănatice latră,
țarînă târâtă de-ostași și mineri,
peste miile-ți de primăveri,
în paturile lor de piatră...

țarînă sălbatică
ce peste veac, apocaliptic, te întinzi,
așa la noroc,
ca peste-o gigantică terasă de foc,
și vreai să cuprinzi,
să aprinzi,
cu arma și cuvântul —
și vreai să strivești

în îmbrățișări împărătești,
sub pieptul tău de fulgere
pământul...

pașii noștri-n tot mai sprintenă smulgere
din glodurile putrede ale stării pe loc,
gândul nostru-n goană tot mai repede
vor ști de poveri și deșertăciuni să se lepede,
să scapere dârzenie și foc,
să schimbe nenorocu-n noroc,
și peste drumuri noi să străfulgere...

încă nu ne-am revărsat în necuprins
până unde setea noastră de hotare ne-a împins...
pietre de hotar de nestrămutat,
sau iuți ca răzmerița,
cresc pe unde-am călcat,
pe unde-om călca...

de ce nu m-ai sortit
să fiu, o, Doamne, peste-un veac împlinit :
aspră căpetenie de nebiruit,
om dârz, solar, cu steaua în frunte,
gata pământul întreg să-l înfrunte,
din izbândă-n izbândă, aprig mereu,
să smulgă ochi pentru ochi și dinte pentru dinte,
pentru ca neamul acesta al meu
să meargă năvalnic, mănos înainte...

nu ne-am cântat împărătește încă
de pe cea mai albă și înaltă stâncă
a Carpaților noștri de cutezanță și vis,
peste veșnicii pustii,
peste ape sângerii,
peste furtuni, peste abis,
peste lupte uriașe, peste țintirim,

cântecul mare pentru care-am trăit,
pentru care ne zbatem,
sângerăm
și trăim...

drumul pe care însăr azi, și scapăt,
așteaptă să fie bătut pân-la capăt...

EMINESCU
POEM
(1939)
(Fragmente)

[. . . . . .]
pe drumuri sprintene și fără moarte,
din Tisa până-n Bug și mai departe,
din Maramureș până-n Pind,
din Panciova pân-la Marea cea Mare,
cuprins de-o necuprinsă-nfiorare,
de-o sete de viață fără hotare,
aș vrea, ca-n basme, să-ți aprind
peste ziua de azi,
cu milioane de vânjoase și cucernice mâini,
lumânări ca niște brazi,
precum ca, pe vecie
să se știe
pe unde cresc, în zbateri și trudă,
și luptă, și-asudă,
și sângeră români,
să se știe anume de-acu :
cine-ai fost tu,
năprasnic bard,
în care toate clopotele neamului ard...
meșter feeric,
faur
de poduri de aur
peste furtuni, peste-ntuneric...

pisc al cântecului meu rebel
crescut sub fulgere și vânturi de oțel,
cântec pe care azi ție unuia ți-l aduc,
în închinare idolatră,
ca unui drept, neprihănit voievod,
un îmbătrânit, pleșuv haiduc,
cu bocanci de sânge și de glod,
ce și-a spart prin cremene și piatră
poteca cea mai aspră și mai lungă,
beat de culmi și de azur,
cu văzul : fulgerat vultur,
singur, printre potere-narmate până-n dinți,
cu pași fierbinți,
în cojoc de colb, în fața ta s-ajungă...
haiduc, odat' stăpân pe piscuri și pe Dunăre,
azi spre tine, fără flintă, fără plumbi,
cu pașii repezi țintuiți parcă pe loc de nevăzuți
porumbi,
gata de moarte, gata de supunere...

călăuză,
cu vorba ca piatra, ursuză,
să fii vrutu-mi-ai,
pe drumurile-acestei guri de iad și de rai,
tu, cititor în stele
și-n adâncuri,
proroc
în calendarul de crivăț și foc
al zilelor mele...

tu, pentru care vremea, pân' la cer, va să zidească,
prin veacurile crunte ce vor veni,
în năvalnice-opintiri, în munci de fiecare
zi,
peste furtuni : o Romă românească...

peste-a cuvintelor traco-romanică, noptatică gloată,
peste visteria ei, în mii și mii de locuri îngropată,
— crai
pe-un împărătesc și furtunatic grai, —
tăcerile noastre de veacuri, ca nimeni niciodată,
glas ai venit să le dai...
[. . . . . .]

Dante valah, Măria-Ta,
— în foamea ce sălbatic trupul ți-l mușca
ca o vulpe mișea
ascunsă-adânc sub haina-ți grea —,
în trecerea scurtă pe-aici
ți-ai mâncat unsuz, în taină, inima,
printre mișei, printre pitici...

n-a curs nicicând și pentru tine Dunărea
nici cât pentr-un hoț de cai...
nu te-a-nfiorat în ale apelor ei potcă,
nu te-a legănat pe-al valurilor rai
ori sub ale vânturilor năprasnice săbii
nici o lotcă
și nici bătrâne ori albe corăbii...
[. . . . . .]

Soarte !
din milioane oarbe și deșarte,
din surde Mări-Moarte,
ni l-ai ales, ni-l alegi,
l-ai înălțat
și-l înalți
peste toți ceilalți,
peste voievozi, peste regi,
el, singur,
peste viață, peste moarte,

cu adevărat :
împărat...
dintru-nceput
până-n asfințitu-i fără de-asfintit,
fără-arginți, fără scut,
de mii și mii de răni zdrențuit,
nici o bătălie n-a pierduti
acest nou, vajnic Împărat-Traian,
stăpân
păgân
pe-un grai năzdrăvan,
învolburat împărat
ce ne-a lăsat
cu limbă de moarte,
închise, în grabă-ntr-o carte :
hrisoave cu grele peceți
și-o țară, s-o zidim, prin veac, îndrăzneți,
ca pentru mii și mii de vieți...

ca zborul solar al vulturului,
cântecul lui
a fâlfâit de mult și, ca sub steaguri desfășurate,
pătrunde
peste granițe crâncen păzite, până unde
crește-vor mutându-și mereu, ca-n vis, pietrele
hotarului,
cu-ostași vioi,
cu pluguri noi,
cu cântece năvalnice, cu rumenă pâine,
imperiale Românii năprasnice de dincolo de
mâine...

RAPSODIE VALAHĂ

(1940)

(Fragmente)

făr' să vreai,
datu-ne-ai
ani — și grai
rupt din rai...
și-aspri pași
de ostași,
tu ne dași...
și vrăjmași
uriași
pe acești,
fără vad
tâlhărești
țărmi de iad...
drept inimă năprasnică, grea,
datu-ne-ai Dunărea...
și văzuri la pândă,
prin bezna flămândă,
pe hotare de-osândă...
și vremi fără modru,
și văzduh furtunos,
sub cer albastru,
aicea jos
din codru în codru,
din castru în castru,

din vatră în vatră
pe-ntinderea lumilor, —
Romă de piatră,
Romă străveche,
împărătească făr' de pereche
a lumilor...
dac dârz ce moare
în picioare,
apărându-și cu furie șuie
ce-al lui e, —
cu răzmerița-mi —, carpatic-dunărean mănunchi
de furtunatică aromă, —
cu sângele oprit în piept
și-n rărunchi,
în fața ta, Romă,
gândul meu drept
cade-n genunchi...

și-aș vrea cu dorul — lunatic lup —
din codrii veacurilor să mă rup...
să trec din poartă-n poartă,
prin vremea moartă,
din ușă în ușă,
cu sandale ori opinci de cenușă...
cu veacurile sub picior,
să m-opresc l-al timpului izvor...
cu bruscă brâncă bătăușă
să smulg a clipelor cătușă,
să bea
cât vrea
setea mea aspră, fierbinte,
din toate apele aducerii-aminte...

să simt privirea-mi cum se revarsă :
mare de-argint peste vremea arsă...

cu văz vulturesc să străvăd
peste prăpăd de prăpăd...
dintru-nceput de-nceput,
ce nimeni niciodată n-a văzut
să văd...
să văd...

cu-auzul supt
de zvonuri surde dedesupt,
zălud
să aud,
să aud,
peste fâlfăiri și fâlfăiri zălude,
ce nimeni nu aude,
să aud...
pe sub urma-mi de ceață,
prin noaptea ce suflarea mi-o îngheață
și haina putredă mi-o desprinde din umăr,
veșnicia s-o privesc în față,
cu tainele-i și mormintele-i fără număr...
[. . . . . .]

ca spre-nflorita copilărie
Roma, Roma, spre tine mă-ntorc,
ca după-un cântec de corn
venit din străfunduri de veșnicie...

Dunări și Dunări de-ar trece,
pe-aici, în năprasnic puhoi,
n-ar putea, pe veci, să înece
toți Traianii fără moarte din noi...

o, cum aș vrea-n daco-romanic grai
să-ncerc un crâncen, decebalic vers,
cum aș fi-ncercat pe când erai
stăpână peste univers !...

pe Guadalquivir, pe Tibru și pe Dunăre,
răsună același grai năzdrăvan
ce stepe străbătut-a și pampe, și ocean....
aceleași legi străvechi poruncesc supunere...

dac, roman, iber, —
același pas de piatră și de fier...
aceleași drumuri și văzduhuri noi...
și poduri nevăzute peste-ocean de-ocean...
Decebal și Traian
s-au împăcat de mii și mii de ori în noi

la nașterea, din ciocnirea cutropitoare
a două vreri crâncene, a neamului meu,
când Roma vorbea
ca la o poruncă făr' de hotare
pământul întreg se scula în picioare
cu ochii spre ea...

pe urmele-i, iată-ne, cât frunză și iarbă,
neam de sălbatice seve zvâcnind,
c-un picior voinic înfipt în stepa oarbă,
cu celălalt, peste puste și ape, în Pind
cu umerii răzimați
de Carpați...
cu Marea Neagră la poartă,
cu Dunări năvalnice de sânge și jind,
vuind
peste nămolul orb și peste piatra moartă...
cu codri de-ostași, ca brazi lângă brazi...
ce poți mai mult să ne ceri
Romă de azi,
Romă de ieri ?!

de n-am fi noi, cât aur și câți oameni
ar trebui prăpădul să-l înfrunte
pe-aici, din munte-n munte,
și câte râuri de sânge trebuire-ar să curgă,
o, Romă-demiurgă,
ca împărătescul grai al tău,
pân' la margini de hău,
pe piscuri de Carpați și prin stepe să-l sameni ?!

în împărăția beznelor răsună surde
și fără număr goarne de goarne,
visând pământul din temelii să-l răstoarne,
oști aleargă și cresc — uragan...
caii viforului încep să zburde
sub pinteni crânceni de nou Gengis-Kan...
năvălind, cu copite de flacări sirepe,
din stepe,
goana sălbatică,
în Adriatică
și-n Cornul-de-Aur vreau să și-o adepe...

aici, la pândite hotare,
unde pofte zănatice urlă și latră,
așteptăm, ca de veacuri, în zare :
ostași crescuți ca de piatră...

cu arme și arme fără de număr
la umăr...
cu-auzul : clopot de-alarmă,
cu bocanci ferecați ce fierul îl sfarmă,
în vânturi și ploi,
în bălți de noroi,
stau gata, pe țărmuri de beznă și sloi,
cu fețele arse, spre sorii lor noi,
toate Romele nevăzute din noi...

mă zbucium, ard și scad, și scapăt,
și ca dintre ruine de potop,
din măruntaiele-mi de flacări mă dezgrop,
rapsod' să-ți fiu, în luptă pân' la capăt...

acum,
acum,
și peste-acum,
peste pasu-mi ars de praf și scrum,
peste numele-mi de negură și fum,
să-mi spintec sprinten drum
tot mai departe,
tot mai departe,
peste mine, peste viață, peste moarte...

gândul sălbatic, fierbinte,
trece — râu orb — înainte
și-n valuri haiduce,
cerul fără margini ți-l duce,
printre vii, printre morți,
spre Marea-Neagră-a uriașei tale sorți...

cum aș vrea din stânca mea să mă desprind
și c-o putere ce pe morți reînvie,
pe corabia cât o-mpărăție
a unui viforos, oceanic jind,
pe ape haiduc,
să mă duc,
să mă duc,
de viscole și valuri beat,
să bat,
să străbat
cu soarele : far,
cu busolă : furtuna,
cu îndrăzneala : singură pâine :

mările veacurilor tale de mâine,
din totdeauna... spre totdeauna...

dorul și gândul
trec prin timp, despicându-l...

așa
ți-a fost scris undeva, undeva,
în tulburea, titanica tainelor carte,
să mergi, să mergi în mergerea ta,
pe calea cea mai lungă și mai grea,
neînfrânt, nesupus,
tot mai sus
și tot mai departe...

ca pe-o nouă Romă, să te aștepte,
l-ale măreției tale porți și trepte,
peste mii și mii de ani
îngenunchează :
Carpați
și Balcani...

sporind ca nisipul mării, mereu,
vei stăpâni
pe-aci,
pe veșnicii
neam al meu,
neam al meu !...

pluguri purtate de brațe de viteji
vor ara pe Ceahlău și Bucegi,
pe plaiuri, pe ogoare, pe moine,
răsuna-vor, ca și-astăzi, aceleași doine,
oacheși ciobani, în glugi, ca-n poveste,
cânta-vor din fluier, pe-aceleași creste...

sub ale soarelui suliți,
holde vor crește pe piscuri și pe uliți,
cu paiul cât săbiile,
cu spice cât vrăbiile...
peste prăsila vrăjmașilor noștri de-acuma,
cădea-va, de veacuri, roua și bruma...
vântul-armăsar uriaș-călca-va ușor
iarba pe mormintele lor...

vor paște pe ele ciurdă de ciurdă,
bivoli de plumb și mânji ce zburdă...

l-ale Tisei galbene ape
tot cai valahi vor coborî să s-adape...

și-un neam de uriași,
năprasnici la pași,
în crâncene căutări de vrăjmași,
cu care să-și măsoare,
puterile făr' de hotare,
peste prăbușiri ce fața lumilor o schimbă,
vorbi-va cu Carpații, cu Bugul, cu Dunărea,
cu Marea Neagră și cu Dumnezeu,
ca-ntr-un nou apocalips, de-a pururea
aceeași limbă
în care-și cântă azi furtunile și-aleanul
neamul meu...

Madrid, ian. 1940.

RAPSODIE DACĂ

(1942)

(Fragmente)

peste viață, peste moarte,
peste ape mari, peste fruntarii sparte,
peste uriașe uragane jucăușe
de fum și de cenușe
tot mai departe,
tot mai departe,
durduie, durduie tunul mereu...

neam al meu, neam al meu,
înainte
pân' unde te duc aducerile-aminte,
până unde-ajung să te îndemne
noptaticele semne,
lăsate în glie — năzărite turme —
de străvechile strămbunilor urme...

tot ce calci voinic și rupi pe-aici din hău
e-al tău,
al tău,
de mii de ori al tău,
cu hrisoave de-ndrăzneli și sânge, întărit,
neîncetat, neîncetat, neîncetat,

până unde pașii ți-ai purtat
și risipit
de mii de ani, din leat în leat...

pe unde ostășește treci acum,
prin foc și scrum,
cu sprintene uitături de văpaie,
granițe nouă, ca prin farmec, se taie...
Întinderea toată a ta e !...

pe unde revărsatu-te-ai, fără răgaz,
mănos și solar,
din hotar în hotar,
din zăgaz în zăgaz,
ducându-ți tăcerea, și cântecul, și taina,
cu văzul viteaz,
cu pasul mai tare ca piatra,
dintr-o apă într-alta,
din Tatra
la Ialta,
din Tisa până-n Caucaz,
din Hotin până-n Tesalia și Pind,
din Maramureș până-n Craina
și-n Timoc,
din Marea de Azov
la Marea Adriatică,
cu-aducere-aminte — uriaș hrisov —
azi, în frământare furtunatică,
năvalnică și la primejdie surdă,
douăzeci de milioane de inimi s-aprind
și ard, și cutează, și zburdă,
cu vrere — năprasnică durdă —
pe granița aceluiași jind...

douăzeci de milioane de gânduri de foc,
de foc și noroc,

de când zarea scapără și fulgeră tunul,
făcutu-s-au unul...
neam al meu,
mușcat de zile amare, mereu,
cu țundre de flacări pe umeri,
tu, ce rănile-ți nicicând nu le numeri
și nu te lauzi cu ele, —
pe carele de foc, cu răsuflet fierbinte,
ale aducerii-aminte,
peste garduri și ziduri de-oțele,
peste morminte,
peste Urali de hoituri fără nume,
spre margini de lume,
pe drumul cel mai aspru și mai greu,
cu Dumnezeu
înainte,
neam al meu, neam al meu !...

uitând de strâmbătăți și nevoi,
ca la nuntă pleacă la război,
flăcăii-ți bătuți de vânturi și ploi...
parcă Dacii-n uriaș puhoi,
în straie noi, cu arme noi,
s-ar fi-ntors de peste lume înapoi,
precum li-o fi în stele scris,
să moară
a mia și a mia oară,
pentru albe Sarmisegetuze de vis...
pe orice petec de supusă glie,
o Dacie, ca-n povești, învie...
și pentru țara ce crește în crâncene spasme :
noi Decebali, coborâtori din piscuri și basme...

curajul lor ca-n platoșe se-mbracă...
parcă au același nume toți...
se-nfrățesc în ei străbuni și strănepoți...

în gândul lor, pe totdeauna, se împacă
mândria Romei și dârzenia dacă...

*

a trebuit să se smulgă crâncenă și cenușie,
din hăuri și din veșnicie,
o ziuă ca asta...
și să vie, să vie, să vie,
să ne-nfierbânte țeasta,
cutropitoare, oarbă, ca ș-acuma,
cum vine cu aripi de fulger năpasta,
cum vine, cu moartea de mânecă, ciuma...

parcă Uralii — apocaliptică sălbăticiune,
cu milioane de capete și labe de foc,
s-ar fi unit deodată din loc
ș-ar fi pornit — prăpăd — spre soare apune...
ca aduși de furtuni și sudalme
vin, răsfățați de bice și de palme,
cu uitături de fiare și cu pumni de hoți,
vin grămadă de grămadă, toți,
cu mărăituri de dulăi
mâncați dinapoi de călăi,
cu pași-bolovani,
cu ochi lunateci și subterani,
cu fețe strâmbe de urangutani,
crescuți în bezne de mii de ani...
cu gând
sângerând,
diavolesc,
cu pași fierbinți,
cu cuțitele-n dinți
năvălesc,
năvălesc,
năvălesc
ca țâșniți din măruntaie de vulcani...

din depărtări de glod și foc se rup
și-aleargă, aleargă, cu foame de lup,
cu diavoli în trup,
fără de cântece,
cu raiul în pântece,
pe cai fără șele și frâu
să salte, în goană sălbatică,
ca peste un râu,
peste-Adriatică...

să-și învăluie viforniculd drum
în volburi de scrum și de fum...
în Tibru armăsarii să-și scalde
năprasnica sete de ape calde...
și-n cavalcade tamerlanice, păgâne,
de azi pe mâine
să-nghită Europa pământul ca pe-o pâine...

cu ale morții unelte la umăr
vin, vin fără număr,
cu trupuri de mocirlă asudă,
cu oasele putrede de foame și trudă :
ocean de noroi ce-n furia-i rece,
spurcă totul pe unde trece...
mongolica foame nomadă,
visul scitic fără spovadă,
visul stepelor, de veșnică pradă,
hoardă de hoardă îi mână,
cu iadul sub pași, cu prăpădul de mână...

e-aceeași războire între bine și rău,
între lumină și hău,
între jos și-ntre sus,
între Satan și Isus...

întinderea se cutremură, scapără, arde,
de tunuri, de tancuri și huiet de hoarde...
ca ziduri titanice, oști crâncene-n mers,
gata să-ngenunche întregul univers,
vin spre-asfințit, cu văzul schilod,
ca aduse de-uragane de glod...
din văzduh, dealuri de flacări se varsă,
cât vezi cu ochii, în zarea arsă...

din depărtări, în iureșe barbare,
țâșnesc ca din iad, făr' de număr,
cu coase de fulger pe umăr,
pe balauri de beznă călare...
vin în furtunatic galop,
ce crâncen se frânge
și crește năprasnic la loc :
potop,
și potop,
și potop
de ropote,
de tropote,
de foc
și de sânge...

meliță-i pușca, durduie tunul...
Ioane,
fost-ai tu unul,
azi, ești milioane...
pământul pe-aicea te știe
din înflorita-i copilărie
și chiotu-ți, dus de corbii și vulturii vântului,
s-aude parcă până-n fundul pământului...

[. . . . . .]

de-ar veni al stepelor și al pustelor puhoi,
ca-n ziua de apoi,
către noi...
și Balcanii flămânzi
de jaf și izbânzi
ne-ar găsi cum ne-au mai găsit :
potop nepotolit,
Carpați ce nu se dau la o parte
de groaza de moarte...

din alvii prea pietroase și înguste,
ne-am revărsat viforoși pe stepe și puste,
îmbrăcând năvalnica-ne taină,
în neschimbată dacică haină...
nu-s pe pământ stăvilare și uragane de foc,
să ne mai oprească pe loc...

crește în noi de pe-acum, aspră și vie,
priveliștea țării ce va să vie...
în mâinile noastre de flacări și cremene
zvâcnește unealta,
să facem o țară mai tare ca oricare alta,
în frumusețe doar cu raiul să semene...

pe unde piciorul de-acum ni l-om pune,
cu iute cutezanță haiducească,
pe măsura fără de măsură-a visului să crească,
neam al meu, minune lângă minune...

răzmeriţele toate, într-o uriașă supunere,
se vor revărsa mănos, cum se varsă
în alvii bătrâne și largi de Dunăre :
râurile și pâraiele din țara asta cu inima arsă...

ne-om lepăda, ne-om vinde haina de pe noi...
pentru arme noi și pentru pluguri noi...
pe unde fost-au doar pustietăți și uitare,
spori-va un neam cu pas tot mai tare...

și unde zăcură bălți oarbe și bolnave,
foșni-vor porumbiștile ca niște dumbrave...
pluguri băzda-vor, până-n inimă moina,
și cântece năprasnice naște-va doina...

pământul pe-aicea ne simte, ne cunoaște,
după grai, după mers, după moaște...
când pasul ni-l punem pe-aicea oriunde,
alt pas din adânc de pământ ne răspunde...

o murmură vântul, o știe furtuna
că suntem de-aicea din totdeauna...
din zorile lumii, leat lung după leat
aici ne-am zbătut și-am sângerat...

aici ne-am deschis îndrăzneți, ca de cremene,
brațele gemene
și chipurile ni le-am privit, de aproape,
în limpezi, sprintene, dacice ape...

cei dintâi ne-am suit, ca-ntr-un început de poveste,
pe nestinsele Carpaților creste...
aici am crescut, cât stejarii, la trunchi,
și câmpia căzut-a-nainte-ne-n genunchi...

aici ne-am spus întâia rugăciune
și pe cea de pe urmă tot aici ne-o vom spune...
iar strigoilor ce, cu grabă neghioabă,
de veacuri și veacuri, ne-ntreabă,
în urlete hunice ori în putrede șoapte :
de unde-am venit ?
din ce răsărit, din ce asfințit,

din ce depărtări cenușii,
din ce miazăzi,
din ce miazănoapte ?!...
le răspunde verde, scurt, răstit,
ca o-nvolburată și vie hrisoavă :
urma noastră lăsată ca-n piatră și lavă,
nețărmurita năvală
de telurica vrere imperială
și veșnicul, oceanicul șuvoi
al bătrânelor Dunări de sânge din noi...

pasul tău crescut de timp, și crud,
cu-auzuri și-auzuri de câine zălud,
îl aud, îl aud
prin piatră, prin benză, spornic și greu...
pasul tău voinic, de sânge ud,
mereu, mereu,
până-n adânc de pământ îl aud,
îl simt, îl aud, îl aud,
neam al meu, neam al meu...

printre șoapte de șoapte
ce-n noapte,
măduva din oase mi-o-ngheață
și mă schimbă dintr-o dată la față,
aud, aud chiotul lui,
chiotul pământului :
țara asta a cui e ? a cui e ?
un glas din adânc răspunde nebun :
tun și tun
azi o spun,
și-o să o spuie, s-o spuie,
cu răsuflet de scrum...
și care de-oțel, și puști fără număr,
și pajuri, și sprintene flinte
cu cocoșul fierbinte,

pe orișice umăr,
din orișice cui,
la orice căpătâi
pe orișice drum,
scurt o s-o spuie, s-o spuie
haiducește, de-acum,
pământul acesta dacic al cui e !...

într-o năvală cutropitoare,
ca duși de furtuni, vom zburda spre hotare...
moartea însăși, de se va-ntâlni cu noi,
va da-ngrozită înapoi...
timpul — Mare-Neagră — se va despica în două
spre-o patrie năvalnică și nouă :
rai de meșteri
făr' de pereche,
de crâncene creșteri
peste vatra-ți străveche,
pe măsura vitejiei tale năzdrăvane,
Ioane, Ioane !...

Septembrie 1941.

DRUMURI PRIN FURTUNĂ

(1951)

(Fragmente)

RUGĂCIUNE

Ca-ntr-un codru-ncins de flacări, un haiduc olog,
cu gândul în genunchi, eu Te rog și Te rog :
dă-i, Doamne, putere și-uriașă răbdare
neamului meu călcat în picioare...

Și credință mai tare ca munții, Tu dă-i,
pe rând să-i alunge cu ea pe călăi...
Trimite-i, în visuri, vedenii și semne,
la crâncene lupte mereu să-l îndemne,
că dacă Tu-i uiți și de-acum înainte,
cin' și-o mai aduce de Tine aminte,
pe-aceste pământuri de jaf și de jale,
și de-ascunsele Tale puneri la cale ?

Ce ochi vor rămâne, lăcrimând, să dezmierde,
ogoarele negre și întinderea verde,
și tot ce din mila cea făr' de hotare,
ne-ai dat pe aceste meleaguri, sub soare ?

Ostașilor schilavi pentru cruce și țară,
dă-le amurguri și-adormire ușoară,
iar pe cei vrednici, ce dârji vor rămâne,
pentru bătăliile uriașe de mâine,

coboară suflarea-Ți nevăzută porumbă —
peste gândul de cremene, peste pita lor grumbă...

Mălaiul cel acru, fă-li-l tuturor dulce
și dă-le-așternuturi, unde zdroaba să-și culce ;
dă bietelor văduve lungi, spornice zile
și scapă-le pruncii și pe copile ;
străfulgeră brațele de străini, ce mișele
se năpustesc tâlhărește spre ele...

Apără-i, Doamne, și-ocrotește-i pe toți,
de hoardele strâmbe de capcâni și de hoți,
și de norii și orbii haihui și ciocoi,
iviți ca lingoarea și ciuma între noi...

Pe-ai mei fă-i să ducă spre culmi înstelate
nedlintita încredere în ascunsa-Ți dreptate ;
tărie făr' de margini dă Tu brațelor lor,
dincolo de munci fără preget și spor ;
fă verde și veșnică străvechea lor urmă,
în glia aceasta ce de veacuri o scurmă
și unde se zbat, cum mereu s-au bătut,
de la-al pământului nepătruns început...

Nu vezi Tu cum țara sălbatec ni-o calcă,
prăpădul ce arde sub copita muscalcă ?
Ducu-ne pita și cenușa din vatră ;
muscalul ne suduie, calmucul ne latră...

Ah, Doamne, îndură-te de țară și noi,
și cu foc și pucioasă i-aruncă-napoi,
în stepele oarbe, de unde-au plecat,
să spurce pământul, în lung și în lat...

Mor cei mai drepți dintre-ai noștri-n cătușl,
smulși sunt, și-n temnițe ca vitele duși,

cei mai falnici-și cei mai voinici
dintre pietroșii flăcăi de pe-aici...

Eu, rob al cuvântului, ce doar pulbere sunt,
mă rog pentru ei cu fruntea-n pământ ;
nețărmuritul auz Ți-l apleacă
spre vorba-mi nătângă, spre ruga-mi săracă...

Mă-ntreb, ca-ntr-o lungă, cumplită poveste :
au, Doamne, greșala care ne este ?
Fărădelege neiertată e oare
să-ți aperi dârz și locul sub soare ?
Din zorii pământului și până acuși,
pus-am noi neamuri străine-n cătuși ?

Ucisu-le-am oameni sub poverile muncii ?
Smulsu-le-am străinelor, flăcăii și pruncii ?
Căutatu-și-a neamul pe-ai lui undeva,
peste unde-și scrie graiul granița ?...

Ca de pe creste de valah Ararat,
aș vrea să-ți cânt cu glasul trăgănat,
o amarnică doină înaripată,
spre tronu-Ți de taine să se abată,
să sune și să crească, mereu și mereu :
psalm furtunatic al neamului meu,
din al ețarui străfund, ca din ochi de potop,
cu pieptul în flăcări, eu azi mă dezgrop,
cântând să-i vestesc, în lungi stihuri amare,
robia și durerile-i făr' de hotare...

Cu fruntea-n țărână, lin șoaptă de șoaptă,
toată suflarea-mi spre Tine se-ndreaptă :
dă-i, Doamne, Tu, mană, drum slobod și spor,
neamului meu îndelungrăbdător ;
dă-i brațe, genunchi și inimă tare

și fă-mi-i să salte, ca de-oțel, în picioare :
milioane de Lazări în năvalnic șuvoi,
smulși tainic din ceața și noaptea de-apoi...

Fă-i ca de acuma, în trudă fierbinte,
cucernici, de Tine să-și aducă aminte ;
cu brațele aspre, ce va fi să desfereci,
schituri, să-Ți înalțe și mărețe biserici,
și-n țara lor verde, ca o gură de rai,
pe Tine să te aibă căpetenie și Crai...

Iar Roma să se uite uimită-napoi,
cu ochi ca doi sori uriași, către noi,
ca peste-un neam, care-nvie din morți,
smerit și statornic, l-ale soarelui porți...

HAIDUCEASCĂ

Fiara-și chiuie isprava
la Putna și la Suceava ;
tămâia stinge, și smirna,
viforul la Dragomirna...

Surd s-aud și de departe,
stins sunând prin neguri moarte,
ca din zarea altor vieți,
clopotele-n Voroneți...

Numai ceață-i, numai nor
cerul Cernăuților ;
numai poteri și pribegi
din Ceahlău până-n Bucegi...

Din Bucegi la Severin,
doar tâlhari de neam străin ;
țara-n lanțuri crunt se zbate,
între porți însângerate...

Mor cu miile românii,
le mâncă inima câinii ;
n-are cine să le sape
gropi în care să-i îngroape...

Bozu-i țar, doamnă-i neghina,
de la Dorna la Tighina ;
ca un iad spre noi se-nhoalbă
Marea, la Cetatea Albă...

Duși au fost sub bici să cadă,
spre Siberii de zăpadă,
ca muți, macri mucenici,
toți flăcăii de pe-aici...

Plânge-s-ar și n-are cui
sufletul Ardealului,
că n-are voinicii-i toți
să se apere de hoți...

La granițî ce se destramă
îți lași sângele drept vamă ;
smulg vrăjmașii și dezleagă
ce-ai în gând, ce-ai în desagă..

Ca din piatră, ca din fum,
unde calci, îți iasă-n drum ;
unde lucri, unde mături,
te trezești cu ei alături...

Iau măsura pasului,
gândului și glasului,
cuțitului din șerpar
și focului din amnar...

Vreau sufletul să ți-l prindă
din a ochilor oglindă,
și-apoi luat, pe grea dobândă
ca pe-o vită să te vândă...

Să te vândă, să te ducă,
ca pe-un rob, ca pe-o nălucă,
sub bătaia vântului,
spre fundul pământului...

Stau la pândă pe aproape,
vreau de vii să ne îngroape,
o dată cu Dumnezeu,
unde-o fi lutul mai greu...

Garduri cad, se uscă vița
la Hotin și Sucevița,
cresc doar ghimpii spinului
de-urâtul străinului...

Pe-unde trec cu oști și oști,
țara nici o-o mai cunoști,
pe-unde vin cu noi ciocoi,
rămânem ca vai de noi...

Moșnegi și copii de-o șchioapă,
n-o să-i ierte nici în groapă,
până-n veacul veacului,
pe călăii neamului...

Domnul ziua n-o amâie,
să-i vedem numai călcâie,
tălălâmbi și fără spor,
cu corbii pe urma lor.

Când spre-Ardeal în gând mă-ntorn,
parc-aud furtuni de corn
și de-atâta furie oarbă
prinde sângele să-mi fiarbă...

Trec dealul Feleacului
tot nepoți de-ai Iancului :
geme drumul sub picior,
cum gem ei în țara lor...

Tac tăcere ca de stâncă,
parcă inima și-o mâncă ;
parcă-o dată cu mălaiul
mâncă-și doina, mâncă-și graiul...

Gându-și caută-adăpost
în măririle ce-au fost
și de luptă-ncins rămâne,
pândind zilele de mâine...

Și cum trec cei moți, domol,
numai ochii-i dau de gol,
ochii cu-ale lor cuțite
de răzmeriță mocnite...

Duși de semne, duși de șoapte,
drum își iau spre miazănoapte,
cu-uitături și fețe crunte,
parcă-l au pe Iancu-n frunte...

La răscruci pe unde-apuci,
fulgerând țâșnesc haiduci,
în năvala cailor,
în drumul tâlharilor...

Pe dealuri, ce-n ceți se-nglugă,
pòtere se-ncurcă-n fugă ;
peste râuri fără punți
trec pietroși voinici spre munți...

Trec să moară ca-mpărații
unde-s mai înalți Carpații ;
drepți să cadă, ca-n povești,
cu ochii spre București...

Cât îi Maramureșul,
toți le-așteaptă iureșul
și, veghind, ne-nduplecată,
îi așteaptă țara toată...

Crunt să salte în picioare
din hotare în hotare,
să se scuture de jug
de la Tisa pân-la Bug...

răzvrătind hotare ciunte,
crește mândră, cât un munte,
din a stepelor hrisoavă :
umbra lui Hatman-Potcoavă...

Ah ! cât ține-ntinderea,
țara fi-va cum vom vrea ;
stepa-n visu-mi se trezește
grăind iar moldovenește...

Cu iuți arme, făr-de număr,
drepte-n cremenea din umăr,
cu cuțite grele-n teacă,
țara-n haiducie pleacă...

Cu pornire dârză, dreaptă,
neamul rabdă și așteaptă
cea din urmă încleștare,
unde-o fi lupta mai mare...

Nenorocul nu-l alungă
clopotele trase-n dungă...
Țara albă, țara mea
strânge pumnul pe prăsea...

Și cu arma grea, flămândă,
ține-se de-oțel la pândă,
pentru zorii-i ce-or să vie,
pentru tot ce-o fi să fie...

DINTRE ZIDURI STRĂINE

Peste granițI, jandarmi și cătușI,
gândul meu vine și-acuși,
să-ți bată-n ferești și la uși...

Prin zidul cel roșu și greu,
vine spre tine mereu,
neam al meu, neam al meu !...

Pân-ce-n mormânt voi cădea,
fi-voi, în trecerea-mi grea :
inimă din inima ta...

Lege, poruncă mi-ești tu...
De la pașii dintâi pân-acu,
spusu-ți-am vreodată eu : nu ?!

Același pe bine, pe rău,
pe culmi ori pe margini de hău :
ostaș al destinului tău...

Cu văzul spre sorii tăi noi,
pân-peste clipa de-apoi
de tot ce-i pământ mă despoi...

Cu pasul, prăpădul îl capăr :
vorbe de cremene scapăr :
cu ele prin veac să te apăr.

Gata de-un drum ce s-amână,
drept, pentru tine, în mână
țiu inima asta bătrână...

Pân, zbaterea-i scurt va-nceta,
chiar peste ea de-ai călca,
dârz, dacic răspunde-va : da !

Cu limbă de moarte îți las
tot focul nestins ce-a rămas :
stihiile din gând și din glas...

Ca-n visuri întrebându-mă-așa :
mai sunt eu oar' cineva
ori chiot din inima ta ?!

Ca pe-o culme de dacic Horeb,
în rugăciuni ce înjgheb,
eu mă întreb, te ntreb:

Putea-va străinul mișel,
legat să te ție de el,
în lanțuri de beznă și-oțel ? !

În gând te aud, te aud,
și de mânie zălud,
sânge și moarte asud...

Robi jalnici cu gând mohorât,
de trudă smintiți, și de-urât,
jug roșu ți-atârnă de gât...

Hoți grabnici, ce patrie n-au,
ce de frică pân' ieri îți știau,
cojocul din spate ți-l iau...

Grânele, vraf după vraf,
pleacă, sub nouri de praf,
din câmpiile tale de jaf...

De-acolo de unde asuzi,
sub biciul străinilor cruzi,
tu mai auzi ?! mă mai auzi ?!

Atunci când tu sama-ți vei da,
de tăria uriașă a ta,
cătușile-n bucăți vor sălta...

Ca de un junghi, haiducește mă scol,
cu uitături de pârjol,
cu ochii spre tine, prin gol...

Mă cutremur de moarte, mi-e frig,
și-n fierbințeală mă frig,
neam al meu, când te strig !...

De lacrimi și de-obidă uituc,
sămânță de fulger ți-aduc,
neam al meu, neam-haiduc !...

În noaptea-mi de zbucium și jind,
aud al învierii colind,
l-ale soarelui porți adiind...

Dincolo de roșul prăpăd,
ce peste lume-l străvăd, —
voi mai trăi să te văd ? !

Ori scris mi-e de fulger să cad,
în funduri de hău, ca un brad,
prădat de azur și răsad ?!

PE SUB GORUNUL LUI HORIA

Pe sub al lui Horia uriaș gorun
s-aude parcă-un fluier dureros :
Avram Iancu, din mormânt ieșit, bătrân și nebun,
trece ca o umbră pe-o cărare-n jos...

El cântă zbuciumul și aspra jale-a moților,
coborând încovoiat și-ncetinel,
dar pe șesul clocotind de larma gureșilor și a hoților
cine-ar sta să-și bată capul cu ce cântă el !...

Duce-s-ar până la Cluj ori București,
la călăii noi să facă o-ntrebare,
dar ciocoii de-azi sunt vistavoi muscălești, —
și prea-i până acolo depărtarea mare...

Ah, de s-ar putea întoarce iarăși înapoi,
la anii lui de tânăr crai al munților !...
Pentru-al morților sânge ce aleargă șuvoi,
groaznică moarte-i plecarea frunților...

Văzul mândru, vulturesc al Iancului,
s-o fi stins și el pe totdeauna oare ?!
Ah, Doamne, nici un leac de izbăvire nu-i
pentru neamul acesta crunt călcat în picioare ?!

Pe cer ni s-arată vechi, tainice semne,
ce-n cete năvalnice vreau iar să ne poarte :
e duhul căpitanilor ce vine să ne-ndemne,
la crâncena luptă pe viață ori moarte ?!

Muți, munții îi suie străini cu gând rău,
și codrii nu-s destui pe-aici să-i mai încapă...
Vrea oare-al neamurilor căpcăun călău,
să ne prefacă țara toată-n groapă ?!

Sămânța prăpădului și-a morții, mereu
o samănă pe-aicea străinii mișei...
Ah, dare-ar, mânia lui, Dumnezeu,
să ne prăbușim cu munții toți de-a valma, peste ei !

DAI ȘI DAI DIN NEAM ÎN NEAM...

Dai și dai din neam în neam, —
și tot tu să zici : mulțam ?!...

Dat-ai, dat pită la toți,
și-acum sar pe tine toți...

Rob la coasă, rob pe-ogor,
mânci mălai din mila lor...

Și de cum ți-l dau, și cât,
ți s-oprește parcă-n gât...

Pusu-ți-au muscalii bir,
pe lobodă și pe știr,

Pe podmoale și copaci,
și pe pașii cari îi faci...

Pân' ce sama îți vei da,
ți-or fura și Dunărea...

De-unde, Doamne, atâți haihui ?
E oar' coada veacului ?...

De-unde-atâția hoți și hoți,
tăbărâți pe țară toți ?...

Vin și vin, lihniți și goi,
și smulg țundra de pe noi...

Vai și-amar, român sărac, —
grâu-l duc, pita-i de leac...

Iau din plin și din puțin,
și tot ei spun că te țin...

Iau și duc cât pot, cât vor,
și tot tu rămâi dator...

Bate-i, Doamne, crunt și du-i
spre fundul pământului !

Să mai vie înapoi,
când chema-i-om noi de noi !...

SĂ ÎNALȚ RUGĂCIUNI...

Să înalț rugăciuni, doar pentru mine :
să mă ocrotești
de noroc și de năpaste pământești,
Doamne, Doamne, mi-ar fi rușine
de zbuciumul neamului meu, și de Tine !...

Ruga mea din douăzeci de milioane
de glasuri, să crească ar vrea,
și să se-nalțe spre-acel Undeva,
ca un geamăt rupt din tot atâtea rane,
ce leacuri așteaptă și vindecări năzdrăvane,
din atotputernicia și din mila Ta !...

Singuratec, glasu-mi ostenit s-ar pierde,
spre nevăzutul Tău tron,
ca o boare, ca un zvon
ori ca un freamăt doinitor de frunză verde...

PRIN VÂNTURI CE LATRĂ

Prin vânturi ce latră,
sui cu pași de piatră,
poteca răzleață :
ce șchioapă și-ngheață,
către stâni de ceață...

Arşiţe mă coc,
umbra-mi : greu cojoc,
parc-ar fi de foc,
parc-aş duce aşa
pe cărarea grea,
veacurile-n ea...

Şi aşa cum sui,
pieptul muntelui,
un gând ca un cui
mă izbeşte, şui :
uite turma !... Nu-i !...

Caută-o, de poţi,
peste munţii toţi,
peste munţii toţi !...

Cum mă întărât
după-atât urât,
sângerând, în gât,
se-ntâlnesc de-a valma :
ruga şi sudalma...

Prin brazi, prin brădui,
pe poteci haihui,
ochii-mi văd ce nu-i...
Paşii, smulşi domol,
calcă parcă-n gol,
peste munţi sâlhui :
paşi ai nimănui,
paşi ai nimănui...

Fluieru-n şerpar,
în şerpar de jar,
glas vrea să înjghebe,
munţii să-i întrebe...

Printre crengi de sânger,
când diavol, când înger,
cu soarele sânger...
Pârâul : alb țap,
se dă peste cap,
vântul : orb dulău,
se prăvale-n hău,
codru-mbătrânit
pleacă spre-asfințit...

Și-ori pe unde-apuci,
ca niște năluci,
tufe, stânci tresar,
parcă-s oi de jar,
parcă-s oi de jar...

Ochii văd, nu văd...
E-ajun de prăpăd ?
Furtună-ncepută ?
Ori munții se mută ?...

Parcă mii de câni,
de câni de la stâni,
ca ieșiți din piatră,
din hăuri mă latră...

Cum sui, cum nu sui,
unde ochii-mi pui,
un gând ca un cui
mă înjunghie, șui :
uite turma !... Nu-i !...

Caut-o de poți,
printre anii hoți,
peste munții toți,
peste munții toți !...

CÂNTEC LUI RAMON LULL

(1952)

(Fragmente)

Ce mi te-aduce atât de aproape
de peste amarele timpului ape ?!
Ce tainică mână atoatestăpână,
spre zările tale înalte mă mână :
pașii să-ți număr, greu, urmă de urmă,
acum când pământul mormântul și-l scurmă,
când nu știe-o ziuă cealaltă ce-aduce,
când trec înainte, din răscruce-n răscruce,
și pașii din glie sângerând mi-i dezgrop,
să-nfrunt în picioare și noul potop ?!
Spre aspru îndemn și spre întărire,
ca de peste fire,
Corabia ta albă printre sorburi străbate,
spre greaua și stearpa-mi pustietate,
adusă, ca-n basme, de-a apelor voie,
ca-n vremuri apuse, corabia lui Noe...

Parcă s-aprinde și, ușoară, se rumpe
din Atlantide de pietre scumpe...
Mallorca se smulge din zare și vine
goală în soare și lin către mine...
Fii bine venit cu Domnul Dumnezeu,
pe țărmul sălbatic al gândului meu :
pe fruntea-mi zadarnică, peste pașii mei șterși,

ploi de argint și lumini să reverși,
și răcoare de rouă peste ochii mei grei,
cu-ale pământului vii pânze pe ei !...

Cu gândul, cu pasul, grăbit și fierbinte,
pe toate potecile tu îmi ieși înainte,
pe suișuri de munte și pe țărmuri de ape,
departe și-aproape,
cu suflet aprig, de arșițe ars,
ca Saul din Tars,
după-ntâlnirea întru foc și-ntru scrum,
pe dârzul și dreptul Damascului drum...

Titanic sihastru, năvalnic atlant,
cu uitătură de diamant
și cu frunte de sfânt,
ajuns ca din margini cenușii de pământ,
ia-mă-n corabia-ți și dorul méu du-l,
spre-a tainelor taină, fericitule Lull !...
Prin a anilor pulbere, prin zări de prăpăd,
ca-n visuri mărețe, eu falnic te văd,
prieten în zale, de crăiese și crai,
vulcan de mândrie, așa cum erai...
Privirile spunu-mi cu mii de săgeți
din ochii-ți semeți,
că fruntea de piatră nu ți-ai fi plecat
în fața nici unui pământesc împărat...

Sângele-ți sub sprinteni pinteni de jind,
ale vieții zăgazuri le izbea clocotind,
în îndrăzneli fulgerătoare,
peste-ale datinei neclintite hotare,
ce adăpostea Mallorca mai rău,
strânsu-s-a parcă în zbuciumul tău,
care-n năvalnica ciudă-a oricui,
voia să trăiască după toanele lui...

Dar, într-o noapte — mare-ntre toate —
în alba căminului singurătate,
privirile-ți mândre căzură în jos,
sub ochii blânzi, limpezi, ai lui Cristos,
care venit-a să te vadă, ca-n vis,
pe uși ce nu s-au mai închis...
Și-ntr-o răpire — fior care-ngheață —,
într-o năprasnică schimbare la față,
scurt dezbrăcatu-te-ai de cel care-ai fost
și-ai căutat în furtuni adăpost :
dincolo de bucurii pământești și de păsuri,
cu nemărginirea, pe culmi, să te măsuri.

Porți de lumină ai simțit că se rup
spre Cel-fără-Trup,
spre Cel fără masă și căpătui,
ce ține pământul în mâinile lui...
Ce taină putut-a deodată să spargă
temnița mută și oarbă, și largă,
între cel care-ai fost și-ntre cel ce rămâne,
drept ca un cedru peste ziua de mâne ?!...
Scris fostu-ți-a ție, pesemne, așa,
în al lumilor rost nepătruns, undeva,
drumul-pod, uriaș peste hău,
până-n Bugia sfârșitului tău,
sfârșit ce-a fost doar roșu pas întins
spre taină și spre necuprins...

Iute, cu vrere mai tare ca piatra,
lăsatu-ți-ai regele, copiii și vatra,
acel pământesc, înflorit adăpost
al omului mândru și mănos, care-ai fost,
și singur plecat-ai, ca dintre ruine,
trântind ale tihnei largi uși după tine,
ca unul ce caută și, în grabă, împarte
reci bunuri ce poartă pecete de moarte...

Ca o umbră robită, gându-mi te ține
pe-oriunde-ai umblat după tine...
Îți caut pribelnic și trist pân-departe,
pașii de foc, peste timp, peste moarte...
C-un palid călugăr de neam mallorchin,
pe căi neumblate, mă pierd și mă-nspin,
și tot căutându-te, mă caut mereu
pe toate drumurile spre Dumnezeu !

Muntele Randa îl sui și mă-ntreb :
fostu-ți-a, oare, Sinai ori Horeb ?
Ce șoapte, mai presus de gând și de glas,
în suflet de-atunci ți-au rămas ?
Lumina prea mare oare orbi nu ne lasă ?
Nu ne aprinde și creștet, și casă ?
Nu ne aruncă fără-ndurare
unde-i prăpădul și golul mai mare
și gândul, ca de-o haină cumplit de săracă,
de veac și de trup ni-l dezbracă ?
Nu ne smulge din zilele maștere
spre-o nouă și serafică naștere ?

Minte de om urmări nu te poate,
în cea mormântală singurătate,
pentru vulturi făcută și pentru îngeri,
în care tu vrut-ai să veghezi și să sângeri,
să te-ntâlnești pe drumul lung și greu
față în față cu Dumnezeu.

Sub jocul de fulgere al marilor taine,
gândul mai poate cuvinte să-ngaime ?
Pas de pas, eu mă pierd pe unde ai mers
ca un ostenit profet, prin univers :
sub uitătura-ți împărătească,
nisipul și piatra să le facă să rodească ;
lumini din lumini să înmănunchi,

Saharele toate să cadă-n genunchi
și să-și îndrepte uităturile-n zare
spre soarele vieții, ce din Roma răsare...

Poteca aleargă, coboară și suie,
parc-aș călca pe foc și pe cuie,
singur, pe sprintenul drum,
drept către cer și către cruce...

Să-mi schimb în piatră, patul și perna,
dus să pot dormi ca un Blanquerna,
sub botezul ploilor, în cântecele vântului,
cu inima lipită de inima pământului ?!...

Între buruieni, pe care a zugrăvit mereu,
noapte de noapte, chiar Domnul Dumnezeu !
semne ascunse, silabe pribege,
pe care doar îngerii le-ar putea înțelege,
cărți mari cât stâncile, sonore și grele,
căzut-au, parcă de sus, dintre stele,
pământul întreg să-l preschimbe-n amvon
pentru glasu-ți de tunete, fericite Ramon !...

Parcă din mii și mii de oglinzi
a sufletului albă mână mi-o-ntinzi,
și-n șoapte ușoare, când calde, când reci,
peste auzul meu te apleci,
și eu, ca doborât de simun și năuc,
uit întrebările ce le-adun și le-aduc
de la părinți de părinți,
ca pe niște crâncene junghiuri fierbinți...

În asprul tău mers către soare-răsare,
spre stepele oarbe și pânditoare,
pe care, ca un Crist, tu ai vrut să le-nfrunți,
călcat-ai tu cumva și prin munții cărunți,

pe unde duceau-şi greu traiul-nainte
Dacii, de care tu aduci-ţi aminte ?!...

Lumea-n Catedrală ai vrut să o schimbi,
şi-ntr-o singură limbă ale lumilor limbi ;
să scrii pe latinie ca în grai catalan
cărţi mai presus de Talmud şi Coran,
precum ca să-nţeleagă cei ce nu înţeleg,
spre Roma să se-ntoarcă pământul întreg,
spre piatra unde Petru piciorul l-a pus,
pecetluind cu sânge porunca lui Isus.

Ah, cum te-aş fi vrut alb, etern Deceneu,
în amarnicul zbucium al neamului meu,
peste-atâtea asupriri şi strâmbătăţi,
drumul spre Roma să i-l arăţi
şi-ntre iuţi prădălnicii şi pânde pământeşti,
în statornicia lui să-l creşti, să-l oţeleşti !...

[. .]

RAPSODIA IBERICĂ

(1954)

(Fragmente)

Din dacice porți de soare-răsare,
de pe străvechi și-nvolburate hotare,
de departe, de-atât de departe,
de dincolo de viață și moarte,
din mii și mii de Vârfuri-cu-Dor,
de pe al neamului teluric pridvor, —
ca un cioban :
— Caraiman
în glugă de zăpezi și furtuni, —
cu ochii nebuni,
cu aripi parcă la brațe și picioare,
cobor
și cobor,
fără zor,
pe ușoare covoare
de soare,
pe schimbătoare chilime
de fulgere și-ntunecime,
pe poteci fără număr,
cu-a năpastelor durdă ce-mi zburdă, pe umăr,
cu-a veacurilor țundră de flacări, pe umăr
și cu-a trecutului poveste, care vine
ca o iarnă fără capăt, peste mine.

Prin viforul anilor, amarnic și crud,
zimbrii veșniciei parcă i-aud,
și Marea izbind și săpând, ca-ntr-un zid,
în țărmul blestemat și cântat de Ovid.
De dincolo de neguri și piscuri ce sperie,
fără odihnă, gândul meu vine,
vine
spre tine
de mii de ori soră
a țării mele de la porți de aurora,
Iberie, Iberie !
Sol mă trimite neamul meu și soarele...
Carpații, Dunărea și-ogoarele,
încărcatu-mi-au cu daruri, pentru tine, carele...

De-acolo-aduc, din munți și bărăgane,
ca-n ale visului aurite rădvane
și-n sănii-vedenii, de crivăț și foc,
de pe-ale lui Traian îndrăznețe hotare :
un corn ce, de veacuri, tot cheamă și cheamă
din inimi de codri de-aramă,
într-o Transilvanie de-ncruntări și nenoroc,
și-n țara de la Dunăre și Marea cea mare.

Și ca pe-o, de la furtunoși voievozi, hrisoavă,
cu povarnică pecetie : potcoavă de lavă,
și cu-nchinare, peste depărtări și veacuri, de la ei,
cu viscole ce-n codrii lor plesnesc și se răstoarnă, —
ți-aduc la poarta ta de cremene din Pirinei,
ca-ntr-un freamăt vifornic de moldavă dumbravă
și de carpatică goarnă :
neastâmpărul și mărirea strămbunilor mei...

Ca dintr-ale neamului străvechi povești împărătești
— stalagmite de-aur ale sufletului nostru
de-altădată —

în inima-mi, — rană nevindecată, —
aduc, de pe drumuri de fum și de scrum :
pârjol de năprasne și de prăpăd,
și pe-al lui Santiago lung și verde drum,
peregrin plesuv, spre tine viu acum,
Iberie, cu aripi de munți, cu carne de piatră,
viu să te văd, să te văd,
cum peste tine te reversi și crești,
și, împotriva vrăjmășiilor ce te pândesc și latră,
c-o falcă în cer și cu alta-n pământ,
ca și cum de diamant ți-ar fi orice munte, și deal,
și coclaur,
și de aur
orice armăsar și orice taur, —
cu-nfiorat alean daco-roman,
în vers furtunatic și grumb,
neînfrânt
să te cânt,
cu tot al harului zbor alb de porumb,
ca-ntr-o carpatică doină de fluier,
peste-al apelor vuiet, peste-al vântului șuier,
divină patrie a lui Traian,
a lui Séneca și-a lui Columb !

[. . . . .]

*

Roma, căpetenie și mamă,
în măreția ei făr' de samă,
întorsu-și-a ochii spre-apus
și asupra-ți uităturile, uitată, și-a pus...

Și te-a ales, Iberie, și ți-a întins
sceptrul ei, pe necuprins :
prin foc, prin apă și peste moarte,
drept drumul să i-l duci mai departe,

în revărsări și revărsări viteze,
cum nici un Cezar n-a-ndrăznit să viseze :
sub al istoriei cer negru ori albastru,
lege să fii — și castru...
Și peste-al păgânătății gigantic țintirim :
alb, înrourat și nou Ierusalim.

[. . .]

*

Pe unde, îndrăzneață, și milostivă, ai mers,
în numele lui Crist și-al tău, prin univers,
vitează, din pândă în pândă,
de-a necunoscutului foame flămândă ;
cu vrere ne-ntreruptă,
din luptă în luptă,
cu voie bună, nebună,
din furtună-n furtună,
într-o dulce, cruntă
și rodnică nuntă
cu-America, —
ca la o poruncă de undeva,
din inima lumii, de undeva,
pământul făr' de nume, la față se schimbă
și-n noul suflu care-l luminează, și-l înnimbă,
graiul tău se răspândește, iute, ca un
zvon ;
mulțimile își lasă vechile altare, și hainele,
și-ncep să-și dezvăluie durerile,
bucuriile, tainele,
în a lui Cervantes și Lope limbă
și-n biblicul grai al lui Calderón...

Precum ți-a fost în stele scris :
viața se schimbă, îndrăzneață,
în vis,
și visul se schimbă în nouă viață...

Același făr' de asemănare grai,
sortit, prin el porunci și legi pământului să-i dai,
și gândului iberic : alb și nesfârșit alai
de papi, de împărați, de crai,
prin cari cu cerul la taină să stai ;
grai ce le-a fremătat îngerește-n auz
Sfintei Teresa din Avila și Sfântului Juan
de la Cruz,
și-n care, în nețărmurita sufletului lor Duminecă,
din potirul de-aur al eternității să
cuminecă, —
azi, ca o veste bună,
în Anzi, în savane, în pampe răsună,
în imperiali
codrii tropicali
și-n uriașe orașe de marmoră și de podoabe,
ca într-o Mie și una de Nopți arabe,
în cari auzul, ca-ntr-o fierbere zăludă,
nu se mai satură s-audă, și s-audă,
și-n cari privirile, în a luminilor orbitoare cascadă,
nu se mai satură să vadă, și să vadă,
printre mulțimile cât frunză și cât iarbă,
— ocean ce nu mai conține să
fiarbă, —
sub cerul belșugului și al norocului
din Mexicul aspru la Țara Focului...

*

Îngropatu-te-ai, Iberie, în milioane de morminte,
sub al Indiilor tale soare fierbinte,
sub lespezi de piatră cât Anzii de grele,

și acum te-nalți la cer, de sub ele,
ca-n neamuri de noi atlanți,
în toți ceialanți,
pe cari pământul abia-i mai încape,
între munții lor uriași și-ntre ape ;
și cari pe veci aminte o să-și aducă,
de corabia-nălucă,
în drum din zarea lumii celeilalte ;
de ostașii tăi solari,
aprinși pe vuietul apelor mari ;
de-ai conquistadorilor enormi armăsari,
gata râuri făr' de țărm și Anzii să-i
. salte...

De pe-ale Pirineilor și-ale istoriei creste,
ca dintr-o căruntă poveste :
din gol în gol,
din pristol în pristol,
de la pol până la pol
și până-n Oceanul domol,
de galben, niponic pârjol,
ca soarele, ca norii, ca vântul,
străbate făr' de stavili, pământul,
ca un dar al cerurilor : graiul spaniol...

[. . . . . .]

*

Cine-a mers, Iberie, mai departe
peste cutezanțe, peste moarte ?
Cine-a întins și-a suit atâtea scări de mister,
ca tine, spre cer ?

Cine ziditu-i-a tainei mai vajnică vatră
din vorbă, din jertfă, din piatră ?!
Cine și-a-ntors mai dârz a zidirii lui lăuntrică
oglindă,
ale cerurilor semne să li-le prindă ?!

Cine a ajuns
peste pasul tău, în nepătruns ?
Ce altă aripă de duh atins-a oare
ale năzăririlor ascunse izvoare ?

Și ce conquistador, împărat ori sultan,
de care mai amintește piatra și cuvântul,
cucerit-a mai sprinten, de la un capăt la altul
pământul,
ca pe-al visului armăsar năzdrăvan,
ciungul și divinul tău atlant
de la Lepant ?...

Cine făuritu-i-a vrerii mai tari nicovale,
și ciocane de-oțel și de aur,
ca năprasnicul faur,
ca faurul din Loyola al asprimilor tale ?

Vestita-i pretutindeni, sus și tare,
putința mântuirii pentru orice ins ;
mâni mai albe ca zăpada ai întins,
dintru-nceput de început,
deopotrivă spre fleștecare,
spre orice om învins,
spre orice ins căzut ;
noi sori, pentru orbi, ai aprins,
pe surzii făcutu-i-ai cu inima s-audă ;
dat-ai somn de rai celor schilavi de trudă,
și din a nemișcării lor închisoare,
pe ologi i-ai făcut să salte în picioare...

Mers-ai singură, cu Dumnezeu, spre toate
întrebările,
zări deschizând, și uși, spre taine și răspuns ;
peste toate sângerările și depărtările
dincolo de tine ai pătruns,
până unde învingându-i trupului furtuna,
moartea și viața părutu-ți-s-au una,
și dulci
ghimpii și pietrele, pe cari trupul ți-l culci...

Orice gând înalt al tău și orice dor aprins,
în fapte mai tari ca piatra s-au aprins,
în foamea ta de necuprins...
Pașii de pământ ți s-au desprins :
peste biruințI și peste-nfrângeri te-ai întins,
și până și învinsă, ai învins...

La picioare căzutu-ți-a lumea întreagă,
în timpul ce s-oprise parcă locului,
și-ai jucat-o, zâmbind, ca-ntr-o șagă
la roata nebună și oarbă a norocului.
Fără odihnă, fără șovăieli și istov,
pe bine, pe rău,
cântă ca o mare fără țărm, sângele tău ;
întâiul tău atlantic hrisov,
făr' de-asemănare hrisov...

Cine, dus de furii și de toane neghioabe,
vrea într-un scrâșnet să-l sfâșie,
de tot ce-a fost, să nu se mai știe,
să sfarme pământul din temelie
și să-l vândă-n bucăți, pe spurcate tarabe !

Pirineii își înalță tot atât de mândri încă,
spre-aceleași ceruri, frunțile de stâncă ;
numele lui Dumnezeu aceleași sunete-l închid,
din a Mexicului inimă pân-l-al Anzilor zid,
și la fel răsună ca-n Madrid...

Nu i-au secat Iberiei izvoarele :
pe-aceleași drumuri trece și-azi, peste Atlantic, soarele,
spre noile Spanii, de sub cerul aprins și înalt
de pe țărmul celalt,
pe unde împlântatu-și-au arcul, în noile
pământuri să steie,
pe veci de veci, ale lui Columb curcubeie,
și pe unde-ajunge doar în adieri și noapte
tot vuietul furtunilor din miazănoapte.

Nemărginită rămas-ai în orice puzderie,
din tot ce-ai dat, din tot ce-ai lăsat,
în depărtările în care te-ai revărsat,
în lupte semețe
și-n biblice ospețe,
ca o rodnică năvală făr-de stăvilare, Iberie !

Peste împărăția visului și-a somnului,
pe scări de fulger pogorâtu-s-a aievea
Maica Domnului
și așezatu-ți-a, pe totdeauna,
pe creștet, soarele ; pe inimă, luna
și stele, stele fără număr,
pe falnicul și dalbul tău umăr.

Și-un corn de aur datu-ți-a,
ție uneia,
când din el vei suna,
pământul spre tine se va uita,

și-n vânturile ce a rău îl vântuie,
în năpastele și urile ce-l bântuie,
aștepta-va vorba, care vindecă și mântuie...

•

La a pământului cârmă și judecată,
răsuna-vor, peste-nverșunări, odată și-odată,
ca din gură de biblic proroc ori de arhanghel-sol,
într-aripate vorbe în grai spaniol,
în numele Spaniilor de pe fața pământului toată.

Atunci, ai vrăjmașilor năzarnici strigoi
și balaurii cu milioane de gheare și capete,
în zvârcoliri și treapăte,
ca-n fața unui alb Santiago, se vor trage-napoi:
și ca dup-un nou potop, se va ivi, sub un cer luminat,
al lumii de mâine albastru, și dezamăgit Ararat,
cu soare pentru vulturi și pentru furnici,
pentru uriași și pentru pitici,
pentru-ai gândului prinți și pentru netoți;
cu poale, cu freamăt și piscuri, pentru toți...

Sub cerurile de furtuni, vulcani și sori fierbinți
a douăzeci de mănoase, iberice ginți,
douăzeci ce nu-s decât una
cu Spania dintotdeauna,
și-n care, o nevăzută Romă nouă
întinde Numanciei larg brațele-amândouă,
într-o făr' de hotare, telurică nuntă,
și cu-a lumii năvală spre prăpăstii, se-nfruntă, —
ca la un semn și-ndemn din lumea cealaltă,
umbra lui Columb cât cerul de înaltă,
se cutremură de-un cântec ce-oprește valul și vântul,
și umple, de la un capăt la altul, pământul,
nou cântec pe-al globului bătrân rotogol,

cânta în spirit și-n grai spaniol,
de Spaniile toate, ce cresc și se-nfrățesc
și de puternicie făr' de margini tresaltă,
cu neamul meu românesc,
și cu Carpații mei laolaltă,
cu sufletul pământului întreg, laolaltă.

ÎNTRE VOLGA ȘI-NTRE MISSISSIPPI
(1956)

Cu uitări piezișe și crâncen jucăușe
năbădăios, năzarnic al stepelor Balaur,
cu ciubote de bivol și cu pinteni de aur,
cu brânci bătăușe,
îngrămădite în pumni-i fierbinți,
dănțuie căzăcește, cu cuțitul în dinți,
peste-a Europei sahară de cenușe...

Râde în pumni cu o poftă drăcească,
se strâmbă și împroașcă sudalme,
în mulțimile cioambe de gură-cască,
ce dau din coate și bat din palme
duse cu grabă,
ca spre-un târg, în care toate li s-ar da degeaba...

Prin văzduhul de funingine încins
sub care se înalță, mândră, dreaptă încă,
— Montblanc de argint, — icoana lui Dante,
mâni ca de stâncă,
mâni călite, mâni gigante,
mâni de fulger și pierzanie au întins,
înadins,

regii oțelului din țara, ce zburdă și râde,
și-n hohote ca de poruncă, se strâmbă,
spre laba, când sprintenă, când tălălâmbă,
ce le-o întinde de sus al pământului Gâde...

Beat de trufie, de zgârâie nouri, de munci,
de născociri triumfale,
și de minunile creierului și mâinilor tale,
legatu-te-ai tu, Americă, atunci,
în ceasul tău rău,
din orbul lui hău,
să-l ridici și să-l scoți pe Călău...

Legatu-te-ai, cu Diavolul roșu alături,
oceane să treci și pământul să-l mături :
să-l pui în genunchi și, cu vrerea-i semeață,
să-l faci să se schimbe la porniri și la față...

Și Gâdelui datu-i-ai tu, ca-ntr-o nebună petrecere
c-o mână cât Atlanticul de largă :
cicloane de seceri, cu ele sălbatec să secere,
în năprasnice goane și treapăte :
piramide de genunchi și de capete,
și năzdrăvane ciocane,
cu ele pământul în două să-l spargă...

Și dăruitu-i-ai diluvii și diluvii de arme,
orice așezări din temelii să le darme ;
și codri de coase, ascuțite și treze ;
tot ce-i frumos și măreț să reteze,
să piară fără nume și fără de urmă,
tot ce nu-ncape în măsură și-n turmă,
să crească prăpastia între frunte și umăr,
între insul ales și-ntre număr ;
cei ce-a gândi mai cutează,
în ceafă cu-al pieirei pistol,

de-al Rusiei rânjet și groază,
să tremure de la pol pân-la pol
și ca din a iadului tindă,
supuși, ei spre lanțuri să-ntindă,
gata de moarte,
brațele vinețe, de vlagă deșarte...
Trimisu-i-ai pârjoluri de care de foc,
să nu se mai oprească niciodată pe loc,
în goana-i de-a strânge, cu-a groazei unealtă,
omenirea în țarcuri, robotind laolaltă...

L-ai îmbrăcat ca-n povești pe Balaur,
și-Urali de ură cumpărat-ai cu Urali de aur,
ca nimeni niciodată,
din zorii lumii până-n clipa asta blestemată...

Azi, pumnul strâns, pândește-n beznă, gata
să-și îmboure-n ceafă și pe frunte răsplata ;
să te izbească, pe ascuns, tâlhărește,
oriunde pe pământ și-n văzduh te-ntâlnește ;
să te înhațe, să te sugușe
în Niagare de sânge, în Everești de cenușe...

N-a cântat barem o dată cocoșu'
și iată-l la pândă pe Balaurul roșu,
cu mulțimi făr' de număr de labe și gheare,
prin viclești uguri să te doboare...

Toate dihaniile cu umblet ca el
se-mbracă de-a valma în cojoace de miel
și așa, ca din întâmplare,
s-ascund mereu sub alte obrăzare...

Negustorii de mulțimi și-nmoaie glasul
și, frecându-și mâinile, și-așteaptă ceasul,
și Viței de aur care, cu pas ușor,
zi și noapte se opresc la poarta lor...
În fabrici, în porturi, la colțuri de uliți,
cu uităturile ca niște suliți,
crește din ceață și din grămadă
câte-o iscoadă,
pe care apoi,
ca pe-o mogândă,
ca pe-un strigoi,
o-nghite-ntr-o clipă mulțimea flămândă,
pe-al bulevardelor tale năboi...

Pe unde nici cu gândul nu gândești,
ciulesc nevăzute urechi tâlhărești...
Unde-i larma mai surdă, mai multă,
zidurile tac și ascultă...
Iscoadele cumpără, cu fum și cu scrum,
tot ce le iasă în drum
și dau pe nimica — păgâni Moși Crăciuni —
tinctuse de raiuri pentru nebuni,
pentru puhoaiele flămânde de robi,
de robi și neghiobi...
Vorba asunsă, ca o tainică boală,
de la muncă, de la masă, fără veste îi scoală,
și din așternut,
pe cei ce nimic nu mai au de pierdut...
Pe sub munții de argint și de pietre scumpe,
drum ca de umbră își rumpe, își rumpe,
în talpa pământului, îndărătnic, domol,
al pierzaniei sobol...

Americă, Americă, tu
nu auzi nici acu,
când mâneci de-oțel și de flacări sufulci,

când petreci,
când te culci,
când adormi,
când te scoli,
sub perna odihnelor dulci,
chițăit de soboli,
de soboli nevăzuți și enormi,
ce-n tălpile lumii nu încetă să scurme,
și îndărătnici să-ți sape, să-ți sape,
prăpastii sub gând și sub urme,
ca neștiute gângănii și ape?!...

Dezmetici-te-vei, Americă, oare,
să salți, ca de-un junghi sângeros, în picioare:
curse cât munții în grabă să pui
în drumul sobolilor îndrăciți și haihui,
ce-ți rod pân și haina și ouşma din cui,
al sobolilor roșii, care intră prin zid
și fără ca nimeni să te trezească,
casele de fier pe rând ți le deschid,
cu cheile tainice uitate în broască...

Ah, pentru zidurile lumii de mâine,
ce meșter năzdrăvan printre voi va rămâne,
să isocdească o nouă plămadă,
nici iadul din ele să nu poată să roadă!...

Suie păros din piatră și nămol,
din neţărmuritul nimic,
cu gând mărunt și ascuns de sobol,
cu piept uriaș, cu frunte de pitic,
cu pas de pradă: omul gol,
insul-rânză,
ce umple și-aprinde-a pământului pânză,

insul-număr, insul-taur,
insul-gorilă,
în adulmecări după aur
și după prăsilă...

În fața prăpădului, ce ți-l pune la cale,
desprinde-te lume, de podoabele tale,
de scumpele, neghioabele podoabe-ale tale!...
Uite, în zare năprasnica secere!
Nu-i timp de răsfăț, nu-i prilej de petrecere!...
Pentru mers prin furtună, de azi să te-ncalți,
groaznică-i vina de-a nu fi ca ceilalți...

La ce atâtea suspine și jalbe!...
Fărădelegi sunt mâinile albe...
Vinete zac în bălți și mocirle,
frunți mai înalte ca de-mpărat,
frunți în care au vegheat și-au cântat
ale gândului privighetori și mierle,
și pasărea albastră,
minunata pasăre măiastră,
ce cântă în sufletul și-n inima noastră...

Sub biciul lor roșu, răstit și neghiob,
pe care mulțimile a răbda nu-l mai pot,
trupul e-al ciocanului și-al secerei rob,
iar gândul — netrebnic robot...
Lumea se calcă-n picioare, se-ndeasă,
la șchioapa și putreda veacului masă...
Vatra, năprasnic în două despică,
între mamă și-ntre fiică...
Beat de roșă votcă, fiul încruntat e gata
să-și înhațe și să-și gâtuie tata...
În văzul și în râsul tuturora,
fratele își dezgolește sora...

Întrebat cu vicleșug, copilul spune,
tot ce zice mama lui prin somn și-n rugăciune...

Ai gândului crai, ca toți inșii de rând,
fruntea, bărbăția și vorba și-o vând,
pentru mișelnice bătrânețe de-alint
și pentru blide de aur și-argint...

Nechează rânzele, sângeră frunțile...
Dincolo de uitătura noastră,
nici un semn de drum viteaz și zare albastră ?
De ploi
de puhoi,
Surpă-se podurile, drumurile, punțile,
între tot ce-a fost și tot ce stă să vie
peste-a pământului sălbăticie...

Cătuși făuresc, pe măsura oricui,
strigoii ascunși, strigoii sătui,
ce, cu inima lor, turbată căței,
pământul l-ar vinde, dacă-ar putea...

Prăpastii fără fund se deschid,
sub orișice pas, sub orișice blid,
sub orișice zid,
lumea zănatică, lumea buimacă,
mușcată de pofte, vrea să petreacă,
vrea încă să dănțuie și să petreacă...

Nimeni nu aude cum scurmă domol,
din gol către gol,
al năruirii hactic sobol...

De-a traiului surdă sălbatică larmă,
lumea nu simte cum ceva se darmă,
zi după zi

în ale lumii străvechi temelii ;
cum cresc peste mâine punți iuți de pârjol,
să treacă pe ele strigoii, prin gol,
și să ne schimbe cu de-a sila, pe toți,
în haite de fiare, în ciurzi de roboți...

Peste lumea ce-asudă, scrâșnește și plânge,
în oarbele fierberi ce-o coc,
zbârnâie-a schilod nenoroc,
zbârnâie rubla de sânge,
zbârnâie rubla de foc ;
rubla ce arde de-a valma,
inima, fruntea și palma ;
rubla ce lacrimi asudă,
rubla de glod,
ce sun-a pustiu și-a prohod ;
și se dezlănțuie-n zănatic talaz,
peste apele roșii se izbesc în zăgaz,
în chiote surde și iăr' de răgaz,
stâncos, niagaric al dolarului jazz,
ce zguduie-Adâncul și-nfioară Înaltul,
de la un capăt al lumii la altul...

Sunete oarbe se izbesc între ele,
șchioape, smintite, rebele,
pe-ale ritmului drumuri, prăpastii și șchele ;
țipă, s-alungă, se mușcă, se vaieră,
ca mii de nebuni, ce s-ajung și se-ncaieră,
după aprinsa și neagra lor datină,
de parcă îți sfâșie a inimii baieră
și cumpăna gândului ți-o izbește și clatină...

Între duh și-ntre trup,
toate punțile se strâmbă, se rup.
Cine va fi pân-la urmă întâiul :
Pistolul în ceafă ? Gândul ? Călcâiul ?

Mulțimile mute, în lanțuri le ferecă,
în stepe și-n tundre făr' de hotare...
Cât mai aștepți, într-o dungă, tu oare,
să-ți schimbi iar în aripi bocancii de plumb,
tu, fiică titanică a lui Columb,
mănoasă, vitează, tumultoasă Americă ?...

Ca l-ale iadului haotice goarne,
din temelii pământul iar tresaltă,
și-o jumătate peste cealaltă,
parcă-ar sta prin gol să se răstoarne...

Al pierzaniei trist, roșcat prooroc,
cel ce vestea piezișa Sciților năvală,
peste neamuri vechi, cu mâna goală, —
s-a stins fără de veste în al trupului foc,
sub un cer de cenușă și de oțel,
printre oameni cu straie și cu gânduri la fel...

Ca-n vis, peste noapte, sucitu-i-au gâtul,
foamea, robia și Urâtul, Urâtul,
care, ca ciuma, își poartă unealta,
prin țările cnutului, dintr-o graniță-ntr-alta...

Omul ? Vai, Omul ? Număr și marfă...
De vrei, îl poți schimba în oțel...
Sufletul ? Biată, netrebnică boarfă...
Cin' să-și mai aducă aminte de el !...

Registrele cresc : columne de numeri ca vii,
sub ai cămătarilor ochi : iuți codobaturi,
dar ale aurului zăbrelite clădării,
cine-ar putea vreodată să le umple, să le sature !...

Pântecos și jâmb, cu gâtul gros și scurt,
din ochi, ascuns, clipește veneticul agurț,
și cu strâmbături hidoase, vinete și acre,
își plimbă privirile peste grelele lacre...

Cei ce bolesc de doruri prea aprinse ori de urât
visează alte raiuri pământești în care să petreacă:
foametea prinde pământul și văzduhul de gât,
și milioane de copii adorm pe veci la țâța seacă...

Sub călcâi de schingiuiri și strâmbătate,
neamuri și neamuri întregi,
în gândul lor smerit, ca-ntr-o ascunsă biserică,
se roagă, cu răsuflete întretăiate,
și te-așteaptă, din cătușii să le dezlegi,
cu pumnul și cu vrerea ta năprasnică Americă!...
Țări fără-aduceri-aminte, și fără de nume,
pentru care această lume nu-i destul de largă,
stau gata să se-nfrunte, să se sugrume
și urma, de pe unde sunt, să și-o șteargă...

Care, Doamne, dintre-acești uriași,
fi-va mai iute la gând și la pași?
Care, care,
se va ține pân-la capăt, voinicește în picioare:
lacăte să puie,
ca-n treacăt, de-acuși,
lacăte și grele cătuși
l-ale pământului brațe și uși?!...
Ori zare albastră să ne deschidă,
peste prăbușiri și peste obidă,
pe toți să-i aștepte cu rumenă pâine,
pe mesele albe ale zilei de mâine...

Oh, Doamne-al lumii, ce satanic ins,
ce ins năzarnic și trufaș, de Diavol uns,
laba neagră-a gândului și-a-ntins,
cutezător, în necuprins,
s-o furișeze, cu înfrigurare,
până adânc în miez de soare,
să smulgă tainele cutropitoare
și sâmburele cel de nepătruns ?!...

De pe-ale văzduhului și-ale duhului turle,
zările le-aud cum rup deodată să urle,
și vajnic să vâjâie, ca năprasnice ape,
tot mai aproape și mai aproape...

Ce ne-or aduce năbădăile zarului ?
Temnița rublei ? Babilonia dolarului ?
Omenirea sătulă-flămândă ?
Care din puternicii potrivnici la pândă
va lua-o de-acum în arândă ?
Ori sub paza lui blândă ?
Care va fi cel din urmă ce-o râde ?
Al tundrelor și-al stepelor Gâde ?
Ori cei ce-n Cristos se-nfrățesc,
cu zbuciumatul meu neam românesc ?!...

Cazanele toate început-au să fiarbă
între omul atlantic și-ntre Rusia oarbă,
între cântecul glonțului și-al târnăcopului,
între rublele morții și dolarii potopului,
între urletul roșu și-ntre munca măreață,
între moartea ce mântuie și-ntre-o viață..
Latră prelung, de departe,
latră a hău, a pârjol și a moarte,
dulăii gerului, sălbăticiunile vântului...
Ce taină dospește în rărunchii pământului ?!...

Neamul meu, ce este și nu mai este,
în calda-i cenușă, ca-n Carpați de poveste,
cu uitătură aprinsă și dreaptă,
așteaptă, așteaptă,
ca din veacuri, întruna,
cu mâna pe plug și pe pușcă, furtuna,
sălbatecii cai din nou să și-i adape
în ale Prutului și-ale Nistrului ape...

Între Volga și-ntre Mississippi s-o alege
ce lege
ori fărădelege
va pune stăpânire ca mâine,
pe munții și-ogoarele de scrum ce-or rămâne,
cântecul roșu, iobăgesc al ciocanului
și-a stepelor știrbă și crâncenă seceră ?
Ori glasul de pe munte al Galileanului,
pururea viu, peste moarte și trecere ?!...
Babilonia cea nouă, fără față și nume,
ori Roma, mai presus de timp și de lume ?!...

Madrid, 1956.

CÂNTECUL DESȚĂRĂRII

(1962)

Desțăraților de totdeauna ai Neamului românesc.

Din inima Spaniei, de-aici din Madrid,
ale gândului aripi eu spre voi le deschid
și pe pânza pământului, din prăpăd în prăpăd,
simt că vă aud și parcă vă văd
păgînd ca-n vedenii, venind ca în vis,
mulțimi abătute, fără nume și număr,
cu-a desțărării traistă la umăr,
spre masa la care, ca-ntr-un pustiu,
întârziu să scriu
și cu junghiuri în trup,
cuvinte de fulger din suflet să-mi rup,
să le trimit cu vulturii vântului
pe tot rotogolul pământului,
pe unde al sorții lung vifor cumplit
v-a încolțit, v-a risipit...

Ajung pân-la mine amarnice șoapte
din miazăziuă, din miazănoapte,
de la soare-răsare, de la soare-apune
și parcă se schimbă în rugăciune,
să suie aspră din al nostru rost
peste toate vitregiile ce-au fost
și-asupra noastră crunt s-au abătut
din al veacurilor început..

În vântul care vâjâie viforaic afară
își cântă pățaniile bietul Ion Fărățară,
ce-și duce, în fluier și-n inimă, văpaia,
de sub Anzi și pân-sub Himalaya...

Cântă de dor, de urât și necaz,
visându-se iarăși pe Caucaz,
ori printre cei pe care el i-a văzut cum cad,
pe stepele oarbe și la Stalingrad...
De dincolo de munți uriași și de ape
cântă de parcă ar fi pe aproape,
printre câmpuri și case străine,
în drum către mine...

De pe ce colțos și nevăzut picui
vine, spre mine, cântecul lui
printre freamăte și printre șoapte
în acest miez de noapte,
de parcă l-ar trimite Dumnezeu
din alba copilărie a Neamului meu !

Și vin către mine sălbatice șuiere
și doine scăpate din frunze și fluiere,
și spulberate chemări ca din goarnă,
ce munții departe parcă-i răstoarnă,
și-aruncă năprasnic spre-ale Rusiei uși
obloane de fier și Carpați de cătuși,
peste hoarde muscălești în lungă fugă
spre țara-n care oamenii se-njugă...

Ah, neam al meu, neam al meu,
sufletul ni-a rămas unde trăit-am mereu
și unde cu ursii și cu crivățul ne-am luat de gât
și nu ne-au doborât !...

Carpații parcă scurt s-au smuls de unde sunt,
să umble ca-n basme după noi pe pământ,
nu cumva de-atâtea amărăciuni și nevoi,
să uităm care-i drumul ce duce-napoi...

Prin somn, eu tresalt și râu sânge asud
și parcă milioane de glasuri aud,
cum vin și tot vin de-acolo, de departe,
dintre viață și moarte...
E-un semn de la al tăriilor Domn ?
E neamul meu ce chinuie prin somn,
visându-se liber, la adăpost
de crunta iobăgie muscălească ce-a fost ?
și de calmucii ce lătrau și nu mai latră
în străvechea lui vatră ?!...

*

Din albe, duioase aduceri aminte
voi îmi ieșiți, ca din piatră-nainte
de pretutindeni, de pretutindeni ;
de sub fulgere, de sub fulgi, de sub grindeni,
nu cu inimi și cu ulcioarele pline,
să zburde bucuria în voi și în mine,
și cu lacrimi amare, ce mereu se arată
pe fața voastră de zbucium mâncată,
crunt osândiți de soartă să ne-ntâlnim,
pe toate drumurile lumii, ca-ntr-un țintirim...

Robi ai aceluiași orb nenoroc
din Alasca, din Mexic până-n Țara de Foc,
prin Brazilia, Noua Zeelandă și-Australia,
ne ducem dorul de țară și jalea
și sub grele furtuni, ce somnul ni-l latră,
ne visăm mereu întorși la vatră,
de pe toate drumurile nevăzute ale vântului
și din marginile cenușii ale pământului...

*

Hai, gândule grăbit, oprește-te oleacă,
osteneala să-mi mai treacă
și să-mi aduc mai pe îndelete aminte
dacă-mbătrânita frunte nu mă minte...
Lumea n-am putut, în voie, s-o cutreier,
că Domnul Dumnezeu m-a vrut doar greier,
și greierii, precum o știți,
sunt cam nătângi și nesocotiți,
și-așa lipiți pământului cum sunt,
cin-să-i bage-n samă pe pământ ?!...

Așa cum sunt, cum mă vedeți acum,
ca pe-un musafir de ceață ori de fum,
din care până mâine
nimic n-o mai rămâne,
cu mâinile goale, cu părul în vânt,
am bătut și eu destul pământ
și-am trecut prin frig și prin furtună,
celora de-un neam cu mine să le duc o vorbă bună,
să-i mângâi blând pe creștete pe toți,
de la străbuni și pân-la strănepoți...

Beat de vinul vieții și de-a lumii frământare,
mi-am făcut din cântec armă de-apărare
împotriva foamei și-a frigului, și-a sorții,
și-ale morilor de vânt ale morții...

Am mătuși, unchiași, verișoare și veri
printre-ntâii deștărați din Ungaria de ieri,
din țara aspră, care-a fost și nu mai este
decât o urâtă poveste...

La Cleveland am avut și am neamuri de-aproape,
plecate peste munți și peste ape,
smulse de-ale aurului nebune năluci

din satele lor albe de mierle și cuci,
pe unde le lăsa legănarea vaporului
să bea apă străină din ulcioarele dorului...

Acolo a fost firul vieții să i se taie
și bunului meu unchi Nicolae...
Câte dintr-ale mele trudite neamuri
n-au trăit și trăiesc sub înstelate flamuri
ale acelei uriașe și mănoase Americi,
pe unde clăditu-și-au așezări și biserici
din piatră de neclătinat,
mai tari ca-n Ardealul de unde-au plecat ?!...

Dar în singurătatea lor, vai, cât timp și-or mai
spune
în românește smerita rugăciune ?!...
Și peste-un veac, pe câți din ei o să-i mai doară
de-a doinei și de-a dorului țară ?!...

Unii s-au întors la sărăcia lor, alții au rămas pe loc,
căliți de nenoroc și de noroc,
strivind sub călcâie necaz după necaz
într-o dârză viață ce nu dă răgaz,
în calea fierbinte, mănoasă și flămândă,
de izbândă după izbândă,
izbutind într-o zi, ca aiurea-ntr-un an,
pân-ce soarele nu se afundă-n ocean...

Acolo, între fii și fiice, între nepoți și nepoate,
mătușa Ana își duce bătrânețele împăcate
și nu mai visează de-acuma, parcă,
în Oarda copilăriei să se mai întoarcă...

Viața lor a prins acolo adânci, puternice rădăcini
și-azi nu se mai simt străini printre străini...
Au făcut legământ cu noul pământ,

credincioși să-i rămână pân' peste mormânt :
să-i dea lucrători, cărturari și ostași
sprinteni la brațe, la gând și la pași,
să fie cei dintâi, fără zăbavă ori teamă,
oriunde țara lor cea nouă îi cheamă...

Gândule, încă zănatec și zvăpăiat,
vrei America s-o bat în lung și în lat ?
Pân-la Detroit nu cred că-i drumul lung,
și chiar astăzi aș vrea acolo s-ajung...

În acel oraș, o, gândule grăbit,
un prieten al meu a trăit și-a murit.
Hai să batem drumu-ntr-acolo, haiducește,
s-aflăm în ce țintirim odihnește,
Un Tatăl nostru să rostesc încetinel,
să-l audă numai Dumnezeu și el,
că n-am venit de-atâta de departe
să nu arunc o uitătură și peste moarte...
Tot acolo trăiesc, de-a norocului mână alese,
două romănce ca două prințese...

Le văd zâmbind în zarea amintirii mele...
Mândru poți să fii, Ardealule, de ele !...

*

Când, ca un vultur rănit, spre New York,
gândul ostenit mi-l întorc,
cam încurcată inima mă-ntreabă
de cunosc pe-acolo și oameni de treabă,
cărora, ca unui unchi ori mătușă,
bate să le pot, fără teamă, la ușă...

Stau în cumpănă să nu dau cumva peste-un ins
care, din întâmplare ori dinadins,
văzându-mă la față, să nu se-nrunte

scurt să-mi trântească ușa în frunte
sau cu vreo vorbă aspră de ocară
să mă-mbrâncească pe scară afară...

Vrednicia care nu țipă și latră
își taie drum prin oțel și prin piatră,
cu pași neînvinși
printre cele opt milioane de inși,
ale celui mai clocotitor și mare
oraș de sub soare...

Pe-acolo trăiesc și mulți oameni de bine,
ce apa și-împart și pita cu tine,
în inimile mari și mărunte
predica lui Isus de pe munte
Răsună, cu putere destulă,
și peste lumea sătulă...

*

Cu toiagul nevăzut al vântului-năzdrăvanului,
las acest pământ de mii de ori mai rodnic ca al
Canaanului !
Las cu-bine această țară a zgârâie-norilor,
și-o iau spre miazăzi, pe drumul cocorilor...
Americă de grai englez, pentru veci de veci eu
te las,
cu un duios și românesc bun-rămas !...

În Mexic, pe unde m-aș înțelege mai bine
în grai spaniol cu oricine,
printre munți ametitori și printre lacuri albastre,
pierd cu totul urma trecerilor voastre...

La San Paulo, la Santos și la Rio,
mulți din ai noștri adresa mea știo
și, poate, vor fi auzit mai mult vorbe de bine
despre bietul de mine...

Acolo-nfrățiți de aceeași doină ori dainã,
aș putea cu mulți să stau la taină,
dar când știu cu câtă dârză tărie de stei
se hulesc și se mâncă-ntre ei,
după ce de-a lungul anilor împărțeau apă și pâine,
gândul meu mut, în picioare rămâne,
în traista umbletului pune-a vorbei unealtă,
în formă toate lasă-le baltă,
și cu-o strângere de inimă, vestitoare de moarte,
toiagul și-l întoarce spre altă parte...

Când intri la unul, cum să te descalți,
să nu prindă de veste ceilalți,
și să te trezești rănit în al capului moale,
de-ale lor încă nesparte oale ?

În această amarnică lume pe dos,
cum, Doamne, i-ai lăsat să cadă-atât de jos,
când, prădalnici stau potrivnicii la pândă :
pe nimic să ne cumpere și scump să ne vândă ?!...

Dacă silit aș fi fost să spun că-l prețuiesc pe cutare,
ar fi trebuit să trec Atlanticul călare,
dar eu călătoresc pe corăbii de dor și de gând
și pot pleca spre-oriunde și oricând.

Eu călăresc pe-al cântecului armăsar năzdrăvan,
ce saltă peste mări și peste ocean,
că, Doamne Dumnezeule, dacă ar fi fost altfel,
mi-ar fi crescut împrejur dințate ziduri de-oțel

și spre vămi cu vameși deocheați,
cu toane de regi și de-mpărați
care, ca de-un vifornic Ion Vodă cel Cumplit,
își tem parcă tronul închipuit
și coroana de fum,
scăpată pe drumuri de praf și de scrum...

Bieții lui feți-logofeți,
cu mutre de șireți târgoveți,
pun, în gând, de pe-acum, ca pe-un oriental covor,
țara sub pașii șubrezi al „Măriilor Lor"...

De-ar fi să fie dup-al vameșilor plac,
în a morții cămașă ar fi trebuit să mă-mbrac
și ca-ntr-un zid, de viu să mă-nchid,
pe-un loc cât umbra-mi, aici în Madrid :
pe vreun părete surd să scriu, cu sânge,
și mâna voastră să n-o mai pot strânge !...

*

Pe unde străbătut-am pământul de-a rândul
cu dorul, cu păsul, cu pasul, cu gândul,
dus ca de-o soartă neghioabă,
inima mea doar de voi mai întreabă...

Drumul îl caut și pierdu-l mereu,
chiar când mă duce de mână Dumnezeu !

Când vă simțiți mai frânți și mai mâhniți,
pe lângă voi pășesc, fără s-o știți.
Freamăt de codri românești aș vrea să fiu,
sufletul în voi neîntinat să-l țiu,
să vă fac să mergeți împotriva gerului și-a vântului,
oriunde ați osteni pe întinsul pământului,
drepți ca stejarii să stați
chiar de-ați vorbi cu regi și cu-mpărați,

adevărul, chiar și-atunci când v-ar pierde,
să-l spuneți verde !...
În fabrici, după plug ori după oi,
voi duceți neamul românesc în voi...
Sub haina americană, acum purtată,
văd țundrele și cioarecii de altădată,
pe creștetele voastre, ca-n străvechi povești,
cresc parcă și-acuma căciuli ciobănești,
ca o nevăzută pasăre măiastră,
dragostea-mi, în nopți târzii, vă bate la fereastră,
când dorul de țară, de copii și de casă
să ațipiți nu vă mai lasă...

Cu sufletul în pâinea voastră-aș vrea să mă cobor,
traiul să vi-l fac mai bun și mai ușor...
De la cea dintâi înfățișare,
dintr-o uitătură vă cunosc pe fiecare...
Vai, câți Horia, Cloșca și Crișan în strai nemțesc,
printre voi eu întâlnesc !

Ioane, șterge-n taină-a lacrimilor rouă :
Românul nu se dă bătut cu una două !
Grea e azi robia roșă și necazul,
dar alți Ioni vor mai sui vreodată Caucazul,
și-ntr-o zi, aprinși de clocot și-ntărât,
în Moscova pe muscali îi vor prinde de gât,
când de fierbințeală și de mănos neogoi,
topi-se-vor lanțurile iobăgiei pe noi,
că neamul ce-l ducem în inimi și-n gând
mai tare-i și mai viu acum ca oricând !...

Un chiot prelung îmi străfulgeră somnul...
Se năruie lumea ori glăsuie Domnul ?!...
Strigăte aspre s-aud de departe,
parc-ar veni de dincolo de moarte...

Dar visul viu zugrăvit rămâne
de nevăzutul pumn al zilei de mâne :
Sub cerul unui alb răsărit românesc,
Horia, Tudor și Iancu se întâlnesc,
cu uitături încă crunte,
pe-o coastă de munte,
și mâna și-o dau frățește, fără teamăt
în fața unei mări de capete în freamăt...

Și deodată, ca prin minune, un clopot începe
să sune,
să cheme neamul la rugăciune,
și de-această rugăciune uriașă și fierbinte,
pământul pân-la Roma și New York ia aminte
că l-ale soarelui măreție și puternice porți,
neamul românesc a înviat din morți :
i-a ridicat, ca pe-un fulg, roșa piatră a mormântului,
Împăratul cerului, Domnul pământului !..

Madrid, 1956.

PSALM ROMÂNESC NR. 1

Tatăl Nostru, carele ești în cer,
dă-ne puteri din nepătrunsul Tău mister !

Sfințească-se, prin timp și peste timp, numele Tău,
peste bine și rău !

Facă-se de-a pururi voia ta de neînfrânt,
precum în cer, așa și pre pământ !

Vie a Ta așteptată împărăție
și peste această robită Românie !
Pâinea noastră, tot mai rară și amară,
ca pe mană cerească dă-ne Tu iară !
Dârji să-ți putem aștepta judecata,
printre aduși de vânturi cu pistoalele gata !

Păcatele toate ni le iartă de-a valma !
Iartă-ne scrâșnetul și iartă-ne sudalma !

Și dușmăniile aspre, ce-n suflet ni se-ascund,
ca haiduci fulgeratici prin păduri fără fund !

Tărie dă-ne și răbdare neclintită,
de la noi să alungăm orice ispită !

Și orice fugarnic cutremur de groază :
Dușmanii să nu poată în genunchi să ne vază !

Din ghearele căpcânilor și din furtună,
inima fă-ne-o să iasă mai bună !

Și-n țara preschimbată-n oarbă închisoare,
neamul să crească mai dârz și mai tare !...

Și ziduri să dureze, de neclintit,
între noi și răsărit !

Din Carpați de-ntuneric, ușor ca un fulg,
spre Tine, o, Doamne, aș vrea să mă smulg,
după ce mi-oi duce, străin printre străini,
pentru-ai mei, pân-la capăt, coroana de spini.

La Cañada, California, nov. 27, 1958.

PSALM ROMÂNESC NR. 3

De pe culmile timpului ce-ți vestesc vecinicia,
adu-ți aminte, Doamne, de România,
de mândrul Ardeal al leagănului meu,
care pân și-n visuri te strigă mereu
și doar de la Tine de-acum mai așteaptă
judecata cea sfântă și dreaptă !

Ca-n doagă de moarte, te rugăm de-ndurare!
Adu-ți aminte, Doamne, de un Ștefan cel Mare
și de credința-i fără de hotâre;
de Ioan cel Cumplit și de Mihai Viteazul...
și crâncen, Tu curmă-ne robia și necazul!

Nu-ți uita de Muntenia și de Moldova
și de despărțirile pân' unde ne străbate slova,
peste Basarabia și Bug, și mai departe,
peste stepele de iobăgie și de moarte!

Nu-ți uita nici de Timoc și Craina,
pe unde ne adie vorba și daina,
nici de cei ce scrâșnesc din dinți, de-ai libertății jind,
de VALAHII de cremene din Tesalia și Pind.

Și nici de cei puțini, care ca-nviați din morți,
privesc cu ochii-n lacrimi spre ale Veneției porți,
și nu pot să le dau binețe, nici să-i vadă
pe cei din aceeași romanică plămadă,
cu care peste-a apelor limpede baltă
ca frații ar putea trăi laolaltă...

Și nu-i uita, Doamne, nici pe cei ce târăscu-și meseria
în iadurile roșii din Azerbaidjan și Siberia.
(Din Crimeea, Kuban, Taşkent și Armenia!)

Cât ți-ai face o fugarnică cruce,
căpcânul avutul și copiii ni-i duce
și cenușa din vatră,
și boii din jug,
și câinii care îl latră!

Argintul, arama și aurul nu-i ajung,
brațul lui păros și strâmb e lung!
Doinele noastre și jocurile spune că-s ale lui
de dincolo de începutul începutului...
Că pe ceruri mândrul curcubeu
se-ntinde, când îi place, mereu din nimic,
ca-ntr-un vis năzdrăvan de mujic...

Adam va fi fost și el tot muscal
și poate și Cezar, și Hanibal,
soarele istoriei omenești,
uriașul Alexandru cel Mare, Macedon,
va fi fost și el scit de pe Nipru și Don.

PSALM ROMÂNESC NR. 7

Gând ca-l celor ce scriseră veacul, casa, cerul,
căpătâiul,
și-au scris cu azur în limba omenească destinul
cu peniţe de aur și diamante
ca Virgiliu și Dante.
Ar trebui, o, Doamne, să am
pentru mâhnitul meu neam,
inima de foc pe altarul lui să mă alean,
cu toate puterile ce le mai am!
După orice Abel, câte un hain străin,
după orice străin, câte un Cain.
După orice ins în străină haină
pândește un Iuda,
cu ura și ciuda,
câte un Iuda,
un Iuda ce zâmbește în taină.

PSALM ROMÂNESC NR. 8

Doamne al cerului și al pământului,
ascultă această rugă de argat al cuvântului :
și nu-ți uita de România leagănului meu
pentru care sânger în doagă de moarte
și mă zbucium mereu.

Nu-ți uita de Muntenia și Moldova,
și de-ntinderile până unde ajunge-ne slova ;
Pe unde sângele clipește sub soare,
în loc de rouă,
și de Banatul mut și rupt în două.

Nu-ți uita de graiul în care încerc să cânt,
grai între graiurile de frunte de pe pământ,
în care vorbește pân' și pasărea măiastră,
cu cuiburi eterne în inima noastră,
pâinea și doinele ni le fură,
din suflet și din gură...

PSALM ROMÂNESC NR. 9

Mă-njunghie anul

Mă-njunghie anul ca un știrb cuțit,
în inima și-n gândul împărțit...
Cum oare să mai scap și să mai lupt,
în prăpastia asta oarbă dedesubt,
în care de pe stânci m-am prăbușit ?

Cu-obrazul tot mai ars și ostenit,
cu răsuflet tot mai scurt și ostenit,
iată, Doamne, îți întind toiagul rupt,
al drumului fără de-nceput și fără de sfârșit!

PSALM ROMÂNESC NR 10

Pânzele sodomului
de pe ochii omului
și poamele răului
de pe pomii hăului
când le-o smulge mâna Lui,
mâna Lui, a Domnului!
Văz să deie orbilor,
aripi albe corbilor;
grai de înger munților,
frumusețe slutilor;
inimi de-aur răilor,
mâini de sfinți călăilor, —
să fiu iar asemeni lor,
asemenea pruncilor!...

Jos, în sloiul somnului,
bieți zilieri ai Domnului,
așteaptă cu ochi arzui
poruncile cerului;
gândul să despice-n zbor
zarea răzărirului,
din Carpații Doinelor
spre palmosul tainelor...

Sub cătușa fierului
ard de dorul cerului,
sub fulgerul scutului
crește-oțelul scutului
și sub stânca pieptului,
îndârjirea dreptului,
care-nfruntă legile
și fărădelegile...

Roabă-i numai zborului
rânduneaua dorului,
către cuibul somnului,
sub streșina Domnului...
cum aș vrea cu ea să sui
drumurile Domnului !

Las obol străinului
pentru ghimpii spinului,
strugurii trufiilor
și-ai zădărniciilor...

Sub botezul focului,
casa las-o locului
și-n vârtejul vântului
las țundra pământului.
Și-apuc drumul munților,
munților, cărunților,
și iau calea apelor,
apelor, potoapelor,
cu tot dragul dragurilor,
s-ating pragul, pragurilor,
prin văile somnului,
la curțile Domnului.

PSALM ROMÂNESC NR. 20

Gând sprinten ce fulgerător străbate,
peste veacuri și eternitate,
și peniţe de aur și diamante
ca Virgiliu și Dante,
ar fi trebuit să am,
pentru mâhnitul meu neam,
în psalmi de foc să mă destram
cu toate puterile ce le mai am.

Să mai pot de-acum, cioban peste cuvinte,
să mai trec pe munţii dorului și ai doinei înainte,
C-un dor neîmblânzit, ce, ca-nviat din morţi,
îmi bate tot mai aprig l-ale inimii porţi.
În singurătatea care creşte mereu,
ca o Mare Neagră, împrejurul meu !

Spre psalmul acesta, ce mă zbat să-l încheg,
pentru-ai Romei urmași de pe globul întreg,
puteri dă-mi Tu, Doamne, să-l împlinesc,
ca dar de la neamul meu românesc,
pentru marile neamuri de pe pământ,
moștene-ale Romei, după gând și cuvânt.

Eşti Tu oare, Doamne, cel ce vreai să-l încerc ?
Să trec ca lunatic peste-al marginei cerc ?
În ritmuri ce scapără, în talazuri de cremene,
cu nimic din ce-a fost să nu semene ?
Neamuri romantice, mănoase și multe,
să stea pe loc și să-l asculte,
cu ochii uimiţi și-nlăcrimaţi,
din zidurile Anzilor, pân-la noi, la Carpaţi !

Părinte-atotputernic al Lumii, ești Tu,
cel cu ochii mei grei îi dezneguri acu,
cel ce ostenitul meu văz îl dezlegi
din ale zării statornice legi,
și mă faci să-ndrăznesc
pentru învinsul meu neam românesc,
ce pe grelele-i drumuri de-abia își mai duce
a fierbinților cruce.
Și doar în ascuns către Tine îndreaptă
întretăiata-i rugăciune, în șoaptă...

Prin crăpăturile de la închisoare,
de unde nici dorul nu poate să zboare,
de-atâtea mișelnice pânde neroade,
de zbiri și iscoade.
Ești Tu, cel ce vrei să mai aștept,
cu giunghiuri de moarte în piept ?
Să văd mântuirea prin ochii închiși
ori îngerii tăi către mine trimiși ?

Dacă mă-ncumet, prin furtună și pârjol,
să-i fiu, către tronul tău, sol
acestui aspru neam,
și dacă pentru daruri de la tine n-am,
năruie-mi casa,
fulgeră-mi masa
și ca un cumplit uragan
smulge-mă din clipă, din ziuă, din an
și ca pe un grăunte de humă
din drumul lui du-mă,
din drumul cel greu
al neamului meu...
al neamului meu...

Pe crestele carpatice ca de piatră, oierul
stă și azi de vorbă cu cerul
și cântă ori se roagă cu glas tremurat,
într-un grai de la Roma-nvățat,
ori de la vreo soră-a Romei, cine știe,
în a pământului copilărie.
Așa vorbesc în Pind, în Apenini și Pirinei
frații lui de limbă și ai mei,
și istroromânii și vânjoșii romanzi,
și alții de la Alpi și până-n Anzi...

Aceeași măreață împărătească străbună
ne-a cântat lui la leagăn s-o învățăm împreună
străvechea ei limbă.
În case, cuvintele parcă se-nimbă
în farmece și fiori fără nume,
ca dincolo de om și de lume.
Soarele în triumfalul lui ocol
aude din adâncuri, peste gol,
aude nume,
până-n margini cenușii de lume,
pe sub furtuni și arșițe ori depărtări albastre,
cuvinte care seamănă cu ale noastre.

Și-n care *Biblia* cu dumnezeiești pagini,
pare căzută din ceruri pe-aceste paragini ;
sufletul ni-l umple și să ni-l îndrume
spre Roma albastră de peste lume...

Din Anzii țâșniți din zvârcoliri pământești
până-n Carpații noștri românești,
oriunde te-ntorci, între buni și-ntre răi,
ești parcă pretutindeni între ai tăi :
aceleași uitături, de parcă taie,
aceleași vorbe iuți ca de văpaie,

aceeași rază bună
în furtună.
Și oriunde cu dușmanii se înfruntă
același curaj și surâs ca la nuntă...
Inimi la fel și brațe se deschid,
în Mexic, în Lima, în Bogota și Madrid.

Același zâmbet ca pe vii icoane scris
înflorește la Roma, la Lisabona și Paris
și-aceleași calde-mbrățișări frățești
ca, până ieri la noi, la București...
Când pe rău și pe bine, noi suntem asemeni
cum sunt frații gemeni,
ce stări pe loc și ce fiori de moarte,
pe unii de alții ne-ar mai putea desparte ??
Din Dunăre la Amazon și mai departe,
doar apa Atlanticului de ne desparte,
dar mările și-oceanele sunt poduri umblătoare
între inși și între popoare !

România mea, inima bate, tresaltă
de dorul de-a fi cu toți laolaltă,
sub aripile aceluiași destin și noroc,
din fruntariile Mexicului până-n Țara de Foc.
Pe unde e doamnă omenia și mila
din Santo Domingo și până-n Manila,
de la Soare-răsare pân-la Soare-asfinte,
pe urme de sonore, romanice cuvinte,
ce dau-ne aripi pe drumul cel greu
spre toate neamurile lui Dumnezeu,
sub aripi ca de pasăre măiastră,
din Pacific pân-la Marea Neagră a noastră !

CÂNTECUL GRAIULUI

Întru amintirea Virginiei,
în apropierea căreia am scris aceste versuri.

Ce fiori, ce vrajă dă
vorba verde, fragedă,
de-al cui lin dainù-dainà
ne tresaltă inima,
ca sihla de cetene,
de cetene prietene !...

Cine-i surd, să n-audă
cântecul de laudă
al craiului-graiului
al graiului-craiului ?...

Pe pânza pământului,
sunt podoabe ca-ale lui ?...
Cunună cui poți să-i pui
ca din floarea gândului,
prinsă-n vorbe — pietre scumpe —,
anii să n-o poate rumpe ?...

Din străfundul timpului,
peste sufletul oricui,
sună ca-ale nimănui,
sună clopotele lui,
sună fluierele lui...

În rostul proroculuí
ia flacăra focului,
fulgerul norocului ;
în versul rapsodului,
răzmeriţa glodului,
chiotul norodului,
iar când schimbă-se în goarnă,
flacări peste inimi toarnă,
lumi din temelii răstoarnă ;
şi-şi rup cale îndrăzneaţă
şi-n răscoale se răsfaţă
alte chiote de viaţă...

Când ajunge să se prindă
în doină şi în colindă,
cerului îi face tindă
din acest pământ, pe care
numai cântecul nu moare...

Pajură-i spre peste lume,
prin văzduhuri fără nume...
Pentru-un zbor prin nesfârşit
preţ îţi cere înmiit,
dar pentru povara ta,
plată vrea şi plată-ţi ia
mai nimica : inima.

Zborul lin ori zborul rău
printre stele, peste hău,
prin cuţite lungi de creste,
fără veste,
ca pe drumuri de poveste,
îl plăteşti cu trupul tău,
îl plăteşti cu gândul tău.

Cămașă-i cu mii de zimți,
pân peste morminți s-o simți,
dacă vreai și vreai mereu
să bați drumul cel mai greu,
să dai ochi cu Dumnezeu !
Și s-ajungi cătuși să-i pui
trupului cu jugul lui,
dorului, cu rugul lui !...

•

Cu-ochii semeți
de veghe beți,
peste ceți și dimineți,
pe lungi urme de drumeți,
crai pe bucurii de-o zi,
cu vrăjite chei de dor,
cu chei ca-ale raiului
vreau, prin flacări să descui,
visteria tuturor
și a mea, și-a nimănui :
visteria graiului,
care strălumină-mă,
unde-n taină ține-mă
a neamului inimă...

Dorul calcă fără urmă
peste-a plaiurilor curmă,
după vorbe duse-n turmă
ce sub ploi, sub ceți, sub vânt,
umplu-al neamului pământ,
până-n marginile lui :
daruri ale nimănui,
daruri ale orișicui !...

*

Zace-n taină, taina lui,
zace-n taina graiului,
tot ce-a fost și-o fi, și nu-i :
visul orb al raiului ;
dorul fără căpătâi
și chiotul lui dintâi,
chiot lung făr' de răspuns,
înecat în nepătruns ;
volburile vântului,
mireasma pământului,
chemările cucului,
șuierul haiducului,
verdele molodrului,
răsufletul codrului,
mohorârea moinelor,
Dunările doinelor,
glas de fluier fermecat,
de viforniți alungat ;
freamăte și fâlfăiri,
năzăriri și nicăiri,
și chemări pe undeva
de peste viața mea,
cari își fâlfăie aripa,
dulce să ne facă clipa
și să ducă pân' departe,
peste vis și peste moarte,
tot ce-n suflet ne-a rămas
de la-ntâiul nostru pas :
sori străvechi și sorii noi,
duși cu nopțile din noi,
viscole ce ne-au bătut,
datine ce ne-au crescut,
de la-al lumii început ;
drum de scrum și drum de fum
între-atuncea și-ntre-acum ;

zări de foc
și nenoroc ;
treceri înți, cu pieptul gol,
peste râuri de pârjol,
călcând aspru, călcând tare
din hotare în hotare,
între lună și-ntre soare,
pe sub stele căzătoare,
între apă și-ntre piatră
dintr-o vatră-ntr-altă vatră,
pe unde cânii morți latră,
pe-unde soartea ne-a ales
vetre-n munți și vetre-n șes,
de unde să nu mai poată
veacurile să ne scoată...

Între Răsărit și Apus,
între-Apus și Răsărit,
pe-unde pașii ne-au tot dus
în lupte făr-de-sfârșit,
cu Dumnezeu am grăit,
cu apele și cu vântul,
cu cerul și cu pământul...

Zorile, cu glas de-Adam,
pe nume strigatu-le-am,
și-o dată cu zorile
botezat-am florile,
și-o dată cu soarele,
munții și izvoarele,
și tot ce era aproape
între munți și între ape...

Și cu mâinile-amândouă,
ne-am spălat cu-ntâia rouă :
cu Marea Neagră și cruntă,
să ne pregătim de nuntă...

Drumărind și drumărind,
duși de pași și duși de jind,
pe unde umblat-am craina
în aprinsă căutare
de statornice hotare,
întrebatu-ne-am mereu,
munți și ape iscodind :
care-i calea, care-i taina,
care-i steaua, steaua lui,
care-i steaua neamului,
a neamului lor și-al meu,
botezat de Dumnezeu
din smulgere-n smulgere
cu furtuni și fulgere ;
din trecere-n trecere,
cu-a pierzaniei secere...

Un glas stins de undeva,
nu înceată-a mă-ntreba :
din ce plaiuri smulsu-s-a
furtunatic vița ta,
de-i sângeră inima
cum nu-i sângeră nicicui
pe fața pământului ?...

Aina-daina și iar daina,
dainei cine-i știe taina,
că nu-i *nu* și nici nu-i *da*,
de ne seacă inima !

*

Hotarele graiului,
noapte, poți să mi le spui,
și-alte pietre-n șir să-mi pui
pe-unde a fost ce-a fost, și nu-i ?...

*

Peste truda traiului,
grâu din grâul graiului
ne dă pânea raiului :
pâne veche, pururi nouă,
ne-o dă cerul, ne-o dă nouă,
cum dă ploaie cum dă rouă,
şi-n zvon de duminecă...
cu har ne cumineca...

Arcul năzdrăvan mi-l iau
pentru zări ce margini n-au
şi la şold, domol, înnod,
corn de-argint de voievod :
să pătrundă glasul lui,
peste munţi şi munţi sâlhui,
şi din depărtarea grea,
să răspundă tot aşa,
lung peste-noptarea mea,
Carpaţii şi Dunărea,
Carpaţii şi Dunărea,
Vorbă !
Tolbă,
cu săgeţi,
pentru anii-mi îndrăzneţi,
pentru-mpărăţii de ceţi,
pentru mii şi mii de vieţi,
pentru vânătoare-anume
de mogâlde şi balauri,
peste bauri,
peste plauri
şi păduri de peste lume...

Ca de-un grai din altă viaţă,
zarea schimbă-se la faţă :
pe ţărmul izvorului,
căprioara dorului ;

pe marginea-abisului,
uite, cerbii visului,
visului, flămândului,
și vulturii gândului,
arși de îndrăzneli, să zboare
până dincolo de soare,
peste ceți, tot mai aproape,
de-ale veșniciei ape,
unde, peste bezna-adâncă,
golul vorbele le mâncă...

Trec prin codrii deși și șui
bourii trecutului...
La al timpului izvor,
beau din apa zorilor
și-n nemărginirea oarbă
pasc și pasc a morții iarbă...

Peste crivățul zălud,
ca din alte lumi aud,
peste-ntinsul gol și crud,
clopote bătând în dungă,
dangăte ce se alungă,
peste vremea rea și lungă...

Năvălește înapoi
viu trecutul către noi,
greu de sori cu mers fierbinte :
Dunări iuți cu ape sfinte...

* * *

Din prăpastia somnului
întind mâna Domnului,
întind mâna și îi cer,
mut merindea mea de cer :
să nu-nsăr și să nu scapăt,

să bat drumul pân-la capăt ;
după vrerea-i și cuvântu-i
din ăst trai să mă desțintui
și din orice adăpost,
ca și cum n-aș mai fi fost...

Din pustiu-n care pier;
către cer mă-ntorc și-i cer,
cu foc timpul să-l îmbour,
crunt izbit, să nu mă-nnour,
să-nfrunt drept al morții bour !...

De zăduf și frig
îi strig,
cerului îi strig și-i strig :
drept simbrie, Doamne, dă-mi
văz peste-ale lumii vămi,
sâmburii pârjolului
și cheile golului ;
vorba orbului noroc,
vorba-pasere de foc,
capul pentru ea să-mi joc...
din dealul ce zarea sorbi,
peste munții suri și orbi,
stol de stol, ai morții corbi...

Suflet fermecat de corn,
cu ce cântec să-i întorn,
cu ce farmec să-i întorn,
cu ce suflu să-i alung,
către drumul cel mai lung ?

Din zale, cămașă-mi pui,
din jarul amurgului,
cu dainù și cu dainà,
să se ardă moartea-n ea :

cu paşi lungi şi cu paşi şui,
munţii până-n vârf să-i sui,
munţii, munţii visului,
şi de-acolo să văd ce-i
în zarea de peste ei,
în golul de peste ei...

Cu fulgerul — lung lămpaş, —
şi cu pasul uriaş,
în zvâcnetul gleznelor,
— vânător al beznelor, —
culmile-ţi eu taiu-le,
grai carpatic, graiule !...

Fără tine, pe aci,
nimeni viaţa nu ne-ar şti,
nici de-am fost n-ar mai ghici,
după grai şi păscălii...
N-ar mai fi poveşti şi şoapte
de-am pierit ori nu, în noapte,
şi nici vis
cu sânge scris,
sub peceţi de cărţi închis,
şi nici doine şi nici vers,
pe-unde urma ni s-a şters,
după-atâta mers şi mers...

Ca din flori de rouă ude,
se aude, se aude,
peste chiote şi trude,
peste cazne
şi năprazne,
tot mai stins şi mai departe,
până dincolo de moarte,

ca-n furtună semănat,
freamătu-i în lung și-n lat.
cu miresme de pământ
din păduri ce nu mai sunt...

Vorba : pasere măiastră,
cu cuib în inima noastră
și-n străşini de zare-albastră,
câți n-au vrut de jos, din stuh,
s-o doboare din văzduh,
să ne-ngroape o dat' cu ea,
Graiule, Măria-Ta !...

Ce țintași pizmași, trufași,
și ce uriași vrăjmași,
cu văz lung de temnicer,
putea-o-ar vâna din cer,
de pe stânca sânului,
din pieptul Românului ?...

Pesemne, cerul nu vrea,
gloanțele să prindă-n ea...

Ne-a venit din cer ca mana,
feritu-ne-a de Satana ;
ne-a fost chiot și liuliu
și-n restriști ne-a adunat
viforniţa graiului,
goarna năzdrăvană-a lui,
ca un glas de împărat
din fundul pământului...

Culmi i-am dat, drept adăpost,
în bejeniile ce-au fost...

De balaur și de vrăh
ne-a păzit ca Sfântul Duh,
și de neagra coarbă oarbă
ce vrea văzul să ni-l soarbă
și cu-a ciocului undrea
să ne sece inima
și să surpe-n zarea-albastră,
drumul înaintea noastră,
cerul de deasupra noastră...

*

Până-n veacul veacului
scris mi-a fost să fiu al lui,
alb ostaș al graiului,
pe granița sângelui,
pe granița gândului,
de unde schimbare nu-i,
de unde potecă nu-i,
de unde scăpare nu-i...
Scurt prăpastia rupe saltul :
locul tău nu-i pentru altul !...
I-ai dat sângele zălog,
i-ai dat sufletul zălog,
și-acest cântec greu și-olog...

*

Cum poți doar să te cunoști,
dintr-atâtea oști și oști,
și să semeni,
ca frați gemeni,
și să mergi umăr la umăr
cu mulțimi fără de număr ;
și să cânți
și să descânți,
din tin-să te dezmormânți :
ca prin alvii tari și seci,
râuri fără țărm să treci,

să le treci,
să nu te-neci
și să crești
ca în povești,
să te simți la tine-acasă,
stând cu îngerii la masă,
stând cu Dumnezeu la masă,
în a veacurilor vatră,
mai tare ca orice piatră,
fără taina, taina lui,
fără taina graiului,
făr-a vorbei sfântă pâine,
pentru azi și pentru mâine,
pentru dincolo de mâine,
făr-să-nfrunți, viteaz, furtuna,
ce cu-ai tăi te face una
peste zbucium și nevoi,
până-n ziua de apoi...

Mai tare ca orice arme
e trecutul ce-n grai doarme,
trecut, ce pe rău, pe bine,
în picioare, drepți, ne ține,
ca țâșniți cu ochi arzui
din fundul pământului :
s-apărăm în noi și peste,
tot ce este și nu este :
izvorul ce doarme-n stâncă,
aurul din piatr-adâncă,
tot ce-o fi și nu e încă...

Frați de vorbă și de gând,
frați de sânge și de jind,
de vreri aspre clocotind,
unul și-unul, împreună,
ca mânați de-o grea furtună,

trecem peste ani arând,
trecem peste ani cântând...

În pământul neamului,
în fața-alianului,
rădăcini ca de oțel,
sunt mormintele din el.

Dârza sângelui porunică
peste flacări ne aruncă :
inși de pară, laolaltă,
către lumea cealaltă... .

Unde-i unu fără tângă,
mii de-arhangheli crescu-i lângă
și de dă în drum de moarte,
se dă moartea la o parte !...

Veac de veac, lup după lup,
haina de pe trup
ne-o rup,
dar acest străvechi cojoc,
numai sânge, numai foc,
din prăpăd, din nenoroc,
crește zi de zi la loc,
din umăr până-n călcâi
mai tare ca-n ziua-ntâi...

Ca-ntr-un necuprins puhoi,
peste stafii și strigoi,
către lumea de apoi,
ducem veacurile-n noi...

De departe, fremătând,
eu aud și-aud în gând,
pe călăii-ți gomănind,

gomănind, hălălăind
și la groapa ta săpând...

Gând în flacări, ochii uzi,
neam al meu, mă mai auzi ?...

Glas aș vrea să am, ceresc,
să m-auzi când îți grăiesc,
și profetic văz, să văd
cum te zbuciumi în prăpăd ;
să mă simt pe bine-ori rău
că sunt trup din trupul tău !

Grele ca de stâncă vie,
măguri am visat să-mi fie,
măguri mari, cuvintele,
să-ți însemn mormintele,
cu-a cerului apă toată
ploi spăla să nu le poată :
aspru, ca din moși-strămoși,
să crezi dârz în Feți-Frumoși,
și, ca pentru frunți crăiești,
verzi cununi să le-mpletești,
s-aud iar prin ani schilozi
treceri iuți de voievozi,
sub arcuri de curcubeu,
crainici ai lui Dumnezeu...

Aibă gură, frunte sfântă,
pe Feți-Frumoși cine-i cântă,
și-al lor nume scris rămână,
scris de-a timpurilor mână,
ca un semn de legământ
între om și-ntre pământ...
Cine craiu-i peste crai,

fără strai domnesc şi-alai,
e mai crai ca orice crai !...

•

Peste timpul surd şi crud,
paşi pietroşi s-aud, s-aud,
tot mai mulţi şi tot mai şui
la porţile soarelui...

Ca de mii de ani mereu,
curge sânge, curge greu,
din trupul neamului meu,
ce, cu răni nevindecate,
se tot bate şi se bate
cu pământul jumătate,
pe brazda străbunilor,
în drumul furtunilor :
pe marginea golului,
în drumul pârjolului ;
pe ţărmurii apelor,
în drumul potoapelor,
sub flamura-ţi, Craiule,
grai carpatic, graiule !...

Madrid. Mai 1944.

M-AI PIERDUT

M-ai pierdut, n-ai vrut niciodată,
să mai crezi că-ţi ies în drum.
Te-am pierdut şi-ntr-una sânger,
parc-aş fi pierdut un înger.

Prin ai vieţii codrii deşi,
ştiu că-n drum n-ai să-mi mai ieşi,
numa-n vis sub chip de înger,
să mă faci mereu să sânger.

Hot Springs, Arkansas. Sept. 14, 1957.

PAS PUSTIU

Pas pustiu e pasul meu de fum,
cin' l-ar mai putea opri vreodată-n drum?
Cum aş vrea, ca pe-un vrăjit covor,
lin, fericirea să ţi-o pun sub picior,
pe când eu să tot scapăt şi să scapăt,
în al vieţii codru fără capăt...

ÎN VIS

Din văzduhul Ceahlăului,
în gurile hăului,
toiagul aruncându-mi-l
să mă simt din nou copil.

Din stânca izvorului,
să beau apa dorului.
Apa după care sânger,
să mă schimb din om în înger.

Să trec vama cucului,
cu pașii voinicului.
De pe patul ierbilor
să văd mersul cerbilor

Sub argintul stelelor,
să văd hora ielelor.
Să străbat poienele
s-ajung Cosânzenele.

Și prin codrii fioroși
să-ntâlnesc doar Feți-Frumoși.
Lumii ca-ntr-o altă baltă
să-i văd fața ceilaltă.

Să mă-mbăt de sunete,
să mă zburd de tunete.
Să văd munții-n mulgere,
răsculați de fulgere.

Și să văd din adăpost
zimbrii lumii ce au fost.
Să-mi doinească lung furtuna
și s-adorm pe totdeauna,

Cu-al meu neam întreg, la piept,
și să nu mă mai deștept.
Să mor pe Pământul lui,
pe pământul neamului...

CODRULE, CÂND VOI CĂDEA

Codrule, când voi cădea,
în împărăția ta,
pleacă ramuri nourate
și mă-ngroapă ca pe-un frate,
că tu, codrule, știi bine,
că nu te-oi da de rușine
și-oi cădea cu alți voinici,
cum îi datina pe-aici,
în picioare, mândru, drept,
și cu pușca lângă piept...

De-aș mânca iarna pământ
și mi-aș face cuib pe vânt,
tot vin vara să vă cânt.

DOINA

Pui de turturea, mamei, de-o-ntreba,
prin munți pe-undeva,
tu să-i spui așa :
că m-am dus, m-am dus,
dus pe munte-n sus,
tot către Apus,
pe poteci de sus...

Că din pas în pas
tot mai stâns în glas,
bumbi de sânge las,
bani de sânge las,
din câți mi-au rămas.

Că din codrii goi,
mi-au dus lupi și ploi,
și-al iernii puhoi
turmele de oi,
sarica de sloi.

RAPSODIA NEAMULUI

Îți caut în Mări Negre de vers
drumurile toate pe unde-ai mers...
Pe sub furtuni și prăpăd,
urmele-ți văd, nu le văd...

Ceahlăi popas, peste bine și rău,
pipăi la orișice pas,
uriașele urme ce-au mai rămas
din frânturile mersului tău...

Cu noptaticele ușoare sandale,
pe urma urmelor tale,
ca un lunatic,
mă pierd prin timpul sălbatic.
Ca alungat de cumplite fioroase dihănii,
în ale visului albe sănii,
pe ale veciniciei bărăgane și stepe,
de unde mersul tău tainic începe...

În cavalcade nomade
pe-ai sângelui barbari armăsari,
ori în rădvane schiloade,
după porniri haiduce,
din răscruce-n răscruce,
pe unde dorul și drumul mă duce..
N-a dezgropat nici un târnăcop,
n-a smuls din cer nici-un gând șchiop,
răspunzi cu pașii ca niște Negoi,
celor ce vreau să citească-n noroi...

O, cum aș scormoni pe-aici
vecinicii vecinice,
pământul până-n mărunțaie,
să străbat până unde glia a ta e...

Cu pașii de arșiță, ce pace n-au,
de vatra începuturilor tale să dau.
Să văd ce semne pe față ți-a scris,
întâiul tău vis,
să simt, să sărut,
urma întâiului tău pas, s-o sărut.

În mine crucea biruit-a
cu aripi de vulturi ispita,
mai tare ca frigul și ursita,
pe drumul cel mai greu și mai lung
mereu, mereu,
lângă culcușul teu,
dintâiul s-ajung.
Cu răsufletul ciung
s-ajung, s-ajung
și să-ți privesc prelung,
în față, întâia dimineață...

Să bat de fiori și de bucurie beat,
cu pași ușori de vis
pământul unde întâii tăi pași urmele și-au scris...

De unde-ai venit,
de unde-ai venit ?
Gonit de ce urgii ?
Din ce miazăzi
din ce miazănoapte ?
Din oarba nepătrunsă noapte,
vin doar șoapte,
doar șoapte.
Pe aripi de aduceri-aminte,
pe-a sângelui roșă undă fierbinte...
De pe ce tărâm de furtuni bântuit ?
Atâția și atâția se-ntreabă,
cu grabă neghioabă...
Se-ntreabă, se-ntreabă, se-ntreabă...

O, toți o știu,
și nimeni n-o știe,
n-o vestește aievea nici o hârtie !
N-o spune nici piatra,
unde fostu-ne-a vatra !
N-a dezgropat-o nici-un șchiop târnăcop
din tine mă dezgrop...
Dar aspru o spune, fără mărturie,
năvalnica, mănoasa ta vecie.
Pe râuri, pe munți, pe câmpie,
pe dacice, aspre hotare !

Ești de pretutindeni și de nicăiri,
răspunzi vârtos la năluciri.
Ca făptura mănoasă și vie,
ce se cunoaște parcă dintr-o mie....

Urma ta de stâncă,
adâncă,
zdravănă şi vie,
săpată aici în glie,
ca o uriaşă potcoavă de foc şi de lavă,
mai tare decât orice hrisoavă !
De revărsarea ta seculară şi haiducă,
fuge nălucă după nălucă.
Pe al Pacificului ţărm
mă călesc şi mă îndemn.
Ai ţâşnit deodată, mândru, neînfrânt,
ca din fund de pământ...

Ale vestului târzii târnăcoape
vor putea să dezgroape, de sub ale veacurilor ape,
de peste moarte,
tot ce-i departe, tot ce-i aproape ?...
Nu şi-a vestit prin urlete tăria,
nu şi-a ţipat în ospeţe vecia.
Tu Mare Neagră şi tu Dunăre,
i-aţi cerut dârzenie şi supunere
şi i-aţi spus, între puste şi stepe,
drumul lui de unde începe,
şi încotro se duce...

TRICOLORUL

Mi-e dor, mi-e dor de tine,
de câmpul tău albastru,
de galbenul de grâne,
de sângele color !

Simbol de libertate,
plătită-n mii de jertfe,
aș vrea să domini cerul,
iubite tricolor !

Să mai trăiesc atâta,
mi-e ruga-nflăcărată
să pot vedea cum mândru
tu fâlfâi sus pe cer,
în țara dezrobită
pe fruntarii deschise
și-n mâini descătușate
cari ocrotire-ți cer !...

La troița din răscruce,
ce-au pângărit păgânii,
în colbăita cale
aș vrea să mă închin ;

răpit de bucurie
și sfânta mulțumire,
durerea iobăgiei
acolo să mi-o-alin.

Iar tu, simbolul patriei,
să te răsfrângi în lacrimi,
ca-n picături de ploaie
culori de curcubeu,
ca el să fii eraldul,
prevestitor de pacea
cea binecuvântată
de cer și Dumnezeu !

Iunie 19, 1956.

TE-AȘTEPT

Te-aștept, o, răsărit, să-mi vii.
Te-aștept de-atâta vreme,
De dorul tău suspin mereu
Și-mi trece timpu-alene !

Vei fi o albă cum n-a fost
Mai luminoasă-n viață,
Când te-oi vedea în orizont
Din țara-mi adorată.

Te-aștept, din zori până-n amurg,
Și-n nopți de visuri pline,
În cari, cu dorul-mi, te zăresc
Cum tu surâzi la mine.

Și-așa mă uit că sunt pribeag
Prin țările străine,
Și că mi-e soarta ca să stau
Departe-atât de tine !

Mi-alină zilele de-acum
Duioasă-nchipuire,
Că nu-mi vei dezamăgi
Această mântuire..

Te-aștept, te-aștept mereu,
Ca zilele să treacă,
Smerit mă rog la Dumnezeu
Miracolul să-mi facă !

Să-mi văd plinit supremul dor,
Ce nu mă las-o olipă,
Când mă gândesc la solul drag,
Din țara mea iubită !

RUGACIUNE CĂTRE FECIOARA MARIA

Inima-mi pustie
ce să-ți ceară Ție,
Fecioară Marie ?
Să-ți ceară tărie
și cucernicie,
și răbdare mare.
Neagră supărare
să nu mă doboare,
scurt de pe picioare,
ca pe-un ins oricare ?!!

Străin în străinie,
drept, dulce simbrie,
îți mai cer eu Ție,
și izvor de apă vie,
Fecioară Marie ;
lacrimă domoală,
lacrima ce spală
de gând, de răscoală,
de orice sminteală,
de orice îndoială
și de-orice mânjeală !...
Frânt de mâhnire
în loc de simbrie
dă-mi, te rog, Tu mie,
Fecioară Marie,
lacrima ce spală,
spală și răspală,
de orice greșeală,
de orice sminteală,
de orice-njoseală !

în crâncene-ntreceri
și grele petreceri
de ciocane roșii și seceri.
Vrei să ne mai lași,
in gheare de-abași,
de-abași ucigași ?
Nici speranțe nu-s
de către Apus ?!!

Cu gândul olog
la tine zălog,
Doamne, eu te rog
dacă mi-o fi scris
un roșu proscris,
mai bine-n abis
în abis larg, căscat,
fără chip de scăpat,
fără alt Ararat !!

Hot Springs, Arkansas, 1958.

PONTICĂ

Cum mai poți
la cap s-o scoți,
cu potoapele de hoți ?!...

Neamul geme, vai și vai !
Corn tu n-ai,
chiot să-i dai ?!...

Flăcăii să i-i călești,
și-n cântece haiducești,
crâncen peste ei să-i crești ?!...

Dacă taci, —
pe-atâția daci,
cu ce basme-i mai impaci ?!

Pe cei geți,
de vifor beți,
cu ce iureșe-i dezbeți ?!...

Cu ce Dunări îi oprești :
să-i momești
cu pești cerești ?!...

Gând întinzi :
ce-a fost, să prinzi
pe-ale Pontului oglinzi...

Dacă-auzul îl ciulești,
prinzi din vânt sudălmi și vești,
și urlete muscălești...

Cele oști,
ce le cunoști,
cu ce foc o să le-mproști !...

Para arză-le pe rând,
să le-aud țipând și-urlând
și prin flăcări alergând !...

Mi-ntind dorul ca un zid
către Tomis, din Madrid :
poarta soarelui s-o-nchid...

Aud parcă-n depărtări
peste țări și peste mări,
un doinaș ivit sub zări...

Nu-i doinaș de pe la noi,
de la turmele de oi,
nici din curți de noi ciocoi...

E-un doinaș cum altul nu-i,
aruncat din Roma lui
pe-asprii țărmi ai Pontului...

E-un pribeag cu glas lumesc,
dintr-un neam, împărătesc...
Când l-aud, tresar și cresc !...

Surghiunit spre Răsărit,
pe-aste țărmuri azvârlit,
soarta grea l-a pedepsit :

Să rămână printre noi,
— trup de sloi și gând de sloi
până-n ziua de apoi...

Visând zile de alint,
visând Rome de argint
și chemări de mint și mint...

Peste-al apelor noian,
aud glasu-i năzdrăvan,
de duios doinaș roman...

Și cu fulgere-n săgeți,
îl ascultă Geți semeți,
cu-ochi de flăcări și de ceți...

Roma, cu-mpărații ei,
și cu împietriții zei,
l-au uitat printre ai mei...

Să se stingă așteptând,
cu-mpărați și Rome-n gând
și cu suflet sângerând...

Dar noi îngropatu-l-am,
ca pe-un nou cărunt Adam,
în adâncul ăstui neam...

Poți tu, Rusie, să-l scoți,
poți să-l scoți din noi din toți,
și să-l dai pe mâni de hoți ?!...

Să-l îngropi de mii de ori,
în morminte de ninsori,
dincolo de-ai lumii zori ?!...

Cnuturi n-ai destul de lungi
cântecul să i-l alungi
și din nou să i-l alungi !...

Peste zări de foc i-ntind,
mâni de dor și mâni de jind,
geții noi, ce-i simt suind...

Și-azi la granița de-oțel,
cântă apele cu el,
cântă neamul meu cu el...

Și așteaptă-n vânt și ploi,
să se-ntoarcă înapoi,
toate Romele din noi...

DE VREAI, DE NU VREAI...

De vreai, de nu vreai,
crunt călău bălai,
țara, tot a mea-i !...

Io i-s rob și crai
pe cuprins, pe grai,
și ea
îmi va da,
de-i vrea, de nu-i vrea :
dulci și-amare poame,
să nu mor de foame,
și izvoare-n cete,
să nu mor de sete...
Îmi va da, va da,
făr' a mă-ntreba,
încotro mă duc,
cu văz de haiduc :
codri fără fund,
unde să m-ascund,
ceață de la iad
lângă orice brad ;
pe cer, sori destui,
să-i am căpătui,
prin munții silhui,
când în mila-i, Domnul
mi-o trimite somnul...

Și îmi va mai da,
ca o mamă, ea,
ploi câte voi vrea :
rănile să-mi spele,
să nu mor de ele,

rănile de foc,
să nu stau pe loc,
pe cea cale lungă,
moartea să m-ajungă...

Dârz, din creastă-n creastă,
ţundră de năpastă,
pădurea : nevastă...
Vântul, orb dulău,
alergând prin hău,
latră iar a rău...

Graniţi, ca de stuh,
trec prin ele, duh, —
fără de zapis,
calc cu paşi de vis...

Ursita străbuna
mi-a lăsat, nebuna,
pentru totdeauna,
lumânare : luna,
colibă : furtuna...

Mers din stâncă-n stâncă,
răsuflarea-mi mâncă,
cărări de văpaie
genunchii mi-i taie...
Mă cheamă pe nume...
glas din-altă lume...

Mersul ciung şi şchiop,
unde să-l îngrop ?
În ce hău afund
rana să-mi ascund ?!...

Cin' te-a pus, din foc,
să-ți spinteci cojoc,
să vezi, prin prăpăd,
ce-atâția nu văd ?...

Cin' te-a învățat
încăpățânat
și cine ți-a spus
să ții fruntea sus ?!...

Când eram de-o șchioapă,
cei de peste groapă,
fioroși strămoși
și iuți Feți-Frumoși
mi-au șoptit, în vis,
ce mi-e-n stele scris...

În sângele-mi scrie
tot ce-o fi să fie, —
ce să-ți pară rău,
voievod peste hău,
că ești iar al tău !

Cu bouri la jug,
brazdă-mi trag spre rug,
Pentru tine : rai,
pentru mine : iad ;
de cad, de nu cad, —
țara tot a mea-i !...

Viață, viața mea,
pe unde-oi călca,
cu inimă grea,
de răni să nu cad,
pe rând, brad de brad,
de mână m-or duce,
pe poteci haiduce...

Culmile de nea
și întinderea
vor îngenunchea
înaintea mea...

Dus de pas mă las,
ca de-un lung potop,
și sub orice pas
inima mi-o îngrop...

Simte, vai; și piatra
de ce-mi lăsai vatra,
simte, crâncen, glia
că io-i port solia...
că muri nu pot,
doar cu neamul tot...

Frate-al celor mulți
flămânzi și desculți —
mă zbucium și scapăt
cu ei, pân' la capăt...

Pe unde trec eu,
cu răsuflet greu,
fără de răvașe
din vrerea-ți trufașe —
neamul mut mă strânge,
la sânu-i de sânge,
mă strânge și plânge...

Pe unde treci tu,
țara urlă ; nu !,
la gându-ți de gâde...
Și de mersu-ți râde...

AH, CE ZBUCIUM GREU !...

Ah, ce zbucium greu
al neamului meu !
N-am puteri să-ți spui
durerile lui !...

Vreai Tu, făr de popi,
de vii să-i îngropi ?
Ori să-i lași de mâni,
pe mâini de căpcâni ?

Cu ei, Doamne, sunt
una pe pământ,
că eu singur ce-s
dintre ei de ies !...

Pasul simțu-l sec,
dintre ei când plec,
când cu ei la greu
nu pot fi mereu !...

În ei, toți mă văd,
încins de prăpăd,
de zăduf și frig,
lung pe nume-i strig !...

Cu frunte de stei,
mă răscol cu ei :
peste vălmășag
le-aud glasul drag...

Parcă-i văd pe toți,
năvălind pe hoți,
sub gloanțe fierbinți,
către biruinți...

Sub grindeni de foc
și de nou noroc,
spre cea mare zi
care va veni...

Doamne, până când
s-așteptăm gemând :
crâncen să-i dobori
pe cotropitori !...

Ah, ce zbucium greu
al neamului meu !...
N-am puteri să-ți spui
năpastele lui !...

DESȚĂRARE

Batem și batem dârji trepte străjne,
țară, cu gândul rătăcind către tine ;
trepte de marmură, ce parcă se rup
sub plumbul ce-l ducem cu toții în trup ;
trepte de sloiuri și de văpaie ;
crâncene coase ce genunchii ni-i taie ;
trepte cu-oglinzi în cari ne-ntâlnim,
cu-ale noastre priviri de uitat țintirim,

și facem de spaimă un pas îndărăt,
galbeni la față, cu frunți de omăt :
parcă vedenii de gât ne înhață,
scurt să ne-arunce peste viață !...

Trepte suim, fără nume și număr,
de parcă ne-am duce toți crucea pe umăr,
spre ușă care suie cât munții de sus,
și-n cari dacă-ar bate azi însuși Isus
ori îngerii, herubii și arhanghelii Lui,
nu s-ar deschide în fața nicicui !...

Pieptul l-ascundem sub pălmi, ca pe-o taină,
inima nu cumva să se vadă prin haină :
ca pe-o crâncenă rană, cu scârbă s-o vadă,
cei ce trec pe lângă noi pe stradă...

Atâția lupi cu umblet omenesc
de-ale noastre aprinse priviri se feresc,
ca de leproși ori ca de strigoi,
ce-ar strânge cuțite în pumnii lor goi...

Batem și batem dârji drumuri străine,
țară, cu gândul rătăcind către tine ;
către porțile tale, ce larg le-ai deschis,
ca spre țărmuri de basm și de vis,
celor ce de veacuri, cu traista deșartă,
ți-au bătut, cu gând ascuns ori bun, la poartă.

Zbate-se dorul de-a ne-ntoarce-napoi,
să nu ni-l înghită Marea Neagră din noi,
ci toiag înflorit prin furtuni să ne fie
să nu ne doboare străina străinie !

ȚARA

Ușă deschisă furtunatic, deodată,
spre-o zare de cumplit letopiseț, —
ce-mi face oare inima mai tare să bată ?!...
Cine mă cheamă pe nume, de-ngheț,
ca pălmuit de vânt și de zloată ?!...

Cine mă cheamă din mine afară, —
mut, de pe-a veacului putredă scară,
până-n străfund de veac, să te văd,
cum ai trecut din prăpăd în prăpăd,
țara mea țară ?!...

SONET

Trudiți își plâng durerile profunde
Bătrânii codri-n zări întunecate,
Gemând de vremuri grele, blăstămate, —
Și-al răzbunării vifor îi pătrunde.

Haiducul Olt, în argintate unde,
Îngroapă blând dureri încătușate,
Nemernicia lumii de păcate,
Cu raza de îndemnuri ni-o ascunde.

Răbdăm, cei logodiți cu plugul și cu carul,
Chemând în gânduri clipa cea din urmă,
Ce va sfărma osânda de durere.

Nu-i rază să ne mângâie amarul ;
Sfârșită doina cântecul și-l curmă,
Și doar nădejdea ne e mângâiere.

SATUL MEU

Acolo, copil, mă ţuiam pe deal,
să văd departe munţii,
munţii vineţi ai Sibiului...

Acolo am auzit, pentru întâia dată, vorba Ardeal,
de la mama şi de la tata...
Acolo m-a alungat din leagăn un frate mai mic,
pe al cărui coşciug de brad, cât o jucărie,
eu am aruncat întâiul bruş de ţărână,
într-un ţintirim cu pruni mulţi,
ţintirim verde, pe care l-am văzut, de-atâtea ori,
în vis,
la Blaj şi la Braşov,
la Arad şi la Viena,
la Sulmona şi la Padova,
la Roma şi la Varşovia,
şi aici, la Madrid,
şi pe care îl voi mai vedea, poate, într-o bună zi,
în ţara mea descătuşată
şi în Alba-Iulia, care m-a văzut în ziua când Aurel
Vlaicu
îşi deschidea aripile spre cer ;
şi în Clujul, care m-a văzut, în floarea anilor,
trecând cu ochii aprinşi, pe ulicele lui,
şi în Bucureştii cântecului nostru de mâine,
şi în Bucureştii întoarcerii noastre la vatră...
Cu toată tainica putere a pământului lui,
mă cheamă de pe drumuri străine, mă cheamă
satul meu,
mă cheamă să dorm,
să dorm creştineşte până la plinirea vremii,
acolo, undeva,
în acelaşi pământ,

unde își dorm somnul morții străbunii mei
și mama, și tata,
și frățiorul
pe coșciugul căruia
eu am aruncat întâiul bruș de țărână,
în țintirimul cu pruni mulți,
sub poala dealului, de pe culmea căruia
— copil fermecat — mă uitam să văd în depărtare,
munții, munții vineți ai Sibiului...

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ TITLU

A

Aicea suntem !..., 110
Ai noștri sunt acești munți..., 105
Ah, ce zbucium greu !..., 286
Alba Iulie, de praznic îmbracă-te !..., 142
Am coborât muntele, 132
Amiaza, 96
Am înflorit întocmai ca un măr, 69
(Am plecat de lângă tine — m-ai uitat), 40
Am vrut, 133
Apusul roșu, 20
Aspru, singuratic, 69

B

Bradul (De pe-al vieții tale...), 63
Bradul (In zăduf, pe-a craterului vatră), 126

C

Ca din sterpe colinde..., 145
(Cad întruna florile de pruni), 46
Ca mâne plec de-aici, 12
Ca niște negri monștri uriași, 16

(Ca un nostalgic tigru cu trupul plin de rane), 45
(Ca un nour negru plin şi greu), 33
(Ca un războinic orb, fără picioare), 37
Cazacii, 19
Către cer, 64
Cântec lui Ramon Lull, 201
Cântecul deşteptării, 230
Cântecul graiului, 252
Cânt omul, 125
(Cine-a-nvăţat să plângă-ades în viaţă), 48
Cine n-are nădejde flămândă, 132
Ciocan să-ţi fie vrerea, 101
Codrule, când voi cădea, 270
Copacul, 90
Copil de moţ, 130
(Credeam că nu va fi greu, nici lung), 35
(Cu-Adevărul, tată taciturn, avar), 42
(Cu dizgust imens, cu-ncredere nebună), 46
Cu gândul departe, 119
(Cu haine şi cu gânduri întinate), 37
(Cu inima de aşteptare plină), 44
(Cu mâna-mi de-ncăpăţânat copil...), 34
(Cum stau gândind, că toate-s în zadar), 48
Cutează, 101
Cuvinte către ţăran, 113

D

Dai şi dai din neam în neam, 196
Cântul umbrelor, 24
De-ai ieşi din mormânt..., 139
Dealul m-a învăţat să sui, 121
De-aproape sau din depărtări, 61
De ce ?..., 67
De m-aş fi născut, naturo, după voia mea..., 61
Descălecare, 131

Destărare, 287
De va veni-ntr-o zi, 23
De vrei, de nu vrei, 282
Dintre ziduri străine, 192
Din străini, 2
(Din vasta noapte-a lanurilor coapte), 36
Doamne, sunt sătul de-a căuta..., 71
Doina, 270
Dorința, 4
(Dorința mea-i o mânză nemblânzită), 42
Drumul, 93
Drumurile, 70

E

Eminescu, 162

F

Firul de iarbă, 97

G

Geamurile sângerii, 6
(Gândurile mele pururea pe ducă), 42
Grofii au crezut că te-au înfrânt..., 141

H

Haiducească, 187
Horia, 136

I

Iată-mă !..., 124
Ion (Groful întinde mâna...), 115
Ion (țăran pietros cu pași voinici), 128
Ion Codru, 117

Ion Roată, 130
Izbânzi îţi vestesc !..., 120

I

(Îmbrăcat în carnea-mi ca-ntr-o haină grea de pară), 49
(Împrăştie-te ceaţă deasă, grea), 34
În Alpi, 51
În cimitir, 70
Închinare, 136
În groapa ta, 140
În munţi, 107
În necunoscut, 100
(În note pline, lungi şi grele), 49
În pământ, în piatră, 138
(În razele ce-ţi umplu-ncet veranda), 40
În robia lor, 84
Întâlnire, 138
Între Volga şi-ntre Mississippi, 218
Între vrere şi tăgadă, 127
(Într-o pornire ne-mpăcată, furtunoasă), 37
În ţara morţii, 18
În vis, 269
(Îţi caut lacom gura-n întuneric), 39

L

(La ce te-abaţi în calea-mi blestemată ?), 41

M

M-ai pierdut, 268
M-am întrebat, 99
Maria Doamna, 152
(Mă caut lacom, ne-mpăcat, mereu), 44
Mă răsucesc, mă zbat..., 68
Mă risipesc, 134

Mărul, 96
Mă ştiu, 89
Mâine, 105
Mi-am deschis ferestrele..., 93
Minerii, 143
Mort e de mult Iosif împăratul..., 141
Munţii, 91
Mureş, 117
Murind, 29

N

N-ai fost nici voievod, nici crai..., 141
Neam al meu, 134
Ne-am întâlnit, 100
N-am fost ca orişicare altul, 120
N-am trecut cu Negru-Vodă..., 118
Nebunul, 72
Nocturnă (Din fumul tristei cafenele), 3
Nocturnă (Se sparg granate-n zări), 10
Nu fu-nîâmplare, 11

O

(O, a trăi, a trăi !...), 47
(O, cum aş vrea / Cu lăcomia oarbă...), 33
O, cum aş vrea !... (patria mea...), 122
(Odinioară plin de-orgoliu am ieşit), 43
O, plecările, plecările..., 65
(Orice vorbă legănată, rea), 39
(O, visuri îndrăzneţe, blestemate), 45

P

Parc-aş fi de-o mie de ani..., 146
Pas pustiu, 268
Pătru Opincă, 114

Pâinea noastră, 135
Pe-aici a fost un codru uriaș, 99
Pe-aici trecură-nvinșii, 22
Pe graniță, 112
Pe mare, 1
Pe pustă, 91
Peste prăpăd..., 147
Peste prăpastii de potrivnicie, 156
Pe sub gorunul lui Horia, 195
Pe urma-armatelor grozave, 15
(Picioarele-mi de-ntârziat nomad), 35
Pleacă paharnic, 66
(Plecai în căutări chinuitoare), 46
Plecai spre culmi ascunse, 1
Pontică, 278
Porumbiștile, 95
Prin a veacurilor cruntă strâmbătate, 140
Prin vânturi ce latră, 198
Psalm românesc nr. 1, 241
Psalm românesc nr. 3, 242
Psalm românesc nr. 7, 244
Psalm românesc nr 8, 245
Psalm românesc nr. 9, 245
Psalm românesc nr. 10, 246
Psalm românesc nr. 20, 248
Pusta, 70

R

Rapsodia iberică, 207
Rapsodia neamului, 271
Rapsodie dacă, 174
Rapsodie valahă, 166
Rănitul, 19
(Rebel), 38
România, 51

Rugăciune, 184
Rugăciune către Fecioara Maria, 277

S

Satul meu, 290
(S-aud sub glia aspră murmure înăbușite, line...), 35
Sătul sunt de viață... și flămând, 87
(Sătul de-a căuta în depărtări pustii), 38
Să înalț rugăciuni..., 198
Scrisoarea celui dus, 25
Somnul vrut-a să mi-l aducă, 139
Sonet, 289
Spre culmi, 94
Spre lazarete, 14
Străbunii, 121
Strămoșesc pământ !..., 109
Strigăt pentru depărtări, 102
(Sunt un întârziat pe-un negru țărm de mare), 44

Ș

Știi tu să-nfrunți, ca om deplin, viața ? !, 66

T

Te-aștept, 276
(Te vreau pe tine !...), 41
Tinerețe, 97
Todor Săcure, 128
Transilvaniei, 112
Trenurile, 21
Tricolorul, 274

Ț

Țara, 148
Țara (Ușă deschisă furtunatic, deodată), 289

U

Un boem, 5
(Unde de-ntuneric mi se urcă parcă-n vine), 43
Un om cânta odată, 80
(Uriașii noștri munți sunt de-aur orbitor), 48
Urmele mele se pierd, 106

V

(Visatu-te-am, halucinat, viața toată), 36
(Visule !), 47
Viziunile santinelei, 12
Vreau să fiu picur..., 71
Vrut-am, 127

CUPRINS

Prefață (Aron Cotruș, poet expresionist) . . . V
Tabel cronologic XXIII
Notă asupra ediției XXXV

POEZII (1911) . . . 1

Plecai spre culmi ascunse . . . 1
Pe mare 1
Din străini 2
Nocturnă 3
Dorința 4
Un boem . . . 5

SĂRBĂTOAREA MORȚII (1915) . . . 6

Geamurile sângerii . . . 6
Nocturnă 10
Nu fu-ntâmplare... 11
Ca mâne plec de-aici . . . 12
Viziunile santinelei . . . 12
Spre lazarete 14
Pe urma-armatelor grozave . . . 15
Ca niște negri monștri uriași... 16

În țara morții . 18
În țara morții 18
Rănitul 19
Cazacii 19
Apusul roșu 20
Trenurile 21
Pe-aici trecură-nvinșii... . . 22

De va veni-ntr-o zi... . . 23
De va veni-ntr-o zi... 23
Dantul umbrelor . . 24
Scrisoarea celui dus 25
Murind . . . 29

NEGURI ALBE (1920) 33
1 (Ca un nour negru, plin și greu) 33
2. (O, cum aș vrea) 33
3. (Împrăștie-te ceață deasă, grea) 34
5. (Cu mâna-mi de-ncăpățânat copil...) . . . 34
7. (S-aud sub glia aspră murmure înăbușite, line...) 35
8. (Credeam că nu va fi nici greu, nici lung) . 35
9. (Picioarele-mi de-ntârziat nomad) 35
10. (Din vasta noapte-a lanurilor coapte) . . . 36
11. (Visatu-te-am, halucinat, viața toată) 36
12. (Într-o pornire nempăcată, furtunoasă) . . . 37
13. (Cu haine și cu gânduri întinate) 37
14. (Ca un războinic orb, fără picioare) . . . 37
15. (Sătul de-a căuta în depărtări pustii) . . . 38
16. (Rebel) 38
17. (Îți caut lacom gura-n întuneric) 39
18. (Orice vorbă legănată, rea) 39
19. (În razele ce-ți umplu-ncet veranda) . . . 40
21. (Am plecat de lângă tine — m-ai uitat) . . 40
22. La ce te-abați din nou în calea-mi blestemată ?...) 41
23. (Te vreau pe tine !...) 41

24. (Dorința mea-i o mânză nemblânzită) . . . 42
25 (Cu-Adevărul, tată taciturn, avar) 42
26. (Gândurile mele pururea pe ducă) 42
27. (Odinioară plin de-orgoliu am ieșit) . . . 43
30. (Unde de-ntuneric mi se urcă parcă-n vine) . 43
31. (Mă caut lacom, nempăcat, mereu) 44
32. (Cu inima de așteptare plină) 44
33. (Sunt un întârziat pe-un negru țărm de mare) . 44
34. Ca un nostalgic tigru cu trupul plin de rane) . 45
35. (O, visuri îndrăznețe, blestemate) 45
36. (Cu dizgust imens, cu-ncredere nebună) . . . 46
37. (Cad întruna florile de pruni) 46
38. (Plecai în căutări chinuitoare) 46
39. (O, a trăi, a trăi !...) 47
40. (Visule !) 47
42. (Cine-a-nvățat să plângă-ades în viață) . . . 48
43. (Cum stau gândind, că toate-s în zadar) . . 48
44. (Uriașii noștri munți sunt de-aur orbitor) . . 48
46. (În note pline, lungi și grele) 49
47. (Îmbrăcat în carnea-mi ca-ntr-o haină grea de pară) 49

ROMÂNIA. Poemă (1920) . 51

În Alpi . . . 51

VERSURI (1925) 61

De m-aș fi născut, Naturo, după voia mea... . 61
De-aproape sau din depărtări 61
Bradul 63
Către cer 64
O, plecările, plecările... 65
Știi tu să-nfrunți, ca om deplin, viața ? ! . . 66
Pleacă, paharnic 66
De ce ?... 67
Mă răsucesc, mă zbat... 68
Aspru, singuratic 69

Am înflorit întocmai ca un măr... 69
Pusta 70
Drumurile 70
În cimitir 70
Vreau să fiu picur 71
Doamne, sunt sătul de-a căuta... . 71

Sub flamuri vrăjmaşe . 72

Nebunul 72
Un om cânta odată . . 80

IN ROBIA LOR (1927) 84

În robia lor 84
Sătul sunt de viaţă... şi flămând... 87
Mă ştiu 89
Copacul 90
Munţii 91
Pe pustă 91
Mi-am deschis ferestrele... . . 93
Drumul.. 93
Spre culmi 94
Porumbiştile 95
Mărul . . . 96
Amiaza . . 96
Firul de iarbă . 97
Tinereţe . . 97
M-am întrebat . . . 99
Pe-aici a fost un codru uriaş.... 99
În necunoscut 100
Ne-am întâlnit 100
Cutează !... . . . 101
Ciocan să-ţi fie vrerea !... . . 101

STRIGĂT PENTRU DEPĂRTĂRI (1927) 102

MÂINE (1928) . . 105

Mâine 105
Ai noştri sunt aceşti munţi... . . . 105
Urmele mele se pierd 106
În munţi 107
Strămoşesc pământ !... 109
Aicea suntem !... 110
Pe graniţă 112
Transilvaniei 112
Cuvinte către ţăran 113
Patru Opincă 114
Ion 115
Ion Codru 117
Mureş... 117
N-am trecut cu Negru-Vodă... . . 118
Cu gândul departe 119
Izbânzi îţi vestesc !... 120
N-am fost ca orişicare altul . . . 120
Strămunii 121
Dealul m-a învăţat să sui . . . 121
O, cum aş vrea !... 122

PRINTRE OAMENI ÎN MERS (1933) 124

Iată-mă 124
Cânt omul 125
Bradul 126
Între vrere şi tăgadă . . . 127
Vrut-am 127
Ion 128
Todor Săcure 128
Ion Roată 130
Copil de moţ 130
Descălecare 131
Cine n-are nădejde flămândă... . 132
Am coborât muntele 132

Am vrut . 133
Neam al meu... 134
Mă risipesc... . 134
Pâinea noastră 135

HORIA (1935) 136

Închinare 136
Horia 136
În pământ, în piatră... . . . 138
Întâlnire 138
Somnul vrut-a să mi-l aducă . 138
De-ai ieşi din mormânt... 139
În groapa ta 139
Prin a veacurilor cruntă strâmbătate . 140
Grofii au crezut că te-au înfrânt... . . 141
N-ai fost nici voievod, nici crai... . . 141
Mort e de mult Iosif împăratul... . . 141
Alba-Iulie, de praznic îmbracă-te !... . . 142

MINERII (1937) . 143

Minerii 143
Ca din sterpe colinde... . . . 145
Parc-aş fi de-o mie de ani... . 146
Peste prăpăd... 147

ŢARA (1937) 148

MARIA DOAMNA (1938) 152

PESTE PRĂPASTII DE POTRIVNICIE (1938)... 156

EMINESCU (1939).. . . . 162

RAPSODIE VALAHĂ (1940) 166

RAPSODIE DACĂ (1942) . . . 174

DRUMURI PRIN FURTUNĂ (1951) 184

Rugăciune 184

Haiducească 187
Dintre ziduri străine 192
Pe sub gorunul lui Horia 195
Dai și dai din neam în neam... . . . 196
Să înalț rugăciuni... 198
Prin vânturi ce latră 198

CÂNTEC LUI RAMON LULL (1952) 201

RAPSODIA IBERICĂ (1954) 207

ÎNTRE VOLGA ȘI-NTRE MISSISSIPPI (1956) 218

CÂNTECUL DESȚĂRĂRII (1962) . 230

Psalmi 241
Psalm românesc nr. 1 . 241
Psalm românesc nr. 3 . 242
Psalm românesc nr. 7 . 244
Psalm românesc nr. 8 . 245
Psalm românesc nr. 9 . 245
Psalm românesc nr. 10 . 246
Psalm românesc nr. 20 . 248

Cântecul graiului . . . 252

Alte poezii . . . 268
M-ai pierdut . . 268
Pas pustiu 268
În vis 269
Codrule, când voi cădea . 270
Doina 270
Rapsodia neamului . . . 271
Tricolorul 274
Te-aștept 276
Rugăciune către Fecioara Maria 277
Pontică 278
De vreai, de nu vreai. . . 282
Ah, ce zbucium greu !... . . 286

Deșțărare 287
Țara 289
Sonet 289
Satul meu 290

Indice alfabetic al poeziilor după titlu 293

Lector : Mihai Dascălu
Tehnoredactor : Georgeta Cârstea
Bun de tipar : 29 iunie 1995

Tipărit la Romcart S.A. sub comanda nr. 196

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen 2026